

Lördagen den 15 April 1871.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades ett protokollsutdrag för den 13 och protokollet för den 5 dennes f. m.

Sedan Herr Grefven och Talmannen tillkännagifvit, att Herr Statsrådet Bergström anmält sig nu skola på Kongl. Maj:ts nådiga befallning till Kammaren aflemna en Kongl. proposition; framträdde Herr Statsrådet och öfverlemnade till Herr Grefven och Talmannen Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående upplåtande till Skede socken af två qvadratref jord från länsmansbostället $\frac{1}{2}$ mantal Ekekull Lillegården N:o 3 till skolhusplan och planteringsland för en folkskola.

Den Kongl. propositionen blef härefter föredragen och hänvisad till Stats-Utskottet.

Föredrogs, men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet, Lag-Utskottets den 12 dennes bordlagda Utlåtanden:

N:o 20, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition om antagande af en författning rörande Lapparne i de förenade konungarikena Sverige och Norge; samt

N:o 21, i anledning af väckt motion om antagande af vissa grunder för en författning angående upplag af produkter och varor.

Föredrogs Andra Kammarens den 12 dennes bordlagda protokollsutdrag N:o 168, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 24, i anledning af återremiss

i fråga om tillägg och förändring i Kongl. Cirkuläret till konsistorierna i riket den 9 Februari 1844. angående konsistorienotariernas uppbořdsprovision.

Herr vice Talmannen: Då Kammaren icke torde vara beredd att nu definitivt afgöra den föredragna frågan, hemställer jag om icke Kammaren behagade till sitt Tillfälliga Utskott remittera densamma.

Till detta förslag lemnade Kammaren, uppå gjord proposition, sitt bifall.

Föredrogs ånyo Bevillnings-Utskottets den 8 och 12 dennes bordlagda Betänkande N:o 5, angående villkoren för tillverkning och försäljning af bränvin.

Härvid anmälde sig och yttrade:

Friherre af Ugglas: Det är med afseende på föredragningen af detta betänkande som jag anhåller att få yttra några ord.

Utskottet har i första punkten tillstyrkt *dels* att den ovilkorliga förskottsbetalningen skulle upphöra och rättighet medgifvas bränvinstillverkaren att under pågående bränning få upplägga en del af tillverkningen, för hvilken afgift icke blifvit erlagd, på nederlag, samt *dels* i att efter slutad bränning få det upplagda bränvinet under viss bestämd tid på nederlag bibehålla. Det är således tvänne särskilda saker, hvarom Utskottet i första punkten i allmänhet uttalat sina åsikter. Dessa åsikter finnas formulerade i förättningsförslaget, dels i 13 § 1 mom., derom 17:de punkten närmare handlar, och dels i 15 § 1 mom., hvarmed 19:de punkten sammanhänger. Det har förefallit mig nödigt att dessa två frågor hvar för sig föredragas äfvensom att vid föredragningen deraf motsvarande delar af författningsförslaget med tillhörande motiv behandlas. Jag vågar således anhålla att första punkten föredrages i två delar, den första till och med ordet "förvaras" och den andra ifrån och med orden "samt att efter slutad bränning" och till punktens slut, äfvensom i sammanhang med första delen 17:de punkten försåvidt den rörer mom. 1 i § 13, samt i sammanhang med den sednare 19:de punkten i hvad den afser mom. 1 i § 15, jemte härtill hörande text. Vidare hemställer jag att, sedan dessa frågor blifvit afgjorda, Kammaren ville återgå till föredragning af öfriga delar utaf de §§, hvilka innehålla frågan om nederlagsrätt, nemligen öfriga delar af 13 § och 14 § samt återstående momenter af 15 §. Härigenom skulle Kammaren till en början afgöra den hufvudgrund, hvarpå hela betänkandet hvilat. Härefter hemställer jag, att samtliga öfriga punkter jemte dertill hörande §§ i författningsförslaget i enlighet med Utskottets förslag må föredragas, dock med några undantag. I 36:te punkten har Utskottet föreslagit att stadgandena i 68 § af nu gällande författning, att "i bränneri skall under den tid, då bränvinstillverkning eller destillering der

verkställes, städse vara i bevitnad afskrift anslaget vederbörandes bevis, att tillverkningsafgiften för samma tid blifvit erlagd“ och att “beviset bör derjemte i hufvudskrift vara att tillgå, när dess uppvisande påfordras af bränvinskrollör“ etc., måtte ur den nya författningen uteslutas, och i 35:te punkten har Utskottet föreslagit, att stadgandet i nu gällande § 63 om skyldighet för undersökningsförrättare att, då någon felaktighet ej funnits, tillställa tillverkaren intyg om huru lång tid han varit af undersökningen hindrad att tillverka bränvin, jemväl måtte utgå. De straffbestämmelser, som med dessa stadganden hafva sammanhang, återfinnas i §§ 40 och 45. Men innan dessa §§ förekomma torde det väl vara rådligast att afgöra hufvudsaken, och jag vågar därför hemställa, att 35:te och 36:te punkterna föredragas före 40:de och 45:te §§.

Vidare vill jag fästa uppmärksamheten på att Utskottet i 48:de punkten föreslagit en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t angående sammanslagning af tillverknings- och försäljningsafgifterna. Det förefaller mig i sin ordning att denna punkt föredragas innan Kammaren behandlar försäljningslagen; ty på utgången af skrifvelseförslaget kan ju vara beroende huruvida Kammaren vid denna riksdag vill besluta någon ändring i försäljningslagen. Jag vågar således anhålla, att 48:de punkten må föredragas före den 38:de; och slutligen vågar jag hemställa, att de delar af författningsförslaget, som icke undergått någon förändring, måtte under föredragningen endast tillkännagifvas såsom oförändrade och icke göras till föremål för särskild öfverläggning.

För att nu i korthet sammanfatta hvad jag här tagit mig friheten anföra, vågar jag hemställa: att detta betänkande, jemte dertill hörande förordningsförslag, punkt- och paragrafvis företages till afgörande i följande ordning, nemligen:

1:o förre delen af 1:sta punkten, slutande med ordet *förvaras*, 17:de punkten, för så vidt den rörer mom. 1 i § 13 af förslaget till förordning om bränvinstillverkning, jemte texten till nämnda moment, i ett sammanhang.

2:o återstående delen af 1:sta punkten och i sammanhang dermed 19:de punkten, för så vidt den afser mom. 1 i § 15 af samma förslag jemte texten till detta moment.

3:o återstående delen af 17:de punkten tillika med öfriga momenter i § 13.

4:o 18:de punkten jemte § 14.

5:o återstående delen af 19:de punkten tillika med öfriga momenter i § 15.

6:o samtliga öfriga punkter i betänkandet och paragrafer i förordningsförslagen i enlighet med Utskottets uppställning, dock med undantag deraf, att 36:te punkten behandlas före § 40, 35:te punkten före § 45 och 48:de punkten före 38:de punkten, och hvarvid iakttages, att de delar af det första författningsförslaget, som ej undergått någon förändring, utan äro alldeles lika med motsvarande delar af nu gällande förordning om bränvinstillverkning, under föredragningen endast tillkännagifvas såsom oförändrade och ej göras till föremål för någon proposition.

Då

Då jag nu anhåller om proposition härpå, vågar jag dock förbehålla mig och Kammarens öfriga ledamöter rättighet att få ingå i granskning af betänkandet jemväl utöfver de för hvarje gång föredragna punkterna, då det väl lärer blifva omöjligt att helt och hållet begränsa diskussionen inom ett mindre område.

Herr von Koch: Kanske Kammarens öfriga ledamöter lättare än jag kunna uppfatta och i minnet bibehålla det förslag i afseende på föredragningsättet af detta betänkande, som Friherre af Ugglas nu framställt, men för mig åtminstone är detta nästan omöjligt. Jag hyser dock det fulla förtroende till Bevillnings-Utskottets Herr ordförande att jag är öfvertygad om att den ordning han förordat är lämplig och vill alls icke motsätta mig densamma; men jag skulle blott vilja hos Herr Talmannen anhålla att i Kammarens kansli så fort som möjligt måtte tagas afskrift af samma förslag, för så vidt det af Kammaren godkännes, och anslås här i salen.

Sedan öfverläggningen om sättet för Betänkandets föredragning härefter förklarats slutad, framställdes proposition på bifall till det utaf Friherre af Ugglas i berörda hänseende afgifna förslag och besvarades med ja.

Till följd häraf förekommo nu i ett sammanhang:

1:sta punkten, förra delen, slutande med ordet "förvaras", 17:de punkten, för så vidt den rörde moment 1 i § 13 af första förordningsförslaget, och nämnde moments text.

Herr Bennich: Det är mera att önska än hoppas, att Kammarens ledamöter varit i tillfälle att taga närmare kannedom om detta Betänkande, då tiden varit upptagen af så många andra viktiga frågor. Jag kan således icke hoppas att Kammarens ledamöter egnat någon uppmärksamhet åt den reservation af mig, som finnes bifogad betänkandet och hvare åtskilliga andra ledamöter af Utskottet instämt. Den innefattar icke ett underkännande af Utskottets förslag, utan endast en erinran om att man i en så omfattande lagstiftning som den ifrågavarande bör iakttaga konsekvens både i sak och form; den innefattar en erinran om att Utskottets framställning sonderfaller i två vidt skiljda delar, nemligen å ena sidan positiva förslag, som Utskottet ansett sig böra till Kamrarnes godkännande öfverlemna, och å den andra hemställanden, att Riksdagen måtte till Kongl. Maj:t aflåta underdåniga skrivelser i ändamål att få mottaga nådig proposition vid en kommande riksdag rörande delvis samma fråga. Efter min tanke kan ett sådant förfaringssätt, när fråga är om ett så stort lagstiftningsarbete som detta, icke leda till det mål man önskar. Jag ber få visa detta redan vid den nu föredragna punkten.

I denna punkt har Utskottet föreslagit, att bränvin skulle få under tillverkningstiden uppläggas på nederlag i särskildt, af Konungl. Riksd. Prot. 1871. 1 Afd. 2 Band.

gens Befallningshafvande godkändt, magasin samt att äfven efter slutad bränning det upplagda bränvinet skulle der få under viss bestämd tid kvarblifva. Utskottet har dervid antagit att nederlagsmagasinet skulle vara vid bränneriet beläget och stå under af Konungens Befallningshafvande förordnad tillsyningsmans vård och uppsigt; men Utskottet har deremot icke ansett sig böra tillstyrka varans uppläggande under eller efter tillverknings tiden på redan i stapelstäderna befintliga och under ordnade offentliga kontroller ställda nederlag, såsom t. ex. de under Tullverket lydande, utan har Utskottet i det hänseendet föreslagit Riksdagen att i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes tillse i hvad mån och på hvilka vilkor en sådan utsträckt nederlagsrätt kunde medgifvas samt derefter till Riksdagen afgifva förslag i ämnet. Nu förefaller det mig ganska oegentligt, om man skulle vid brännerierna tillstådja en ny inrättning för att bereda tillfälle till nederlag — en inrättning, om hvars pålitlighet meningarne kunna vara ganska delade, ehuru jag för min del ej hyser några farhågor för en sådan anordning — under det att deremot ett sådant upplag icke medgäfves i redan befintliga under statens kontroll stående nederlagsmagasin. Vi kunna nemligen väl tänka oss att en bränvinsbrännare bor och drifver sin rörelse i eller nära en stapelstad och att han, för att slippa ifrån inrättande af ett särskildt nederlagsmagasin samt för att icke behöfva underkasta sig onödig omgång samt särskilda kostnader, finner det vida fördelaktigare att lägga upp sin vara på nederlag i staden under den tillsyn, som hittills funnits för statsverkets säkerhet fullkomligt betryggande. Efter min tanke är det alldeles klart att en så beskaffad upplagsrätt skulle för bränvinstillverkaren medföra mindre kostnad och större bekvämlighet samt för staten större trygghet, på samma gång den skulle befrämja den för landet synnerligen viktiga spritexporten.

När det nu sålunda visar sig att Utskottets förslag redan i denna punkt lider af en sådan ofullständighet och en sådan inkonsequens, som jag här påpekat, så tror jag, att det vore i den näringsintresse, för hvilken vi här skola lagstifta, samt jemväl i landets intresse att Riksdagen icke befattade sig med att lagstifta endels och aflåta underdåniga skrivelser endels, utan i stället i en underdånig skrifvelse sammanfattade de allmänna hufvudgrunder, hvarpå Riksdagen ansåge lagstiftningen i detta ämne böra byggas samt hos Kongl. Maj:t anhölle, det Kongl. Maj:t ville låta utarbета och för en kommande Riksdag framlägga ett fullständigt lagförslag i ämnet.

Det är i sådant syfte som min reservation är afgifven och det är i sådant syfte samt då jag betviflar att vi här i Kammarerna kunna nu genast formulera den underdåniga skrifvelsen, som jag får hemställa om icke Kammarerna ville återremittera såväl denna punkt som i sammanhang dermed de följande punkterna i betänkandet, på det Utskottet måtte få anledning att föreslå en så beskaffad motiverad skrifvelse som jag här antydtt och som i min tanke är det enda medlet att erhålla en fullt konsekvent lagstiftning på detta område.

Herr Odelberg: Då jag aldrig delat den allmänna belåtenheten

med den bränvinslagstiftning, som daterar sig från 1854 års riksdag, utan tvärtom alltid ansett densamma hafva medfört ganska olyckliga följder för det ekonomiska tillståndet i många delar af vårt land utan att hafva medfört några egentliga fördelar för andra, så måste jag naturligtvis med tillfredsställelse erfara att den nämnda allmänna belåtenheten något gifvit vika och att man erkänner. i viss mån åtminstone, att misstag i sagde lagstiftning finnas, hvilka det är på tiden att rätta. Bevillnings-Utskottet, som inslagit denna väg, har derigenom gjort sig förtjent af landets tacksamhet. Men jemte det jag erkänner Utskottets goda vilja att genom förbättringar i lagstiftningen för sprittillverkning underlätta näringens bedrifvande måste jag dock yrka afslag å Utskottets förslag till författning rörande tillverkning af bränvin, emedan jag dels ogillar en del deraf, dels finner ofullständiga och otillräckliga de reformer, som Utskottet förordar.

Då Utskottet föreslår Riksdagen att ända derhän ingripa i den ekonomiska lagstiftningen att det framlägger till antagande ett i detaljer utarbetadt lagförslag, hade Utskottet icke bort uti detsamma förbigå de kanske viktigaste stadgarne, hvartill jag räknar dem om nederlagsrätt i stapelstäder samt skälig skatterestitution eller så kallad drawback vid export. Då Utskottet vidare ur den gällande tillverkningslagen utmönstrar vissa öfverflödiga och olämpliga paragrafer, hade det äfvenledes bort företaga en fullständigare revision med andra, t. ex. de paragrafer, som handla om straffbestämmelser för öfverträdelser m. fl., som dels oförändrade dels föga ändrade i förslaget kvarstå.

Utskottets förslag att höja skatten å bränvin med 10 öre per kanna kan jag icke gilla, helst förbrukningsvaran sprit och bränvin redan är i förhållande till andra från utlandet hemtade förbrukningsartiklar alltför öfverdrifvet och hårdt beskattad med 70 öre. Det föreslagna afdraget af 3 procent för afdunstning eller så kallad Schwundung är enligt min åsigt alldeles icke tillfredsställande, då samma procent lemnas i afdrag i utländsk å nederlag upplagd sprit, ehuru denna sednare, såsom redan gammal vara, icke kan vara underkastad på långt när den minskning i styrka och volym, som den inhemska, hvilken uppmätes och till sin styrka bestämmes omedelbart efter tillverkningen, då som bekant är största minskningen öger rum. Jag skulle kunna anföra åtskilliga andra betänkligheter vid antagandet af Utskottets förslag uti dess närvarande ofullständiga skick, men inskränker mig till det anförda såsom skäl hvarföre jag, hufvudsakligen instämmande i Herr Bennichs reservation, vördsamt föreslår att Kammaren, med afslag å Utskottets förslag, må besluta, att Riksdagen uti underdänig skrifvelse anhåller, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета samt, efter Riksdagens hörande i de delar, hvaruti Riksdagen har beslutanderätt, låta utfärda fullständiga författningar rörande tillverkning och försäljning af bränvin, byggda på sådana förändrade grunder att, med hänseende till statsverkets, jordbrukets och sedlighetens kraf, näringens utöfning icke måtte motarbetas utan tvärtom, hufvudsakligen genom underlättad export, lämpligen befördras.

Friherre af Ugglas:

Herr von Möller: Jag tillstår gerna, att Bevillnings-Utskottets betänkande innehåller många goda sidor. men jag kan dock ej i alla delar gilla detsamma.

Detta gäller äfven om 1:a momentet deraf.

Hela förslaget grundar sig på den nu förhanden varande förskotts-betalningens upphörande. Olägenheterna af denna förskottsavgift hafva framhållits och en talare har anført exempel på de uppoffringar, bränvinstillverkare måst underkasta sig. som i saknad af erforderliga kapitaler varit tvungne att brådstörtadt sälja sin vara. Men om detta kan vara tillräckligt skäl att ändra författningen lemna jag derhän. Jag erkänner dock behofvet af en förändring, men på grund af de ofullständigheter, som förekomma i Utskottets förslag. kan jag ej förorda dess antagande. Så har Utskottet ej tagit i betraktande de eftergifter, som bort medgifvas i händelse bränvinstillverkare ville i förskott erlägga afgiften. Det säges i betänkandet, "att tillverkare af bränvin, derest han icke vill förskottsvis inbetala större eller mindre del af afgiften, må ega rätt inlägga den del af tillverkningen, för hvilken afgift icke blifvit erlagd, i särskildt af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande godkänt magasin". Men antag. att detta Utskottets förslag vinner Riksdagens bifall, och rätt att inlägga på nederlag tillerkännes tillverkaren! Skulle derigenom den, som vill i förskott betala, tillerkännas någon godtgörelse eller hemta någon fördel deraf? Enligt Utskottets förslag skulle denne, utan att komma i åtnjutande af någon motsvarande fördel, få betala en ökad skatt af 10 öre; den som inlägger på nederlag får deremot godtgörelse för så kallade Schwindung och kan bereda sig ränta på sina ej ännu i skatt utbetalda penningar. Vål har en och annan reservant ansett 75 öre skatt vara tillräcklig, men ingenstädes vidröres huruledes någon godtgörelse må kunna beredas den, som betalar skatten i förskott. Jag anser, att den tillverkare, som ej behöfver på detta sätt pantsätta sitt bränvin, bör komma i åtnjutande af skäligen fördel. Billigheten af ett sådant anspråk synes Utskottet hafva förbisett. Skatteförhöjningen, hvilken den som ej begagnade sig af den medgifna nederlagsrätten skulle erlägga, skulle — för att taga ett konkret fall — uppgå till 10 R:dr per 1,000 kannors tillverkning, detta blir så ansenliga summor, om en tillverkning bedrifves i stor skala, att räntan å desamma ej är någon obetydlighet.

Minimibeloppet, som får läggas på nederlag, är 3,000 kannor. För ett quantum, som håller sig endast med några 1,000 kannor öfver denna siffra, skall uppsyningsman hafva samma skyldigheter som om han hade under sin vård de aldra största quantiteter. Han skall infinna sig en gång i veckan utan godtgörelse vid magasinet för att utlemna bränvin. Enligt min tanke kommer detta att blifva alltför kostsamt för staten. Jag nämner detta blott för att visa huru svårt det är för ett Riksdagens Utskott att tänka sig in i alla de små detaljer, som måste behjertas, då man skall utarbete lagar, baserade på nya principer.

Enligt Utskottets förslag skulle Kongl. Maj:ts vederbörande Be-

fallningshafvande godkänna magasinet. Jag fruktar, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande skola komma att härigenom invecklas i ganska obehagliga förhållanden. Hurudant magasinet skall vara beskaffadt, skulle ju bero på Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att bestämma, och den, som fått sitt magasin underkändt, kommer säkerligen ej att underlåta att gifva uttryck åt sitt missnöje. Hvad jag här omnämnt äfvensom flera andra omständigheter göra det för mig omöjligt att antaga 1 §.

Utan att underkänna de förtjenster Bevillnings-Utskottet nedlagt på detta betänkande och dess sträfvan att bereda näringens idkare billiga fördelar, tror jag, att det vore högst önskvärdt om vi kunde få ett fullt utarbetadt förslag i ämnet, hvarföre jag i det afseendet delar fullkomligt Herr Odelbergs mening. Men jag tror ej, att en återremiss af 1:sta punkten, för vinnandet af ett sådant mål, är det rätta. Jag anser nemligen, att ett sådant steg borde ske först vid den 48:de §, hvilken handlar om den skrifvelse, hvars aflåtande till Kongl. Maj:ts Utskottet föreslagit, och att tillfället *då* är inne att tillkännagifva de förändringar, Kammaren önskar vidtaga i nu gällande lag.

På detta moment anhåller jag deremot att få yrka afslag.

Herr Hasselrot: Jag har begärt ordet för att protestera mot ett nyss fäldt yttrande af en ledamot i denna Kammare. Han påstod, att ett ständigt missnöje med 1854 års Förordning hade förmärkts. Jag kan erkänna detta! men han sade dessutom, att denna lagstiftning skulle verkat till skada för landet och varit ruinerande för många. Det är deremot jag vill protestera. Jag anhåller, att Herrarne ville i minnet återkalla hurudant förhållandet var före år 1854. Man kan antaga, att här tillverkades omkring 50 millioner kannor bränvin. Summan kan ej med full tillförlitlighet angifvas, emedan all kontroll då saknades. Minsta tillverkningsbeloppet, som uppgifves, var dock 30-40 millioner kannor, som tillverkades i dessa små brännerier, som då funnos och från hvilka bränvinet strömmade ut öfver landet ur tusentals pannor. Hurudant förhållandet, till följd af denna bränvinsflod, var i landsorten, det veta vi litet hvar. Folket var demoraliseradt, både jordbruk och boskapsskötsel lågo nere. Jag bor sjelf i en ort i Elfsborgs län, der bränvinsbränningen den tiden hade en synnerligt stor utsträckning. Jordbruket var så försummadt, att landtfolket måste köpa till brödföda. Förhållandena äro nu förändrade. Nu är der ett godt, dugligt och redbart folk. Jordbruket har så utvecklats, att på den jernväg, som genomgår orten, kan ej beredas tillgång på tillräcklig materiel för fortskaffande af den spanmål, som der produceras. En märkbar förändring till ett bättre har visat sig öfver hela vårt land. Jag var ledamot i det Utskott, som utarbetade denna författning, och jag anser mig aldrig hafva deltagit i ett arbete, som varit mera välsignelsebringande. Man kan sannerligen ej säga att denna lagstiftning verkat förstörande.

När ett djupt ondt angripit samhället, måste man vidtaga kraftiga åtgärder. Så var det år 1854. Man måste försvåra och undertrycka bränvinsbränningen, för att på detta sätt söka förekomma superiet. Mot detta måste alla åtgärder tillgripas. Men nu har man lyckats

hinna det afsedda målet. Här tillverkas numera ej mer än hälften så mycket bränvin som 1854. Så stor är den förändring som timat. Man har lyckats hämma flödet inom naturliga gränser och inskränka det till hvad som kan för landets behof vara påkalladt.

Nu kan således tiden vara inne att börja lossa på stadganden, som under nuvarande förhållanden möjligen kunna vara otillbörligt stränga, och jag anser Utskottet hafva lyckats i sina sträfvanden i detta hänseende. Dess förslag utgör ej en reaktion mot 1854 års lagstiftning. Utskottet söker endast att lätta hvad som kan lättas deri, utan att rubba principen i sjelfva lagen. Jag yrkar derföre bifall till den föredragna punkten. I förbigående anhåller jag få nämna, att, för min del, finner jag 75 öre skatt per kanna tillräcklig, då jag anser 5 öres förhöjning motsvara den lättnad, som enligt detta förslag skulle beredas tillverkarne.

Jag bifaller, såsom sagdt, punkten och upprepar än en gång, att jag protesterar mot det yttrande, som här följts angående den nuvarande lagstiftningens förmenta förderlighet för landet.

Herr de Maré: Det förslag, som Bevillnings-Utskottet nu framlagt, innebär, enligt min tanke, ett förnyadt bevis på hvad vi vid förra riksdagar fått erfaras, eller att det ej är möjligt för ett Riksdagens Utskott, såsom Bevillnings-Utskottet, att framkomma med ett i alla detaljer fullständigt förslag till revision af nu gällande bränvinslagstiftning. Jag ber, för att få bestyrka detta påstående, att få hänvisa till betänkandet, hvaraf inhämtas att vid alla de i sjelfva verket viktigaste och mest svårlösta frågor, som förelegat, har Utskottet föreslagit en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, med anhållan att han täcktes utreda förhållandena och till nästa Riksdag framlägga förslag till frågans lösning. Då så är förhållandet, vågar jag hemställa, huruvida ej, på det att full konsekvens i denna lagstiftnings särskilda delar måtte vinnas, det vore skäl att utsträcka denna underdåniga anhållan och begära, att Kongl. Maj:t ville taga hela denna lagstiftning och alla på densamma inverkan omständigheter i öfvervägande, samt derefter framlägga för Riksdagen det förslag, som till följd af en sådan undersökning kan finnas lämpligt. Hvad första punkten angår, eller att bränvinstillverkare skulle erhålla förmånen att på nederlag upplägga bränvin, ber jag endast få förena mig med hvad en talare bakom mig yttrat angående den orättvisa, som skulle drabba den, som ej begagnade sig af en dylik nederlagsrätt. Om det är en fördel för staten att få in skatten i förskott, hvarföre skall den bränvinsbrännare, som bereder staten denna fördel, få sin skatt ökad med 10 öre? En annan omständighet torde vara att beakta: om ett nederlagsmagasin blifvit af Konungens Befallningshafvande eller dess ombud underkändt, skulle då bränvinstillverkaren ha rätt att föra klagan öfver ett sådant Konungens Befallningshafvandes beslut, eller skulle ett sådant beslut vara definitivt? Detta torde också vara något, som är förtjent att tagas i betraktande.

Med ett ord, jag tror att så många omständigheter måste tagas i öfvervägande, då lagstiftningen skall baseras på andra grunder än

de nu gällande, att om något helt skall kunna framläggas, måste det bliiva framlagdt af den enda, som kan öfverse alla de särskilda förhållandena, eller Kongl. Maj:t. Jag anhåller derföre att Kammaren behagade afslå det nu föredragna momentet, hvaremot jag i sinom tid vid föredragningen af 48 punkten skall förena mig i en anhållan om aflåtande af en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t.

Herr Arrhenius: Då jag inom Utskottet deltagit i det beslut, hvilket föranledt det betänkande, som nu föreligger Kammaren till pröfning, anhåller jag att med några ord få antyda de skäl, som dervid varit för mig bestämmande.

Bränvinstillverkningen är, såsom vi alla känna, en för vårt land högst vigtig näring. Statsverket hemtar från densamma betydliga inkomster och för landtbruket är den af största vigt, om den bedrifves på ett rätt och ändamålsenligt sätt. Den måste således i alla händelser noga beaktas och dess betydelse för oss är sådan, att all lagstiftning, som i ett eller annat hänseende kan verka hämmande på densamma, omsorgsfullt måste undvikas. Ett hinder för denna närings utveckling har dock funnits och finnes ännu i nu gällande stadganden och föreskrifter för tillverkning af brända och destillerade spirituösa drycker. Det är väl sannt och kan ej förnekas, att 1854 års lag för tillverkning och försäljning af bemålde drycker, sådan densamma ännu i dess väsendtligaste delar är bibehållen, verkat gagnande för vårt land i moraliskt och sedligt hänseende, och det vore mer än beklagligt, om genom nya lagstadganden det goda, som genom denna lag vunnits, skulle på något sätt äfventyras. Men något dylikt torde med visshet kunna påstås ej vara att befara genom hvad Bevillnings-Utskottet nu föreslagit.

Här har af Ordföranden i Utskottet, Friherre af Ugglas, fullständigt och klart framställt alla de olägenheter, som äro en oundviklig följd af den nu föreskrifna förskottsbetalningen af skatten för bränvinstillverkningen. Man har invändt, att de, som inlåta sig på en dylik närings bedrifvande, borde kunna antagas hafva tillgångar till skattens erläggande på angifvet sätt. Det är dock ej mängden af bränvinstillverkare, som är så kapitalstark, att den ej behöfver anlita förlagsman. De fleste af desse tillverkare i vårt land höra till den klass, att de ej kunna bedrifva sin rörelse utan att anlita förlagsgifvare, så vidt afgiften skall betalas i förskott. Dessa förlager kosta betydligt, och det har uppgifvits inom Utskottet, att de i allmänhet ej kunna erhållas under 12 procent, men ofta kostat derutöfver. Då dertill kommer, att med dessa förskotter vanligen följa slutsedlar å det ännu icke tillverkade bränvinet, så komma fabrikanterna derigenom vanligen i en ännu svårare ställning; och se vi oss omkring i landsorterna, finna vi, att det ej är någon ovanlig företeelse, det bränvinsbrännare ej skörda någon vinst på sin näring; erfarenheten har ofta visat, att de på densamma äfventyrat sitt ekonomiska bestånd. Att för en näring, som lemnar så betydligt till den årliga stadsbudgeten, lagstiftningen skall vara så ställd, att näringsidkarne sättas uti så tryckande och ruinerande undantags-

förhållanden, som de af närvarande bränvinslagstiftning framkallade, lärer väl icke vara rätt eller klokt uti statsekonomiskt hänseende.

Med dessa förhållanden för ögonen och då onekligt är, att bränvinslagstiftningen för närvarande är sådan, att den afskrår all möjlighet för export af inom landet tillverkad sprit, så torde man väl kunna påstå, att den ej verkar i den riktning, den borde göra.

Här har blifvit antydt, att man ej skulle åsyfta något annat med förhöjningen i skatten än statsinkomsternas förökande, och att man, för vinnande af det målet, sträfvar att frambringa så stor produktion af denna vara som möjligt. Detta påstående vågar jag på det bestämdaste bestrida. Produktionen af en vara rättar sig efter afsättningen af densamma, och uti ifrågavarande fall beror förbrukningen af spritvaror på ställningen i öfrigt inom landet. Jag skattar ej för lycklig en stor konsumtion af spritvaror; jag gläder mig, då jag finner att konsumtionen deraf minskats, och om man kunde uppställa en bränvinsförordning så, att genom en förhöjning i skatten ett sådant resultat vanns, skulle jag gerna lemna min röst till bifall för densamma, och jag är viss, att de inkomster för staten, som derigenom ginge förlorade, skulle i rikt mått på mångahanda annat sätt ersättas. Det är ock glädjande, att vi redan kommit derhän, att den omätliga förtäringen af spritdrycker stämplas med skam, samt att komsumtionen af bränvin inom landet nedgått så, att densamma nu ingalunda, i det hela taget, kan kallas synnerligen stor. I förhållande till folkmängden konsumeras här mindre bränvin än i både Danmark och Norge.

Hvad en talare från Stockholms län antydde, att genom den föreslagna förhöjningen i skatten bränvinet skulle blifva dyrare, tror jag ej vara att befara, ty genom de lindringar, som här blifvit föreslagna, kan bränvinet ofelbart produceras billigare än förr. En tillökning af 10 öre per kanna gör dessutom, om den fördelas på det quantum, som innehålles i det mått, hvori bränvinet vanligen förtäres, eller ett vanligt glas om ungefär 3 tum, ej mer än $\frac{1}{3}$ öre, det vill säga ej ens så mycket som priset ofta fluktuerar under vanliga förhållanden, med afseende å den olika tillgången å potåter och spannmål, hvaraf bränvinet tillverkas. Det nämndes af en talare, att bränvinsbrännare, som icke begagnade sig af frihet från förskottsbetalning af bränvinsskatten, ej skulle hafva någon fördel af det medgifna afdraget för schwindung. Detta är dock en villfarelse. Den föreslagna 3 procents afräkningen för det färska bränvinets volymförminskning tillkommer allt bränvin som framdeles komme att produceras, samt antecknas då bränvinet uppmätes ur behållaren, der det vid tillverkningen samlats. Afdraget af förbemålde 3 procent, för hvad man kallat "schwindung", blir sålunda lika för allt produceradt bränvin, vare sig att tillverkningsafgiften blir erlagd i förskott eller först vid bränvinets uttagning till försäljning eller till konsumtion.

Se vi på de fördelar, som förslaget i öfrigt erbjuder deri, att varan får inläggas på nederlag, att skatt ej behöfver erläggas förskottsvis, samt att bränvinsbrännaren slipper från de trakasserier, som blifva en följd af de begränsade bränningsterminerna och i öfrigt

lemnas mera frihet, så läser det ej kunna bestridas, att såsom en motsvarighet härtill en förhöjning i skatten af 10 öre ej är öfverdrifven. Dertill kommer, att Statsverkets ställning är sådan, att man i alla fall, äfven om en dylik förmån ej erbjödes bränvinstillverkaren, kunde sätta i fråga en förhöjd afgift å tillverkning af denna vara, såsom ett i alla hänseenden synnerligen lämpligt föremål för en högre beskattning till vinnande af högre statsinträder. En sednare talare har velat antyda, att den, som betalade tillverknings-skatten i förtid, ej hade någon fördel häraf, och att förslaget sålunda i denna del vore orättvist. Den fördel, som tillkommer den som erlägger skatten i förskott, finnes angifven i 13 § 2 momentet af författningsförslaget och består uti en fri dispositionsrätt öfver varan utan alla betungande kontroller. Den kapitalstarke har i alla händelser full rätt att använda sina penningar på lämpligaste sätt, och om han ej finner med sin fördel förenligt att erlägga skatten i förskott, kan han ju äfven begagna sig af fördelen att upplägga sin vara på nederlag.

Det har äfven blifvit anmärkt såsom ett fel i Utskottets förslag, att det ej gått nog långt och att förslag äfven till försäljningslag bort framställas. I detta fall har Utskottets ordförande så klart utvecklat Utskottets skäl, att för mig ej återstår något egentligt att tillägga. Jag vill blott nämna, att jag känner mer än en ledamot inom denna Kammare, som ej skulle vilja gå in på de bestämmelser angående försäljningen af bränvin, som förra riksdagen ifrågasattes; och känt är, att inom Kammaren finnas ledamöter, hvilka ej vilja någon förändring alls i nu gällande försäljningslag, såsom faktiskt visat sig af Herr Stockenströms vid Utskottets betänkande fogade reservation. Då meningarne i detta hänseende äro så delade och det låter sig mer än väl göra att framställa fullständig tillverkningslag oberoende af försäljningslagen, har Bevillnings-Utskottet ansett sig böra beträda den väg, som var den tjenligaste för att så snart som möjligt kunna bereda åt tillverkaren de fördelar, som billighet och rättvisa kräfva. Om de föreslagna lindringarne gillas, kommer tillverkaren af bränvin i helt annan ställning än hittills, och det är att hoppas och motse att i stället för att produktionen hittills måst bedrivas med afseende uteslutande å konsumtionen inom landet, det snart skall gestalta sig annorlunda och vi komma i tillfälle att exportera renadt bränvin eller sprit. Och en dylik export skall komma att medföra för landet vida större fördelar än utskeppning af spannmål, samt bör derföre underlättas och befördras.

Utskottet har blifvit klandradt derför att det ej tillstyrkt äfven bränvinets inläggande på nederlag i tullkamrate. Inom Utskottet har frågan förevarit om en dylik utsträckning af nederlagsrätten och vigten deraf har äfven blifvit inredd. Det är ock klart, att det nederlag, som blifvit föreslaget vid brännerierna, skulle hafva föga värde såsom sådant, om ej så fort som möjligt det bereddtes tillfälle att upplägga bränvin på allmänt nederlag under uppsigt och kontroll af tullverkets tjänstemän, då just uti denna åtgärd ligger hufvudvilkoret för export af inom landet produceradt och till sprit förädladt bränvin. Utskottet har ock ansett, att en underdånig skrifvelse härom borde aflätas till Regeringen och har tänkt sig, att det

ej borde dröja länge innan man fick ett sådant medgifvande. Utskottet har så mycket mindre tvekat att en lag skulle härom af Kongl. Maj:t sanktioneras som landets fördelar häraf väsendtligen skulle komma att främjas, såsom det vid föregående riksdagen af Bevillnings-Utskottet påvisades samt understöddes af Generaldirektören och Chefen för Tullverket, som äfven vid denna riksdag uttalat sig i samma syftning samt dervid tydligen ådagalagt, att han för sin del ej finner några hinder möta för en sådan åtgärd. Emellertid om Kammaren skulle anse, att Riksdagen redan nu borde i frågan för sin del fatta beslut, är ju ej något hinder för en återremiss af den punkt som handlar om skrifvelsen till Kongl. Maj:t angående vilkoren för nederlag vid tullkammare samt export af sprit, och jag är viss att Utskottet då skall taga saken under noggrannt öfvervägande. Men å nu föredragna punkten, som afser att lemna bränvinsbrännare tillfälle att ej behöfva betala skatten i förtid, anhåller jag om bifall, så mycket hellre, som ett sådant stadgande ej innehåller annat än hvad för bränvinsbränningen, såsom näringsgren betraktad, med rätt och billighet kan fordras; och då utan några olägenheter sådant gått för sig i Finland och Norge bör det likaväl kunna bringas till verkställighet hos oss.

Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf, att anslag blifvit utfärdadt till sammanträdets fortsättning kl. 6 e. m.

Grefve Mörner, Oscar: Vore bränvin en vanlig vara, skulle man icke kunna rättfärdiga den särskilda lagstiftning, som i fråga derom eger rum; men då med denna lagstiftning förhållandet är sådant, att densamma djupt ingriper i nationens viktigaste sedliga och ekonomiska intressen, har detta ansetts utgöra ett tillräckligt skäl för att lagstiftningen skulle taga i öfvervägande, under hvilka vilkor så väl denna näring må bedrifvas som ock sjelfva varan bland allmänheten försäljas. I sådant afseende har blifvit föreskrifvet, att skatten skulle erläggas på förhand, hvilket icke kan kallas någon orättvisa, då det endast åsyftat en ordning, som kanske varit nödvändig för att försäkra staten om åtnjutande af denna inkomst. En annan fråga åter blir huruvida staten bort uppställa sådana reglementen, hvilka synas nära nog strida mot sundt förnuft. Såsom sådan anser jag indelningen i terminer, hvaremot jag alltid yttrat mig; ty jag kan icke inse, att en person, som är berättigad att drifva en fabrik, icke skulle också få begagna densamma huru lång tid han behagar utan hinder från statens sida. Emot hvad Utskottet tillstyrkt i fråga om upphäfvande af terminsindelningen skulle jag för min del derföre icke hafva något att invända. Tvärtom anser jag det vara ett steg framåt, ehuru ett ofullständigt steg, ty äfven här är tiden inskränkt, nemligen till sju månader. Om någon kan bränna bränvin om sommaren, må han gerna göra det för mig. I sammanhang dermed anser jag, att den som bränner bränvin borde sjelf betala kontrollören och all öfrig kostnad i och för den nödiga kontrollen, men med detta vilkor borde han efter föregående anmälan få bränna

huru mycket och huru länge som han behagade. Vi hafva väl ännu icke hunnit till den paragraf som handlar härom, men jag har dock velat förutskicka denna anmärkning.

Hvad derefter angår *nederlagsrätten*, så kan jag sannerligen icke begripa hvarföre härom så mycket tvistats. Nu behöfver en bränvinsbrännare endast erlægga skatten för 8 dagar på förhand. Om jag antager en bränvinstillverkning af 500 kannor om dagen, så gör det för en half termin 2,800 R:dr. Sedan, jag medgifver det, går väl någon tid, innan han kan realisera bränvinet; men om man besinnar, att han måste göra större uppköp af råvaror och ligga i stort förlag för att kunna bedrifva sin handtering, vågar jag föreställa mig, att skattens betalande på förhand verkar bra litet på den kapitalstyrka han behöfver; ty om man också antager att, med en tillverkning af förenämnda belopp, han icke får sälja bränvinet på en och en half termin, så blir det likvisst icke mer än 9,000 R:dr som ligger häri. Jag medgifver visserligen, att detta är penningar; men bör icke bränvinsbrännaren hafva kapital innan han börjar bedrifva sin näring och icke ställa allt på kredit? Jag anser således denna förändring ifråga om *nederlagsrätten*, såsom den nu blifvit föreslagen, vara mindre nödvändig, men jag får säga, att jag ändock i sjelfva verket icke har något särdeles deremot, utan skulle kunna gå in derpå. Det ligger dock någonting bakom detta, som jag icke är lika färdig att medgifva, och det är frågan om att bränvin skulle få inläggas på statens *nederlagsmagasin*, som höra till tullkammare. Här artar sig frågan annorlunda. Man skulle kunna i dessa magasin hålla bränvinet en ganska lång tid på *nederlag*. Om man antager att tillverkningskostnaden vid pris sådana som de nu gånge per kanna bränvin beräknas till 40, 45 eller högst 50 öre, under det att skatten är 70 å 80 öre, så kan vinsten blifva betydlig nog att, vid låga bränvinspris och i förhoppning på framtida förhöjning, hålla bränvinet länge på *nederlag*, hvarigenom staten alltför länge blifver i mistning af en påräknad inkomst, att icke tala om allt trasel med möjliga förluster, som kan uppkomma genom bränvinets transport till dessa stora *nederlagsmagasin*, samt i öfrigt under en längre förvaringstid. Dessutom är jag af motsatt åsigt med en talare, som yttrat, att för landsmannen skulle genom *nederlagsrätten* bränvinstillverkningen kunna med mera fördel bedrifvas. Detta är väl möjligt med hvad som nu i år är föreslaget i afseende på *nederlagsrätten*; men hafva vi väl beslutat, att upplag på *nederlag* af bränvin må ske jemväl i statens magasin eller å andra för dylikt *nederlag* lämpliga platser, då hafva vi förvandlat denna bränvinshandtering till endast fabriksnäring, och då skola, med de kommunikationer vi nu hafva, nog städerna anlägga stora brännerier för att nära nog med landsbygdens uteslutande tillverka bränvin och, efter begagnande af *nederlagsrätt*, deraf göra en för sig förmånlig handelsvara; det blir då icke landtbruket som vinner. Detta tror jag torde böra tagas något i betraktande. Den nu föreslagna mindre åtgärden kan måhända vara oskadlig, men går man längre, så tror jag, att man kommer på en ståndpunkt, dit man icke vill eller bör komma. Att statsverket skulle, såsom påstådt blifvit, vinna genom en stor sprit-

export, kan jag för min del icke finna, då man vid utförsel anser drawback af erlagd tillverknings-skatt böra medgifvas. Då befarar jag, att långt ifrån att staten skulle få en inkomst, detta i stället skulle förorsaka en utgift, genom betingande af en exportpremie, någonting hvaruppå jag för min del dock icke vill ingå. Om det icke är bra att tillverka bränvin, för att det samma skall konsumeras inom landet, så är det icke bättre att skicka det utrikes. Den moraliska känsla jag hyser för mina egna landsmän, hyser jag äfven för andra nationer. Man må i detta afseende hafva hvilka åsichter som helst, men jag kan åtminstone icke finna rätt eller gagneligt att öfversvämma den öfriga världen med bränvin, då man sjelf vill akta sig därför. Rättvisa och rättskänsla böra äfven i detta fall få tala. Skulle detta strida emot någon national-ekonomisk sats, så kan jag icke hjälpa det; jag för min del sätter i så fall min rättskänsla öfver sådant. Jag skulle väl nu komma till någon konklusion och jag får då säga, att jag mot detta nu föreslagna stadgande egentligen icke har något att anmärka, ehuru jag väl inser, att hela frågan om skattens indrivande derigenom blir, mer än förr, lagd i kontrollörens händer. För närvarande är stadgadt, att bränvinsbrännare skall hos Konungens Befallningshafvande göra bestämd uppgift om tid och ställe för tillverkningen jemte beloppet deraf. Nu skulle all kontroll i fråga om tid och tillverkningsbelopp ensamt bero af kontrollören, och skulle Konungens Befallningshafvande finna hans uppgifter vara stridande mot hvad kan antagas vara förhållandet, kan väl undersökning derom förordnas, men ovisst synes till hvad påföljd en sådan åtgärd skulle kunna leda. Kontrollen hvilat dock redan till den grad i kontrollörens händer, att jag icke tror det kan vara någon särdeles fara att utvidga den. Jag skulle icke rösta emot denna punkt, om det gjordes ett uttryckligt förbehåll, att man icke härigenom kan anses hafva gått in på hvad som står i den nästföljande, hvilket jag anser leda till förhållanden, som skola blifva för landtbruket skadliga och icke i något hänseende gagneliga.

Herr Odelberg: Då min uppmärksamhet blifvit fästad derpå, att det i formelt hänseende skulle vara mindre riktigt att framställa ett yrkande, uppfattadt i den form jag hade äran afgifva för en stund sedan, och då jag kan vinna det mål jag åsyftar genom återremiss till Utskottet, i hopp att Utskottet skall inkomma med förslag till underdånig skrifvelse i den riktning min framställning afsåg, så ber jag få förändra mitt gjorda yrkande derhän, att jag förenar mig med dem som yrkat återremiss.

Herr von Koch: Jag hade knappast tänkt taga ordet i denna fråga, ty jag måste medgifva, att jag var ytterst tveksam en lång tid, huruvida jag borde yttra mig i afseende å min motion, sedan densamma rönt den behandling i Bevillnings-Utskottet, som Herrarne finna af betänkandet; men omständigheter hafva i de sista dagarne och till och med de sista timmarne tilldragit sig, som gjort, att min tvekan upphört och att jag kunnat fatta mitt beslut, om hvad jag

borde tillstyrka eller afslå. Jag måste då först och främst beklaga, att Utskottet åt detta viktiga ämne gifvit en sådan behandling, det fått. I första rummet är detta ämne för mig viktigt i sedlighetens intresse; för det andra i ekonomiskt afseende. då jag tror att vi måste och vilja göra stora offer på fäderneslandets altare för vårt försvar. Man måste då ock vara betänkt på, hvarifrån tillskottet härtill skall tagas. Att man då icke heldre är betänkt på att taga ut en skatt, som för närvarande redan finnes, men som till stor del försvinnas, i stället för att sysselsätta sig med införande af förhatliga pålagor å annan rörelse och njutningar, som äro vida oskyldigare än förtärandet af bränvin, kan jag icke annat än beklaga. Det är så mycket mera att beklaga, som Bevillnings-Utskottet vid innevarande riksdag består af alldeles ovanliga kapaciteter. I Utskottet sitta nemligen en f. d. finansminister, två eller tre landshöfdingar, generaltulldirektören och chefen för bränvinskontrollbyrån. Efter hvad man finner af Utskottets betänkande äro jemväl både den större bränvinshandteringen. och jag vågar till och med antaga krognäringen synnerligen väl representerade inom Utskottet. Att då kasta bestyret på Kongl. Maj:t, förefaller mig minst sagdt vara särdeles olämpligt. Med all aktning för Kongl. Maj:ts nuvarande rådgifvare tror jag likväl icke, att de kunna hafva den kunskap i dessa specialiteter som erfordras. Utskottets ordförande har här förklarat, att i följd af det motstånd, Utskottets förslag vid förra riksdagen mötte, man icke vågat taga i tu med denna fråga i hela dess vidd; men jag fruktar, att han får den erfarenheten, att man nu skall röna mycket större motstånd, just derföre, att man icke vågat taga steget fullt ut, utan framkommit med ett mutilerat förslag. En annan ledamot har upplyst, att i denna fråga tankarne inom Utskottet varit så delade, att han förespeglat oss, att om vi beviljade en återremiss, så skulle man också få nederlagsrätt i städerna; men jag får för min del förklara, att om man ämnar skjuta ifrån sig försäljningslagen, såsom Utskottet gjort, så skulle jag icke önska denna vidsträckt nederlagsrätt, ty det enda vilkoret för mig att bevilja dessa fördelar för bränsvinstillverkarne är, att vi på samma gång få en försäljningslag i sedlighetens intresse, hvarom jag motionerat. Emot detta mitt förslag är man ej berättigad att åberopa det motstånd, som röntes vid förra riksdagen, ty det går ej i samma riktning, som då så häftigt bekämpades. Till bevis derom, ber jag att få uppläsa 12 § i detsamma. Den lyder: "Vill någon väcka fråga, att annan utskänkning än den, som kan gästgifveri tillkomma, må i socken å landet idkas, göre derom framställning hos kommunalnämndens ordförande inom första hälften af Mars det år, då försäljningen skall börjas. Kommunalnämnden skall innan slutet af samma månad deröfver afgifva yttrande och deri, om bifall till utskänkningen för högst ett år tillstyrkes, utsätta den trakt, hvarinom det må ske, hvarefter yttrandet öfverlemnas till ordföranden i kommunalstämma. Denne inhemte, innan April månads utgång, på kommunalstämma, som blifvit tre söndagar å rad pålyst, socknemännens utlåtande i ämnet. Varder framställningen icke af både kommunalnämnd och kommunalstämma genom bifall med minst $\frac{2}{3}$ af alla der närvarandes röstetal gillad, förfalle frågan. Har åter begge sålunda

bifall tillstyrkt, sände, inom tre veckor från det kommunalstämma blifvit hållen, ordföranden kommunalstämmoprotokollet och kommunalnämndens yttrande jemte eget utlåtande i ämnet till Vår Befallningshafvande in. Vår Befallningshafvande, efter hörande af kommunalnämnd i angränsande kommuner, fatte deri sitt beslut och gifve det kommunalnämndens ordförande tillkänna.“ Med den erfarenhet vi hafva från flera af rikets städer, har jag härmed åsyftat, att man icke skulle komma att lefva på samma sätt på landet som i städerna, och jag är ledsen att just i det afseendet frågan icke fått sin lösning. Det har blifvit mig berättadt af en större bränvinshandlande, att man under de sista åren varit betänkt att bilda bränvinsbolag på landet, hvilket skulle vara ett stort afbräck för de smärre städerna. Der har man nemligen att vänta motståndet, då en reform i den lagen skall ske. Därföre hade det varit väl om denna fråga nu blifvit löst. Emellertid då detta icke skett och vi hafva så många andra viktiga frågor att afgöra, och tiden för riksdagen redan är så långt framskriden, har jag nu icke något hopp att få någon väsendtlig ändring i detta hänseende eller ett bifall till mitt förslag. Men när man icke kan få allt hvad man fordrar, så får man nöja sig med en afbetalning derpå till dess man kan kräfva ut resten;— så är förhållandet, om jag har en enskild fordran, och likaså i lagstiftningsväg.

Jag började med att säga, att jag var tveksam, om jag skulle höja min röst under denna diskussion. Jag fruktar för kombinationer och för dylika har jag alltid haft förskräckelse. Jag fruktade, att om man nu tager detta steg, som Utskottet föreslagit, skulle de större bränvinsbrännarne blifva så nöjda, att, då dertill associerade sig småstadsintresset, blefve det oss omöjligt, när Regeringens förslag komme nästa riksdag, att få igenom en förnuftig bränvinslagstiftning. Men i de sista dagarne har jag fått många påstötningar af större bränvinsbrännare; och när jag sett att dessa herrar icke voro nöjda med detta förslag, utan ville hafva mer än Utskottet nu tillstyrkt, så beslutade jag mig för att förorda Utskottets närvarande förslag. Jag gör det så mycket heldre, som jag är öfvertygad, att man härigenom hjälper många, som icke kunna hjälpa sig sjelfva och knappast kunna vänta att blifva hjälpta i Andra Kammaren, ty der är det väl en medelklass af dessa bränvinsbrännare, som äro representerade; men det är dessa små bränvinsbrännare, som icke hafva råd att betala skatten på förhand, och hvilka, på sätt en talare yttrade, komma i blodsugande folks händer, som jag anser mig och äfven denna Kammare, ehuru på en omväg, representera. En aktad ledamot här till höger, som, så ofta det är fråga om att verka i sedlighetens intresse, varmt uttalar sig, och hvilken jag i allmänhet gerna vill följa, ehuru jag är af olika åsigt med honom nu om sättet att nå detta mål, har sökt visa, att det icke skulle vara så farligt med dessa förskott för bränvinstillverkningen. Han tog ett exempel och talade om, att det icke skulle blifva mer än 9,000 R:dr, som skulle förskjutas; men detta är icke litet penningar för en person, som förut måst anstränga sig för att kunna köpa de erforderliga produkterna. I allt fall, såsom Friherre af Ugglas yttrade, tror jag, att det är onaturligt att taga upp skatten på sjelfva produktionen, och att det är orimligt

att taga upp denna skatt på förhand. Vid afslutandet af den franska handelstraktaten trodde man oss icke, då det talades om denna förskottsskatt, hvarföre våra underhandlare voro tvungna att med handlingar visa, att så var förhållandet.

Jag får nu sluta med att förklara att den skrifvelse, som jag länge föreställde mig skulle vara nyttig, den måste jag, efter de sista upplysningar jag erhållit, bestrida, och äskar bifall till Utskottets betänkande.

Herr Wallenberg: Jag är hvarken stor bränvinsbrännare eller representant för någon liten stad och kan således icke misstänkas för att vara med om någon koalition, hvilken, såsom den siste ärade talaren har påpekat, såsom ett uppstigande moln hotade Nationalrepresentationens beslutande-rätt; men jag är icke heller så lätt förmådd att taga intryck af omständigheter under de sista dagarne eller under de sista timmarne. Om lagstiftaren låter leda sig af sådana intryck, då må jag bekänna, att jag fruktar den förändring, man vill åstadkomma, vara omogen, och frågan är då icke slutligt behandlad, ty en så genomgripande förändring, som här är i fråga, bör väl ändå kunna lugnt och hofsamt betänkas innan den beslutas.

I afseende på hvad som blifvit nämndt om denna förskottsskatts erläggande, så får jag erkänna, att de uppgifter, som blifvit lemnade, äro fullt riktiga, men den ärade talaren, som lemnade dessa uppgifter, har icke begagnat tillfället att fästa Kammarens uppmärksamhet derpå, att förändrade förhållanden inträffat, sedan de af honom citerade fakta egde rum. Det kan nemligen icke förnekas, att förlagen sedan 1867—1868 (de svåra år, då alla förlager voro dyra) hafva i alla näringar blifvit billigare och täflan mellan förläggarne större. Frågan är: skola vi nu oaktadt en sådan förändring inträffa, likväl efter intrycken från denna tid fatta beslut, och åligger det Nationalrepresentationen att ändra lagstiftningen i syfte att göra förlagen billigare för bränvinsbränningsnäringen? Göra vi det, så måste vi också ingripa i många andra näringsgrenar och företaga ändring i lagstiftningen för dem. För den, som har dålig kredit, blir förlaget alltid mycket dyrt. och är väl lagstiftaren beredd att träda emellan i alla sådana förhållanden eller blott vid detta tillfälle?

Man har sagt, att förändringen icke är annat än en förändring på papperet. Är det så, då är väl detta ett ytterligare motiv att låta bero vid det närvarande, ty är det icke i verkligheten en förändring till fördel för producenten, så finner jag ingen anledning att rubba det bestående, då förlagen nu äro lättare att erhålla än för några år sedan. Anledningen, hvarföre jag motsätter mig förändringen i afseende på skattens betalande och bränvinets uppläggande på nederlag samt Kronans panträtt i detta upplagda bränvin, är den, att vi börja med att uttala en princip, som vi beundra, och sluta med att inrätta en mängd tjänster, en bränvinsstat, som skulle äta upp all statens inkomst af bränvinstillverkningsafgiften. Som vi alla känna, är tullstatens verksamhet tvåfaldig: dels att debitera och uppbära den uppbörd, som erlägges för utifrån införda varor och dels att öfvervaka tullförfatningarnes efterlefnad. Om denna ändring i

afseende på bränvinslagstiftningen nu bifalles, så finge just den nya bränvinsstaten en verksamhet, som blefve analog med den sednare delen af tullstatens åligganden eller handhafvandet af tillsynen öfver författningens efterlefnad, hvilken komme att blifva ganska svår och erfordra en högst betydlig tjenstemannakorps. Det blefve således ingen fördel för staten.

Att det blefve en förändring på papperet och att ingen fördel för bränvinsbrännaren skulle af förändringen uppstå, har också blifvit sagdt; men hvarför gör man då förändringen? Jo derföre, att det i denna fråga gått till alldeles på samma sätt, som vanligtvis är förhållandet. Jag har suttit i Stats-Utskottet under åtskilliga riksdagar och sett huru det brukar gå med motioner. Första riksdagen de väckas, kostar det blott ett par ord att få dem afslagna, men när de komma tillbaka, den ena riksdagen efter den andra, så går det till slut derhän, att ett bifall till motionen blir Riksdagens beslut. Jag medgifver, att den verkligen är beundransvärd, denna storartade tenacitet, men då ej någon nytta tillskyndas hvarken sjelfva bränvinsnäringsen eller staten, så är det ej annat än på det spekulativa området, som man rör sig, när man vill genomdrifva denna förändring. Om det framlagda förslaget hade varit en Kongl. proposition, så hade förhållandet varit annorlunda. Då hade den ena statsmakten (Regeringen) med sin erfarenhet kommit den andra (Representationen) till hjälp och sagt: här finnas missförhållanden i lagstiftningen, som böra rättas. — Utskottet har nu i stället velat framtvinga en proposition från Regeringen till en kommande Riksdag genom den föreslagna underdåniga skrifvelsen. Blir beslut derom fattadt, så kan man hoppas, att Konungens rådgifvare taga hänsyn, icke blott till hvad som stode att läsa i den underdåniga skrifvelsen, utan äfven till hvad som under diskussionen yttrats och för öfrigt kan vara att i frågan beakta.

Då emellertid den närvarande författningen under en temligen lång följd af år visat sig vara gagnelig så väl i sedligt som ekonomiskt hänseende, så tror jag icke att man för närvarande deri bör vidtaga någon förändring, och anhåller jag på dessa och på de skäl, som af Herr von Möller blifvit anförda, om afslag å Utskottets förslag.

Friherre Raab, Adam: Ingen fråga, utom jernvägsfrågan, har sednare tider varit föremål för så mycken strid och olika meningar, som frågan om bränvinslagstiftningen. Allt sedan 1834 har jag under loppet af många riksdagar, vid hvilka bränvinsfrågan förekommit, deltagit i dessa strider temligen nära, och jag skulle näppeligen anse mig tillständigt att iakttaga tystnad, då jag har så mycken erfarenhet i frågan och varit ledamot i det Utskott, som vid 1853—1854 års riksdag framkom med det förslag i ämnet, som sedan dess varit lag. Det har för mig och de få reservanterna, hvilka vid afgifvandet af nämnda Utskotts förslag voro af annan mening i afseende på de intrader staten skulle erhålla af bränvinstillverkningen (jag tillhörde nemligen då deras antal, som ansåg, att man visserligen borde

borde belägga bränvinsbränningen med stor skatt och med kraftig kontroll, men att man alldeles icke skulle söka fördyra varan genom inskränkningar i tiden för bränvinsbränningen eller andra åtgärder, hvilka icke komma någon till godo); det har, säger jag, för mig och dem varit en tillfredsställelse att finna, det både förliden Riksdag och detta års Bevillnings-Utskott ansett denna näring, icke såsom man då ansåg densamma för en skamlig, utan för en både nyttig och vinstgifvande näring, som bör underlättas. Med dessa åsigtter, som jag alltid hyst och hvilka jag sökt i min ringa mån göra gällande, fastän endast småningom hindren för bränvinsnäringens utveckling kunnat häfvas, kan jag icke annat än med tacksamhet uttrycka mig mot Utskottet, som framställt ett förslag, som underlättar denna näring. Sägna hvad man vill, så ligger det ett ganska svårt hinder deruti, att en bränvinsbrännare, som måste utgifva skatten i förskott och icke alltid får sälja sin vara så omedelbart efter de åtta dagarne, kan få ligga ganska länge i förskott med sin skatt. Detta tror jag vara en förlust både för honom och för staten, och den fördyring af varan, som derigenom uppstår, får han betala, utan att nytta derigenom tillskyndas någon. Jag för min del har åtminstone icke tagit hastiga intryck i denna fråga, ty de äro nära nog 20-åriga; och jag kan icke medgifva, att den siste ärade talarens yttrande, att det för närvarande är lätt att få förskott, är af den beskaffenhet, att vi därför nu skola öfvergifva tanken på den lättnad för bränvinsnäringen, som här är åsyftad. Jag tror visserligen, att det kan ega sin sanning, hvad som här har blifvit sagdt, att det kan kosta en bränvinsbrännare sina 12 procent att få dessa penningar till skatten; men dervid vill jag mindre fästa uppmärksamhet, ty om en eller annan befinder sig i en så skral finansiell ställning, så är det väl temligen troligt, att han förr eller sednare *går öfver styr*, som det heter. Jag hyser likväl, som jag nyss sade, icke någon miskund för dessa vigilantörer, men deremot önskar jag, om jag kan, underlätta sjelfva handteringen, så vidt sådant kan ske, utan att staten deraf får någon förlust; och i detta hänseende anser jag lämpligt, att bränvinet tillverkas först och skatten erlägges efteråt. Detta finner jag vara ganska ändamålsenligt och har uttalat det redan vid förra riksdagen.

En annan fråga är den, huruvida det kan vara ändamålsenligt att, såsom Utskottet nu föreslagit, dela denna fråga så, att Riksdagen först för sin del beslutar, att det skall finnas upplagsställen vid brännerierna, men på samma gång beslutar en underdanig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhöllan att få emottaga ett förslag till författning angående upplag i stapelstäderna eller andra orter. Sådant tror jag ej vara nyttigt och jag vill därför söka anföra några skäl.

Om än bränvinsbrännarne, såsom jag skulle tro, med nöje omfatta förslaget om upplag vid brännerierna, så är det klart, att det föranleder bränvinsbrännarne icke så obetydliga kostnader att inreda dessa magasin. De hafva icke någon aning om, hvad vilkor dertill skola fordras, men jag föreställer mig, att detta skulle komma

att införas i ordningsstadgan. Det skulle emellertid kosta icke så obetydligt att få upplägga bränvinet i egna magasin, men — så komma om ett par år Kongl. Maj:ts förslag, att sådan nederlagsrätt kan beviljas i närmaste stad. Då blir den förra utgiften alldeles bortkastad, ty det är klart, att den, som icke bor alltför långt från stad, heldre skickar sitt bränvin dit för att sedermera vid behöf föra det längre bort, än att behålla det i sitt eget magasin.

Jag har sett af reservationerna och af tidningsartiklar, af hvilka jag likväl icke tagit något intryck i öfrigt, att man velat förstå förslaget så, som skulle icke allenast 3 procent för den så kallade "Schwindung" genast afräknas, om nederlagsrätt beviljas, utan ytterligare 3 procents afdrag beviljas för det bränvin, som upplägges på nederlag i städerna. I detta hänseende åberopar jag hvad Herr Odelberg anført, att man icke, med mindre något större procent afräknas för det bränvin, som upplägges å nederlag, ställer detta i full paritet med det utländska bränvinet; ty det är just under den första tiden efter varans tillverkning, som den största quantiteten af dunstar. Jag skulle således tro att äfven i det afseendet bör man akta sig för att skilja de begge nederlagsrättigheterna, den vid brännerierna och den vid stapelstäderna. Det ligger nemligen makt uppå, att man icke ställer så till, att någon synnerlig fördel beredes åt den utifrån kommande spriten. Jag minnes icke precis hur mycket, men skulle tro, att ungefär en million kannor sprit uti arrack och cognac årligen kommer in i landet utifrån, och därför vore det mycket bättre att bevilja högre "Schwindung" för vårt på nederlag upplagda inhemska bränvin, för att det skulle kunna uthärda konkurrensen med den utländska spriten.

Af dessa skäl skulle jag för min del icke undra om man vägrade att bifalla punkten i dess närvarande skick. Jag kan icke finna det vara alldeles obilligt, att man önskar det Bevillnings-Utskottet, som bland sig har så utmärkta krafter, män som så väl förstå saken i alla riktningar, såsom en chef för Tullverket och så vidare, skulle komma fram med ett förslag, som redan vid denna riksdag skulle kunna i sin helhet upphöjas till lag. Det är sannt, att vi kommit temligen långt in på riksdagen, men vi hafva ännu så många viktiga frågor att behandla, att jag omöjligen ser någon förhoppning att Riksdagen skall kunna sluta inom den vanliga tiden, och således skulle Bevillnings-Utskottet kunna få god tid att utarbete ett förslag. Jag gör mig ej förhoppning om, att vi, i händelse vi hänskjuta frågan till Kongl. Maj:t, derifrån kunna erhålla ett förslag, som vinner mera anklag än ett, som vi nu kunde erhålla från Bevillnings-Utskottet, och det är icke säkert, att vi en annan riksdag få sådana förmågor i Utskottet. Derföre böra vi nu profitera af dem; och jag hemställer till dem sjelfva, om de icke skulle vilja taga ihop med det vackra arbetet att uppgöra ett förslag till författning angående upplag både vid nederlagsort i stapelstad och vid brännerierna. Det är af dessa skäl, som jag förenar mig med dem som önska återremiss.

Man har talat om skattens belopp, och efter andra talat derom, så skulle jag vilja tillåta mig att redan nu, ehuruval jag föreställer

mig, att vi också en gång komma dit, på förhand anmärka, att, då man vill lägga all beskattning endast på bränvin, ehuru vi hafva så många andra artiklar som kunna beskattas, så kommer jag att motsätta mig all annan tillökning af skatten, än den, som motsvaras af de fördelar för näringsens bedrivande, som beviljas.

Jag ber nu att med några ord få vända mig mot en talare på östgötabänken och mot hans moraliska betänkligheter mot bränvinsexport. Andå sedan 40 år tillbaka har jag sträfvat för att vi skulle kunna åstadkomma en sådan, och det förefaller mig i sanning bra eget, om vi ihågkomma, att vi exportera spanmål samt ega ypperlig tillgång på god potates och spanmål, som kan förädlas till bränvin, hvarföre vi icke skulle kunna lika så gerna exportera bränvin som spanmål. Den moraliska betänkligheten, att varan kan skada våra medmenniskor i utlandet, må jag säga förefaller mig nästan väl öfverdrifven. Vi böra ihågkomma, att de använda icke så obetydligt af detta bränvin för att försätta det vin, som de sedan skicka till oss. Vi borde likaväl fördömma dem, för det att de tillföra oss starka viner, hvilka alla äro försatta med sprit, och potatesspriten anses likväl vara den aldra renaste och bästa.

Jag skall icke uppehålla Kammaren längre för denna gång. Jag har sökt motivera hvarföre jag för min del, ehuru tacksam mot Utskottet för förslaget, likväl önskar, att det måtte återremitteras, på det att vi ännu mera må få profitera af de stora förmågor som finnas i Utskottet.

Friherre von Essen: Flere talare hafva varit af den åsigt, att det skulle vara till fördel för bränvinslagstiftningen, om man beträdde de partiela reformernas väg. För min del är jag af motsatt åsigt och tror, att det vore mycket bättre, att på en gång genomföra reformen och antaga en författning, som införde de praktiskt nyttiga förändringar, som åsyftas. Jag tror, att det för industrien i allmänhet är af mycken vikt att erhålla författningar, som ega bestånd och icke alltför ofta ändras. Det har nu visserligen af flere talare blifvit erkänt, att den försäljningslag, som vi för närvarande hafva, har varit ganska bra, och den har verkligen, sedan den 1854 infördes, verkat mycket godt i sedlighetens intresse; men de hafva icke erkänt, att en mängd olägenheter härflutit af densamma. Bland dessa olägenheter räknar jag såsom en af de viktigare, att författningen befordrat lönkrögriet. Jag ber om ursäkt att jag på ett ögonblick ingår på frågan om försäljningslagen, men det är alldeles nödvändigt för att motivera den reservation, i hvilken jag deltagit angående sammansläende af författningarne om tillverkningen och försäljningen af bränvin. Bland olägenheterna af försäljningslagen vill jag endast i korthet antyda det premium för lönkrögare, som författningen medfört, vidare, att den fattigare befolkningen får skatta mera för sitt bränvin och slutligen, att, då försäljningsskatten till största delen uppbäres af kommuner, dessa hafva stor fördel af att utvidga sin försäljning, så mycket som möjligt, för att derigenom vinna så mycket större inkomst. Dessa olägenheter äro ganska stora och det är synnerligen viktigt att de komma att afhjelpas. Derom har Ut-

skottet också i allmänhet varit ense och har därför föreslagit en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om revision af försäljningslagen, men har derjemte redan nu velat bestämma sig för vissa förändringar i tillverkningslagen, som i betänkandet föreslås. Det är dessa partiela förändringar, hvilka väl i och för sig kunna vara ganska nyttiga, som jag dock icke vill biträda. Det är således under erkännande af riktigheten af denna punkt, som jag dock får förena mig i det yrkande, som blifvit framställt af Herr von Möller, eller att Kammarerna måtte fatta beslut om afslag på densamma för att sedermera återremittera 48:de punkten, som innehåller förslaget till underdånig skrifvelse, på det att Utskottet måtte komma i tillfälle att uppsätta denna skrifvelse i öfverensstämmelse med diskussionen i Kammarerna.

Herr Arrhenius: Jag har begärt ordet med anledning af några under diskussionen fälda yttranden. En aktad talare här på östgötabänken har opponerat sig mot all export af bränvin till utlandet, då detta derigenom skulle påföras ett ondt, som vi ville kasta ifrån oss på andra, hvilka vi efter kristna sedelärans bud borde älska likasom oss sjelfva. Detta yttrande har sedermera blifvit bemött af en representant från Calmar, till hvars svar jag anhåller att få tillägga, att man här ifrån landet icke så synnerligen kan tänka på att exportera bränvin, som fast mera sprit, hvilken i Frankrike användes för att försätta vinerna att få desamma hållbara till export. Vinerna kunna nemligen i allmänhet icke förvaras än mindre exporteras, utan att försättas med sprit. Detta ingår således helt och hållet i vintillverkningen och långt ifrån att göra våra vänner i Frankrike något ondt med att till dem exportera sprit, göra vi dem dermed tvärtom en stor tjänst. Om vindruftvan kunde på fritt land odlas hos oss och vi sålunda voro i tillfälle att tillverka vin, men vi deremot icke tillverkade sprit, och om denna vara af Fransmännen tillverkades, vore det ju en vinst för oss om densamma för det afsedda ändamålet till oss öfverfördes, då en annan ädlare produktion derigenom möjliggjordes.

För öfrigt ber jag få nämna, att det bränvin, som kommer att läggas på nederlag i stapelstäderna, väl i allmänhet icke blir det, som tillhör bränvinsbrännarna, utan det, som genom köpslut öfvergått till handelsmännen och exportörerna. Man må således icke föreställa sig, att bränvinsbrännarna hade någon fördel af att forsla sitt bränvin till städerna och der under en längre tid hålla det dyrt upplagdt å nederlag. Det bränvin, som tillverkas, kommer ofelbart att i första hand afyttras för den årliga konsumtionen inom landet, allt eftersom denna konsumtion fortgår, och försäljningen i detta hänseende blir den vanliga från nederlagen vid brännerierna. Jemte denna skall, om lämpliga lagstadganden härför erhållas, handeln med bränvin för omdistillering och export komma att uppstå, och det är för denna sednare handel som nederlagsrätten i städerna blir af stort värde, ja ett oeftergifligt vilkor.

Att man genom det förslag, som här blifvit framställt, skulle mera lössläppa kontrollen, än hvad nu är fallet, vågar jag bestrida,

då det föreslagits, att bränvinet af kontrollören skall icke allenast uppmätas, utan äfven till sitt gradtal bestämmas. Han skall derjemte hålla kontroll öfver hvarje kärl i magasinet, till hvilket han skall hafva sin särskilda nyckel, så att ingen utan gemensamt med honom kan komma dit. Det är alldeles samma kontroll som för närvarande, fastän under en annan form.

Mot hvad nyss yttrats af en talare på Stockholmsbänken, hvilken i allt hvad som rör penningeförhållanden och försträckningar med förlagskapital väl bör tillerkännas en betydande erfarenhet, vågar jag helt och hållet opponera mig. Han frågade, hvarföre vi nu skulle göra någon lindring i afseende på bränvinsbränningsnäringen, då densamma kunnat fortgå allt hittills och förlagskapital nu kan fås lättare och bekvämare än förr. Jag får svara, att bränvinsbrännningen är den enda näring i landet, i afseende på hvilken det undantagsförhållande i lagstiftningen eger rum, att producenten måste betala skatten på förhand, innan varan ännu är producerad; ja, att han måste betala skatt för ett visst anmaldt quantum, äfven om detta icke ens blir produceradt! För hvilken annan näring har man en så hård och en så orimlig lagstiftning?! Bränvins- och spritfabrikanten begär således ingenting annat än att erhålla samma frihet som alla andra näringar, och att den näring han idkar icke onödigtvis må betungas, utöfver hvad statens säkerhet och rätt i afseende på skattens erläggande kan fordra.

Det har äfven nämnts, att det skulle möta många hinder att vid brännerierna anskaffa antagliga magasin för uppläggning af det bränvin, som der skulle för året — eller för kortare tid — förblifva på nederlag. Härvid må erinras, att vid brännerierna finnas på de allra flesta ställen källare och magasin, hvilka kunna för ändamålet användas, och skulle sådana icke finnas samt bränvinsbrännaren ändock vilja begagna sig af den rätt författningen afser att lemna, så lagar han väl att han får sådana. Om villkoren, huru beskaffade dessa magasiner böra vara, för att kunna godkännas, får han under rättelse i ordningsstadgan, som bland annat föreskrifver, att innan magasin får begagnas, skall det besigtigas af den person, som Kongl. Maj:ts Befallningshafvande dertill lemnar förordnande. Således synes mig i detta hänseende ej vara något att befara.

Man har slutligen sagt att staten och det allmänna icke skulle vinna något på reformen. Jag vågar vara af en alldeles motsatt mening. Då det är känt att bränvinstillverkningen bedrifves med materialier som produceras inom landet; då det vidare är känt att Sverige för närvarande är ett starkt spannmålsexporterande land, så ligger det för öppen dag, att det vore långt fördelaktigare att i stället för spannmål, hvars produktion suger och utmattar jorden, exportera sprit, som innehåller endast det, som växten hemtar ur luften, då deremot den vid sprittillverkningen erhållna *drank* med de beståndsdelar, som växten hemtar ur jorden, qvarstadna inom landet, samt förmånligt kan begagnas till ladugårdarnes utfodring samt särdeles väl lämpar sig till boskaps gödning, hvarigenom på denna väg nya inkomstkällor vinnas, under det att tillgång till ämnen för underhållet och förökningen af jordens produktionskraft samtidigt ökas;

och vårt landtbruk, hvilket under de sednare åren vunnit en så vacker utveckling, skall på detta sätt kunna gå en lyckligare framtid till mötes. Det är för att vinna detta fosterländska mål, som jag med min röst biträder Utskottets förslag i denna punkt.

Friherre af Ugglas:

Herr von Geijer: Jag var icke närvarande då Utskottets föreliggande betänkande blef i Utskottets plenum föredraget och antaget. Ehuruväl jag icke motsatte mig detsamma under dess behandling på afdelningen, hade jag dock icke en så stadgad öfvertygelse om nyttan af de i betänkandet framställda förslag att jag ej möjligen kunnat komma på andra tankar i fall jag fått höra saken diskuteras af samtliga höga funktionärer och andra notabiliteter i Utskottet, af hvilkas utskottsarbete en föregående talare väntat så lysande resultat. Derföre har jag ock med största uppmärksamhet afhört den nu förefallna diskussionen.

Jag har varit tveksam huruvida en, efter mitt förmenande högst behöflig reform af bränvinslagstiftningen i sin helhet lämpligen borde beredas på det sättet, att Riksdagen genom underdånig skrifvelse anhöll det Kongl. Maj:t täcktes afgifva förslag till ny lag rörande både tillverkningen och försäljningen, eller om ändamålet skulle säkrare vinnas, i fall Riksdagen nu antog en tillverkningslag närmast öfverensstämmande med den af Utskottet under förra riksdagen utarbetade, och på samma gång begärde af Regeringen ett förslag till försäljningens ordnande.

Jag har lika med Herr von Koch ansett att föga vore vunnet med en förändrad tillverkningslag om försäljningslagen bibehölls oförändrad; men då bemålde högt ärade representant, hvilken städse nitälskat och verkat för en med god statshushållning öfverensstämmande och sedligheten betryggande lagstiftning rörande bränvinsbränning och försäljning, nu tillstyrkt antagandet af den föredragna punkten, så tvekar jag icke heller längre att göra det, dervid jag ber att få nämna, att jag gör det i förhoppning att den nya tillverkningslagen, som genom borttagandet af bestämmelsen om skattens erläggande i förskott möjliggör en framtida sammanslagning af tillverknings- och försäljningsafgifterna, blifver första steget till en bränvinslagstiftning, som förekommer en med skäl befarad monopolisering af bränvinshandeln i kommunens hand. Blifver en gång allmänligen bränvinsförsäljningen en stor inkomstkälla för landtkommunen, liksom den redan är det för stadskommunen, så skall detta förhållande svårligen kunna rättas, och derföre blir det kanske då för sent att tänka på tillverknings- och försäljningsafgifternes sammanslagning till en enda produktionsskatt. Erfarenheten visar hurusom bränvinsförsäljningen på landet börjar mer och mer ordnas af kommunen i syftemål att deraf hemta inkomst. I mången kommun är det derinom belägna gästgifveriet enda stället för bränvinsförsäljningen; den der bedrifna särdeles lönande rörelsen tillskyndar kommunen vinsten af värderika gåfvor, dem gästgifvaren årligen densamma förärar.

Då Herr von Koch klandrat Bevillnings-Utskottet för det Ut-

skottet icke denna gången liksom under förra riksdagen framlagt specifikt förslag till försäljningslag, och han dervid tillika — om jag ej missuppfattade hans anförande — uttryckt den meningen, att Civilministerns yttrande rörande detta ämne förlidet år angaf den "strömning" i hvilken bränvinslagstiftningen lämpligen borde gå, så ber jag att derom få säga några ord. Jag har här framför mig ifrågavarande yttrande och kan ej fatta detsamma på annat sätt än att Civilministern ansåg att sedan nuvarande tillverknings- och försäljningsafgifter blifvit till en produktionsskatt sammanslagna, skulle kommunerna ega rättighet att beskatta "bränvinsförsäljningen". Efter mitt förmenande och såvida med "bränvinsförsäljningen" här afsetts icke allenast utskänkningen utan äfven minuterings, skulle eni öfverensstämmelse med Civilministerns åsigt affattad bränvinsförsäljningslag komma att medföra samma olägenheter som den nuvarande försäljningslagen, det vill säga möjliggöra för kommunen en monopolisering af all bränvinsförsäljning, hvarigenom konsumentens billigaste fordringar kunna åsidosättas.

Jag får tillstyrka bifall till den föredragna punkten.

Herr Bergstedt: Hvarje gång denna fråga återkommer till Riksdagen blifva faktorer indragna i diskussionen, som icke höra dit, och det är deremot jag vill opponera mig. För mitt omdöme är detta ärende endast en fråga om statsinkomst, och det borde då blifva enda frågan, huruvida statsverket genom den nu föreslagna åtgärden vinner större trygghet för ernående af den intrad som erfordras för att fylla samhällets behof. Om den saken har jag under öfverläggningen icke fått erfara hvad jag önskade, för att stadga mitt omdöme om åtgärdens behöflighet, men deremot åtskilligt annat, som jag hört många gånger förut och som icke hörer till ämnet. Dit räknar jag i första rummet hvad som talas om bränvinstillverkningens inverkan på sedligheten och vidare hvad som förekommit om lagstiftningens inrättning i sådant syfte, att förlag för handteringens bedrivande lättast skulle vara att påräkna för producenterna. Jag kan icke se hvad tillverkningen af en handelsvara har med sedligheten att göra. Jag har visserligen af denna näring ingen annan personlig erfarenhet än att jag vid en gård, af hvilken jag kom att blifva egare, lät borttaga ett der befintligt bränneri, men jag gjorde det icke derföre att jag ansåg det vid denna industri häfta något moraliskt tadelvärdt, utan derföre att jag i allmänhet icke hade anledning att egna mig åt bedrifvandet af en sådan verksamhet. Tillverkningen af bränvin och sprit är i och för sig indifferent för sedligheten, och hvar och en som deråt egnar sig måste anses berättigad att deraf draga all den fördel han kan, hvarföre jag också önskar all möjlig frihet för näringens utöfning. Jag skulle med stort nöje hafva sett, om Utskottet föreslagit åtgärder i sådan syftning, borttagit gränserna för tillverkningsbeloppet och inskränkningen till vissa tider af året. Hvad jag deremot icke kan finna af nöden är att staten skulle för denna varas fabrikanter mer än för alla andra öppna Tullverkets nederlagsmagasin eller genom särskilda uppmuntringar, vare sig exportpremier eller andra undantagsförmåner, befrämja fabrikationen

af spritvaror. En hvar gör härmed hvad han finner mest förenligt med sin fördel, och de lättnader i penning- och kreditväsendet, som till hela samhällets nytta kunna beredas industrien, komma äfven bränvinstillverkaren till godo. Hvad derutöfver sker, erinrar om de gamla handelskompaniernas tider, hvilka emellertid nu mera äro länge sedan förbi. Om lagstiftningen i detta afseende kunde gå fullt rationellt till väga, synes mig bränvinstillverkningen böra lemnas helt och hållet fri och utan allt intrång från statens sida, vare sig såsom beskattning eller inskränkning i tillverkningsvilkoren, utan alla bestämmelser för ordningens upprätthållande, äfvensom all den beskattning staten behöfver härleda ur denna källa läggas helt och hållet på konsumtionen, ty det är icke olofligt eller tadelvärdt att tillverka varan, men väl att deraf berusa sig. Men då jag finner att detta möter praktiska omöjligheter, måste väl hädanefter som hittills skatten väsendtligen hvila på tillverkningen, men då är ju detta en rent fiskalisk fråga och bör såsom sådan behandlas. Detta är hvad jag ur principiell synpunkt önskat att göra gällande.

Herr Wallenberg: Friherre af Ugglas har begärt min försäkran att förlagskapitalet i framtiden icke skulle stiga; jag kan så mycket mindre vilja gifva en sådan försäkran, som jag icke åtagit mig att lemna en sådan, men hvad jag kan försäkra är att täflan emellan förläggarna blifvit större sedan några år och täflan emellan förläggarna leder ovilkorligen derhän, att förlagskapitalet blifver billigare. Jag kunde hafva lust att begära samme värde talares garanti, att om man förhöjer skatten med tio öre och i öfrigt bestämmer de vilkor som blifvit föreslagna, följden skall blifva en förhöjd inkomst för statsverket och att ej denna inkomst kommer att uppätas genom "faux frais."

I afseende å Herr Arrhenii yttrande, så ber jag att få fästa uppmärksamheten derpå, att denna lagstiftning icke tillhör frihandeln, såsom han ansett den böra göra, ty då vore ingenting simplare än att afskaffa densamma i sin helhet, men så länge man har en speciallag och alldeles exceptionela förhållanden för denna näring, så bör man betänka sig två gånger innan man rifver sönder en författning, som visat sig hafva goda följder i sedligt och ekonomiskt afseende och som ej hittills hindrat tillverkning eller konsumering af den ädla drycken.

Vi hafva hört på ett lockande sätt beskrifvas huru bränvinsmagasin öfver allt skulle komma att inrättas vid egendomar och hemman, men han förglömde den lilla omständigheten som jag nu vill fråga om; hvilka personer skola besörja de göromål som blifva en följd af dessa magasins inrättande? Dessa magasin skulle äfven hafva till följd att göromålen vid Landshöfdingeembetena blefve förökade. Jag tror att de aflöningar som härtill komme att blifva nödvändiga skulle äta upp större delen af den förhöjda inkomsten, så att slutet på visan blefve det att producenterna finge betala högre skatt, men att kronans inkomst ändock icke blefve större än förut.

Herr Widén: Jag har egentligen begärt ordet för att uttala

min protest mot ett yttrande, som blifvit faldt af en föregående talare, det nemligen, att han sade sig anse, det man vid denna lagstiftning borde utesluta allt afseende på sedligheten. För min del tror jag att man vid alla möjliga lagstiftningsförhållanden bör fästa afseende på sedligheten och särskildt vid denna mera än någon annan. Skulle jag, då jag nu har ordet, dessutom fästa mig vid hvad i öfrigt förekommit uti den diskussion som i förevarande fråga egt rum, så ber jag att få derom yttra, att jag funnit det hafva blifvit af alla vitsordadt, att den lagstiftning, som hittills blifvit följd, befördrat sedligheten, hvaremot man för antagandet af den nu föreslagna nya lagen icke framhållit utsigten derpå, utan hufvudsakligen endast att denna lag skulle komma att underlätta bedrifvandet af en ökad brännerirörelse — och väl också landets modernäring jordbruket. Men man kan ha skäl att frukta att en ökad tillgång på spirituösa drycker äfven kommer att leda derhän, att det blifver lättare för befolkningen att åtkomma denna eldiga vara. Och man kan väl svårligen neka att detta icke skulle komma att lända sedligheten i vårt land till skada, isynnerhet då man vet hvilken stor frestelse bränvinet har, isynnerhet för de fattigare folkklasserna. Då jag sålunda tror, att man i denna fråga bör fästa stort afseende på sedligheten och att jordbruk och näringar säkrare gå framåt genom dess befördrande än med befördrandet af bränvinsrörelsen, så anser jag mig, enär jag känner hvad vi hafva i den gamla lagen, men icke hvad vi bekomma i den föreslagna nya, böra tillkännagifva, att jag instämmer med dem, som yrka afslag å Utskottets hemställande i denna punkt.

Herr Arrhenius: Jag anhåller om Kammarens tillgift, att jag åter nödgats begära ordet, med anledning af ett här faldt yttrande, att Utskottet skulle förordat premier för export af bränvin. Något sådant finnes icke ens antydt, ännu mindre yrkadt i nu föreliggande betänkande. Utskottets pluralitet har, utan att reservation deremot afgifvits, varit af den åsigt, att särskilda premier för exporteradt bränvin alldeles icke borde eller kunde komma i fråga, men att deremot exporten borde underlättas och befördras genom restitution af tillverkningskatten samt äfven möjligen genom afdrag af den minskning som bränvinet undergår vid dess omdistillering till sprit, det vill säga vid dess förädling till den form, hvarunder detsamma blir afsättligt på den utländska marknaden. Sådana fördelar äro lemnade utlandets spritfabrikanter, och skola fabrikanterne inom Sverige kunna täfva med dessa, då måste de äfven härvid göras likställige med dem. Den emot betänkandet i denna punkt gjorda anmärkningen är sålunda obefogad. Med betänkandet har afsetts, icke att uppmuntra eller understödja exporten af svensk sprit genom särskilda premier, men väl att *möjliggöra* denna export på sätt jag här nu antydt.

Den näst siste talaren har anfört, att det nu föreliggande förslaget till lagstiftning för tillverkning inom landet af bränvin skulle afse att befördra en lättare tillgång på denna vara, hvaraf betänkliga vådor skulle uppstå. Af hvad under diskussionen förut blifvit yttradt lärer nogsamnt vara klart, att den hysta farhågan måste vara ogrun-

dad. Utskottet har önskat en förökad bränvinsproduktion för export, under det att förbrukningen inom landet icke i någon mån afsetts att ökas eller underlättas, då vilkoren för bränvinets försäljning i hufvudsaken icke ändrats, utan af Utskottet tillstyrkts att förbliwa desamma, som i den nu gällande försäljningslagen finnas föreskrifna.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till förevarande delar af betänkandet, dels återremiss deraf och dels afslag derå; framställdes propositioner å dessa yrkanden, hvilka propositioner med blandade ja och nej besvarades; hvaruppå och sedan proposition å bifall till Utskottets förslag i förevarande delar ånyo framstälts, samt med många ja och nej i blandning besvarats, Herr Grefven och Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

Efter förmälan, att Kammaren egde bestämma, hvilketdera af de öfriga yrkandena skulle utgöra kontrapositionen vid den begärda voteringen, framställde Herr Grefven och Talmannen proposition derå, att afslag å merberörda delar af betänkandet skulle såsom kontraposition antagas, och, då dervid svarades många ja, blandade med nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Friherre Raab begärde votering om kontrapositionens innehåll.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den som vill, att, vid blifvande votering om bifall till förra delen af 1:sta punkten i Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 5, jemte 17:de punkten, för såvidt den rör 1:sta momentet i 13 § af första författningsförslaget, och texten till samma moment, kontrapositionen skall innefatta afslag å ifrågavarande delar af betänkandet, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, antages såsom kontraposition vid voteringen återremiss af ofvannämnda delar utaf betänkandet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 69;
Nej — 37.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition för hufvudvoteringen:

Den som bifaller förra delen af 1:sta punkten i Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 5, jemte 17:de punkten för såvidt den rör 1:sta momentet i 13 § af första förordningsförslaget, och texten till samma moment, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, afslår Kammaren ifrågavarande delar af betänkandet.

Vid denna voterings utgång befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 53;

Nej — 52.

1:sta punkten, sednare delen, jemte 19:de punkten, för så vidt den rörde 1:sta momentet i § 15, och nämnde moments text; återstående delen af 17:de punkten jemte 2:dra och 3:dje momentet i § 13; 18:de punkten jemte § 14; samt återstående delen af 19:de punkten jemte 2:dra och 3:dje momenten i § 15. :

Biföllos.

2:dra punkten.

Grefve Mörner, Carl Göran: Mig synes att det kan vara nog med den nederlagsrätt, som redan blifvit beviljad, hvarföre jag får anhålla om afslag å Utskottets hemställan i denna punkt.

Friherre Sprengtporten: Jag instämmer uti det af Herr Grefve Mörner framställda yrkande.

Grefve Mörner, Oscar: Redan vid föredragningen af 1:sta punkten, har jag yttrat mig i detta afseende och torde icke behöfva nu återupprepa de skäl, hvilka jag då anförde. Jag tror, att ett sådant medgifvande, som det här ifrågasatta, skulle hafva till följd att draga bränvinsbränningen från landsbygden och göra den till en fabrikshandtering i städerna. Anser man den saken nyttig, så må man understödja denna Utskottets hemställan. Anser man åter detta icke önskligt, må man ej biträda denna framställning. Icke må man tro, att det är likgiltigt om det nu föreslagna bifalles eller icke, ty genom ett bifall har Riksdagen tagit på hand så mycket, att, om en framställning om denna nederlagsrätt sker, så har Riksdagen sedermera svårighet att afslå, och saken är vunnen. Jag medger, att det ej är uteslutande i städerna, som tullkammare finnes, men det är dock hufvudsakligen i dessa. Man bör vidare besinna, att tillverkaren, genom ett sådant stadgande som detta, finge tillfälle att i årtal hålla bränvinet skattefritt, hvilket komme att för honom medföra en betydande räntevinst. Då jag icke ser att detta kan vara till något gagn, får jag yrka afslag.

Herr Arrhenius: Redan då jag förut i dag haft ordet, har jag antagit, att, om den nederlagsrätt, som blefve beviljad vid brännerierna, skulle vara af någon betydelse, så borde denna förmån medgifvas äfven på de ställen, der sådant förut blifvit beviljad för utländska spritvaror, eller på de andra ställen, der Kongl. Maj:t kan finna sådant tjenligt. Med ett sådant stadgande skulle hufvudsakligen afses att underlätta exporten af omdistilleradt bränvin. Detta kan nemligen icke exporteras i sin ursprungliga råa form, utan det måste omdistilleras vid större, för sådant ändamål inrättade fabriker. Vi hafva redan en sådan, och jag förmodar att flera komma att uppstå. De handlande, hvilka uppköpa bränvinet i afsigt att låta omdistillera det, böra rättvisligen ega att förvara detsamma på nederlag tills det skall distilleras. Att statsverket skulle kunna hafva någon förlust på medgifvandet af denna nederlagsrätt, kan jag icke förstå; ty äfven om åtskilliga partier bränvin skulle komma att blifva upplagda på nederlag under någon längre tid, så är det ju klart att den vanliga konsumtionen i landet i alla fall fortgår under tiden; och det är för det bränvin, som konsumeras, som staten erhåller sin skatt, men icke för allt det bränvin, som ligger på nederlag och sednare möjligen exporteras. För mig synes det derföre, från statens synpunkt sedt, likgiltigt, om bränvinet ligger längre eller kortare på nederlag; då naturligtvis konsumtionen i alla fall fortgår och skatten i mån deraf inflyter eftersom bränvin för konsumtion uttages, vare sig från nederlagen vid brännerierna eller från nederlagen vid tullkamrarna. Jag vågar således tillstyrka bifall till den föreslagna underdåniga skrifvelsen, i all synnerhet, som det just genom en sådan bestämmelse, hvilken medgifver köparne af bränvin, att hafva detsamma på nederlag tills det att detsamma kan exporteras, blifver för bränvinstillverkaren af något egentligt värde, att få ha bränvinet på nederlag till dess han kan sälja det. Om derföre export af bränvin är önskligt, och derom torde tankarne ej vara delade, synes mig att man bör göra allt möjligt, för att underlätta densamma.

Friherre Raab, Adam: Redan förra gången jag hade ordet, yttrade jag den tanken, att man borde vidtaga sådana åtgärder, som kunde befämja exporten af bränvin, och önskade derföre, att föreskrifterna om nederlagsrätt vid brännerierna måtte sättas i sammanhang med sådan rätt vid exportorterna. Då nu ej denna min mening har segrat, så har jag derföre icke frånträdt den hufvudsakliga utgångspunkten för mitt yttrande, och kan således ej annat än instämma med Utskottet deri, att man för främjandet af en sådan nederlagsrätt bör vidtaga de åtgärder Kongl. Maj:t kan finna vara nyttiga och befordra en export. Jag torde icke behöfva närmare utveckla saken, den föregående talaren har redan gjort det; och jag tror ej att många hysa den tanken, att ett bränneri, som är inrättadt i och för export, icke skulle gagna landet i allmänhet. Om landtmannaprodukter kunna från trakten dit afsättas, så måste det vara en fördel för landet, likasom det är fördelaktigare att utskeppa dem i en förädlad än i en rå form; och hvad särskildt bränvinet beträffar, så lemnar det ett residuum, kalladt drank, hvilket för 20 år sedan an-

sågs nästan som ett gift, men hvilket man dock numera funnit vara ett ganska godt foderämne. Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Grefve Mörner, Carl Göran: Enligt mitt förmenande är denna nederlagsrätt icke något nödvändigt vilkor för den så varmt omhuldade exporten; hvaremot den ganska lätt kan gifva anledning till underslef och att bränvin spårlöst försvinner på landsvägarne och dermed också kronans inkomst. Huru dessa transporter från de enskilda brännerierna skola kunna verkställas under nödig kontroll, det tror jag icke att de Herrar, som ifra för denna nederlagsrätts beviljande, gjort sig reda för, men att det icke är någon lätt sak, det vågar jag påstå. Det är ej utan exempel derpå att hittills från nederlagsmagasin varor försvunnit på ett oförklarligt sätt; och om dessa transporter från nederlagsmagasinen vid de särskilda brännerierna öfver hela landet komme att medgifvas, så är det mycket beskedligt att tro, att icke hvarjehanda besynnerligheter komme att inträffa under de färderna. Att det för exportens skull skall vara nödigt att aldrig någon skatt erlägges för det bränvin, som dertill är afsedt, kan jag ej finna, så vida man icke vill helt och hållet stryka ut förordningen om restitution af skatt för exporteradt bränvin, ty den skulle ej då vidare vara behöflig; och att skatten skall blifva obetald för flera år, utan att någon ränta derå erlägges, det är väl glupskt begärdt, äfven af Herrar bränvinsbrännare. Jag anhaller om afslag på den föredragna punkten.

Herr Ekman, Johan Jacob: Den talare, som i denna fråga först hade ordet, har anmärkt det föga sammanhang som betänkandet företer, då Utskottet tillstyrkt Riksdagen att fatta definitiva beslut i vissa fall, men deremot rörande andra aflåta underdåniga skrivelser till Kongl. Maj:t. Jag instämmer uti denna åsigt, men kan deremot icke instämma i hans förslag att på grund af det anmärkta förhållandet hos Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t till nästa Riksdag aflåta fullständigt förslag till författningar uti förevarande fråga, då jag tror att Utskottet varit skyldigt att sjelf åtaga sig större delen af det bestyr, som Utskottet här velat lägga på Kongl. Maj:t. Såsom Utskottet är sammansatt, hade man, enligt min åsigt, bort kunna vänta att Utskottet sjelf framkommit med något förslag. Jag tror verkligen icke att det är skäl att besvära regeringen med att uppgöra ett sådant för att vi skola få tillfälle att nästa riksdag sönderrifva detsamma. Jag kan icke gilla Utskottets förslag, att hänskjuta frågan till Kongl. Maj:t, äfven derföre, att man derigenom onödigtvis skulle förlora tid. När Kammaren nyss fattat beslut angående nederlagsrätten vid brännerierna, så har jag icke någon anledning att fördröja beslutet angående den i denna punkt omtalade nederlagsrätt, hvilken jag anser vara en naturlig konsekvens af den förut beviljade; och då Bevillnings-Utskottet inkommit med förslag till förordning om nederlagsrätt vid brännerierna, anser jag för min del, att Utskottet väl kunnat våga jemväl inkomma med förslag till den nederlagsrätt, som nu är i fråga, och hvilken synes mig påkalla

enklare bestämmelser än den nyss beslutade. Då jag således måste motsätta mig Utskottets hemställan i denna punkt, så ber jag att Kammaren måtte besluta att till Utskottet återremittera punkten.

Det synes dock mycket väl kunna gå an, att Utskottet, då det inkommer med sitt förslag, hemställer att Riksdagen måtte åt Kongl. Maj:t öfverlemna, att besluta i afseende på de reglementariska stadganden, som anses behöfliga, men hvilka Utskottet anser sig ej vara kvalificerad, att föreslå.

Herr von Möller: Jag för min del instämmer i yrkandet om återremiss, när jag anser, att frågan bort af Utskottet blifva mera utarbetad, så att Utskottet uttryckt sin åsigt huruvida denna rätt till nederlag af bränvin på offentliga platser skulle utsträckas till fem år eller endast från 1 Oktober det ena året till 1 Oktober det andra, likasom för det bränvin, hvilket upplägges vid brännerierna. Om Riksdagen skall aflåta en skrifvelse, så synes det mig, att man i denna bör uttala hvad som är Riksdagens åsigt, på det att, när Kongl. Maj:ts förslag kommer tillbaka, man dermed må vara belåten, så att det icke må falla.

I fjortonde punkten yttrar Utskottet: "Då, såsom allmänt känt är, bränvin kan utföras först efter undergången förädling eller rening, vid hvilken operation en icke obetydlig quantitet går förlorad, men restitution af afgiften endast beviljas för det bevisligen utförda kannetalet, så synes det obestriddigt, att den nu gällande lagstiftningen angående restitution af erlagda afgifter vid utförsel af bränvin, ehuru den i allmänhet stadgar att godtgörelse för den erlagda tillverkningsavgiften skall vid utförsel till utrikes ort åtnjutas, likväl icke medgifver en godtgörelse, som fullt motsvarar den för det utförda bränvinet verkliga erlagda tillverkningsavgiften."

Då den uti denna punkt ifrågasatta nederlagsrätt egentligen afser export, så förutsattes det alltså att detta bränvin skall före exporten förädlas; men hvar skall denna rening ega rum? Får bränvinet uttagas från kronans magasin, för att renas, derom är ingen ting nämndt. Ej heller något om tillsynen då bränvinet föres t. ex. från nederlagsplats på landet till dylik i sjö- och stapelstad.

Vi veta huru det förhåller sig med nederlagen i Stockholm. Tullstyrelsen beviljar rättighet till nederlag ej blott i kronans packhus, utan äfven i enskilda magasin, så snart styrelsen anser att varorna någorlunda säkert kunna der förvaras. Det blefve väl således vederbörande tullmyndighet, hvilken i fråga om denna nederlagsrätt komme att träda i Konungens Befallningshafvandes ställe och Tullverkets personal, under hvars bevakning bränvinet komme att vara upplagd, så vida man ej ville kreera några särskilda tjänstemän, för att utföra tillsyn öfver bränvinsnederlagen. Om allt detta finnes emellertid ingenting nämndt.

Under den långa nederlagstiden kan det hända att bränvinet förstöres genom eldsvåda. Om jag hade bränvin på nederlag, skulle det aldrig falla mig in att assurera skatten, när jag icke vore pligtig att erlägga sådan för den händelse att bränvinet blefve förstördt innan det uttoges från nederlaget. Således löper statsverket ovil-

korligen risk att förlora skatten, om man beviljar denna långa nederlagstid. Det må vara att förhållandet är detsamma med tullafgiften för de varor, hvilka uppläggas på tullnederlag, så anser jag dock att man bör förebygga att detta blifver händelsen då man här vill göra en särskild lagstiftning till fördel mindre för producenten, än för spekulanten. Han kan uppköpa stora partier bränvin, och det blir för honom en högst betydlig fördel att slippa betala ut mer än de 40 ören, som utgör priset på en kanna bränvin, skatten oberäknadt. För producenterna tror jag deremot icke att någon synnerlig fördel af denna nederlagsrätt står att vinna.

Då ämnet emellertid är så litet utredt och det ej torde vara rätt lämpligt att Riksdagen besvarar Kongl. Maj:t med frågan i så outredt skick, så får jag förena mig i yrkandet om återremiss, på det att vi från Utskottet må erhålla ett detaljeradt förslag i ämnet.

Herr Bennich: Jag är så hufvudsakligen förekommen af Herr Ekman, att jag icke har något att tillägga till hvad han yttrat i sjelfva saken, utan instämmer i hans yrkande om återremiss. Men det är ett yttrande af en föregående talare som jag ber att få bemöta. Det förekom nemligen i detta yttrande, att det hittills emellanåt händt att varor på ett oförklarligt sätt försvunnit från tullnederlagen. Mig veterligt har sådant icke inträffat mer än en gång och då alldeles icke på något oförklarligt sätt, utan helt enkelt genom inbrott. På samma sätt kan det ske med influtna skattebelopp, i statens kassor, men derföre har man ju icke tvekat att taga upp skatter. Den faran torde således icke vara stor. Jag tror icke heller att den förutsättning som den ärade talaren antydtt är grundad, nemligen att man skulle riskera att bränvinet under transporten icke komme att behörigen kontrolleras. Såsom Herrarne erinra sig, hade förra Riksdagens Bevillnings-Utskott i sitt förslag till bränvinsförfattning bestämt att skatt skulle betalas för det belopp som togs ut från nederlaget, och skulle transporten till annan nederlagsort ske på egarens bekostnad. På det sättet kan man naturligtvis genom att betala skatt för 1,000 kannor flytta 50,000 utan att staten förlorar det ringaste, och sedan bränvinet väl kommit in på tullnederlag, tror jag icke att det kan vara större äfventyr för staten att låta svenskt bränvin ligga der än det är för alla slags utländska varor, hvilka uppgå till ett värde vida öfverstigande hela vår bränvinstillverkning.

Jag har härmed endast velat fästa uppmärksamheten på att det icke ligger någon praktisk omöjlighet i att åvägabringa en sådan åtgärd som Herr Ekman föreslagit, utan att det går ganska väl för sig och jag anser, att det icke skulle ligga någon konsekvens deri, att bränvinsbrännerne skulle få begagna nederlagsrätt vid sina enskilda brännerier, men icke få upplägga sin vara på under statens kontroll stående nederlag. Jag yrkar återremiss i det syfte som Herr Ekman angifvit.

Grefve Mörner, Carl Göran: Då jag förra gången yttrade mig, lade jag mindre vikt på de förluster som efter det varan inkommit

i statens magasin kunde inträffa än på äfventyret under transporten. Detta måste jag ock vidhålla, oaktadt hvad den siste talaren anført. Vi hafva redan en slags transitorörelse, hvilken kan i viss mån lemna oss bevis på huru de der bränvinstransporterna skulle slå sig ut. Det är den som består deri att varor, destinerade till Sverige, gå öfver Norge utan annan säkerhet än förpassning och förtullas först t. ex. i Sundsvall. När nu en förpassning jemte varan presenteras vid ankomstorten, så erhålles deröfver klarering, men huru många transporter medföljt förpassningen öfver gränsen vet ingen. På detta sätt kan det inträffa äfven med bränvinet. Det der beviset kan möjligen åtfölja många tusen kannor, som aldrig komma fram till nederlagsmagasinet.

Man har sagt att den utsträckta nederlagsrätten vore så nyttig för spritexporten och för den der reningsprocessen som skulle ske i städerna, men då skulle ju tillverkaren få öfverlåta sin vara och tillåtas göra hela denna operation utan att erlägga någon skatt. Det vore märkvärdigt om någon kontroll skulle kunna utöfvas, när varan på det sättet vore ute i rörelsen. Jag är kanske alltför misstänksam, men jag har såsom civildomare och sedermera såsom kameraldomare sett allt för mycket för att kunna sätta en oinskränkt tillit till okontrollerade åtgärder.

Herr von Koch: Såsom jag redan nämnt, har jag ansett Bevillnings-Utskottet inom sig ega tillräckliga krafter att bereda denna fråga och jag måste således förena mig i yrkandet om återremiss, anseende att, då man i allt fall nödgas besvara Kongl. Maj:t med så många skrivelser, man åtminstone bör bespara honom sådana, som icke äro nödvändiga, och när man kan reda sig på egen hand. Jag vill erinra, att vid 1862—1863 årens riksdag framlades ett fullständigt förslag angående bränvinslagstiftningen utan någon föregående utredning från Kongl. Maj:t, och det gick mycket bra. Jag inbillar mig således att sådant låter sig göra äfven nu.

Grefve Mörners anmärkningar öfverlemnar jag till Herr General-tulldirektören att besvara. Att Grefve Mörner är misstänksam förvånar mig icke, då han i sin embetsverksamhet hufvudsakligen sysselsätter sig med balansmål, och jag har förefrigt hos mina gamla vänner funnit, att de som företrädesvis lärt sig känna folket efter den erfarenhet man vinner i domstolarne blifvit ganska misstänksamma, men man får en bättre uppfattning genom att göra bekantskap med de många stilla i landena.

Herr Bennich: Det kan måhända icke vara utan intresse att erfara att Grefve Mörners sista anförande grundar sig på ett misstag. Det är nemligen icke händelsen att transitofarten öfver Norge bedrifves på ett så lösligt sätt som Herr Grefven synes föreställa sig. Verkliga förhållandet är, att ingen vara afsändes utan att på afsändningssorten blifva tullbehandlad, och den utlemnas icke till transport med mindre afsändaren aflemnar förbindelse, hvilken, derest afsändaren sjelf icke är en fullkomligt solvent person, skall vara åtföljd af godkänd säkerhet,

säkerhet för tullens behöriga erläggande å destinationsorten. Det är således omöjligt att någon sådan fara, som den ärade talaren antydte, kan uppstå, och vill han göra sig besvär att se efter i Kongl. Maj:ts nådiga förordning 1860, så skall han få se mina uppgifter bekräftade.

Friherre af Ugglas: Man har förebrått Utskottet, att, då det ansett sig kunna uppgöra förslag rörande nederlag för bränvin vid brännerierna, det icke kunnat på samma gång formulera ett förslag om en derutöfver *utsträckt* nederlagsrätt. Jag ber att i detta afseende få fästa uppmärksamheten på att man i fråga om nederlagsrätt vid brännerierna haft åtskilliga främmande lagstiftningar att rätta sig efter: det är ett försök, som blifvit godkändt i andra länder. Beträffande åter den utsträckta nederlagsrätten, får jag bekänna att Utskottet saknat samma ledning, och det har sig icke så lätt att på fri hand uppgöra ett förslag derom. Utskottet har derjemte ansett lämpligt, att nederlagsrätt beviljades icke blott i sådana stapelstäder, der allmän nederlagsrätt för utländska tullpligtiga varor åtnjutes, utan jemväl å andra för dylikt nederlag af bränvin lämpliga platser: men innan man bestämmer sådant, bör man väl hafva kännedom om hvar sådana platser finnas, der utrymme för nederlag kan beredas.

En annan fråga är för huru lång tid nederlagsrätt bör beviljas: huruvida för 5 år, såsom för utländska varor är medgifvet, eller för kortare tid.

Alla dessa frågor tarfva utredning och Utskottet har därför föreslagit, att Riksdagen derom skulle hos Kongl. Maj:t anhålla. Skulle man vilja till Kongl. Maj:t öfverlemnna hela frågan, har jag för min del ingenting derom. Jag tror nemligen den utsträckta nederlagsrätten vara af stor betydighet och dessutom utgöra en konsekvens af hvad förut blifvit beslutadt. Jag vill icke heller motsätta mig en återremiss, ehuru jag fruktar att Utskottet får svårt att uppgöra något förslag.

Herr Odelberg: Då jag i mitt första yttrande uttalade klander mot Bevillnings-Utskottet derför, att det lemnat åtskilliga viktiga delar af detta ämne oafgjorda, så anser jag mig nu böra bereda Utskottet tillfälle att yttra sig i ämnet och förenar mig derför med dem, som yrkat återremiss.

Grefve Mörner, Carl Göran: Jag ber om ursäkt att jag ännu en gång tager Herrarnes uppmärksamhet i anspråk, men jag har icke kunnat finna mig öfvertygad af den talare, med hvilken jag varit i strid om transitorörelsen. Jag har verkligen läst 1860 års förordning och, för att hålla mig vid det exempel, som här är i fråga, så, om det blefve tillåtet att upplägga inhemskt bränvin på nederlag i städerna, skulle naturligtvis, när ett fastage afsändes från bränneriet till nederlagsplatsen, ett bevis åtfölja detsamma, men det finnes ju många andra likadana fastager och flera sådana kunde lätt nog komma att föras från bränneriet på grund af samma bevis, ty att anbringa ett falskt sigill på fastagen är en ganska enkel åtgärd.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande punkten, dels återremiss deraf och dels afslag derå; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvartill svarades nej, sedermera proposition på återremiss deraf, då svaren utföllo med många ja, blandade med nej, och slutligen proposition på afslag å merberörda punkt, hvilken proposition besvarades med många nej, blandade med ja; hvaruppå och sedan proposition på återremiss af punkten förnyats samt besvarats med många ja, blandade med nej, Herr Grefven och Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Grefve Mörner, Carl Göran, begärde votering.

Sedan Kammarerna uppå Herr Grefven och Talmannens framställning såsom kontraposition vid voteringen antagit afslag å punkten, uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den som vill, att 2:dra punkten i Bevilnings-Utskottets Betänkande N:o 5 skall till Utskottet återförvisas, röstar,

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, afslår Kammarerna den ifrågavarande punkten.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja---69;

Nej---18.

3:dje punkten.

Bifölls.

§ 1 tillkännagafs vara lika med § 1 i nu gällande förordning:

§ 2.

Friherre af Ugglas:

Efter härmed slutad öfverläggning och uppå gjord proposition, beslöt Kammarerna, att det af Utskottet uteslutna stadgandet i 2:dra momentet af 5:te §:n uti nu gällande förordning skulle bibehållas och införas såsom mom. 2 i 2:dra §:n af förordningsförslaget.

4:de punkten jemte § 3 mom. 1.

Bifölls.

5:te punkten jemte § 3 mom. 2.

Herr de Maré: Jag vill icke neka, att det nu föredragna momentet står i full harmoni med det förslag i öfrigt, som framkommit från Bevillnings-Utskottet, men jag tror det dock icke vara skäl att föranleda en sådan tillökning i bränvinstillverkningen, som blir en följd om minimum för tillverkning per dygn nedsättes från 300 till 200 kannor. Jag vet väl att Utskottet resonerar så, att nedsättningen i sjelfva verket icke är större än ifrån 300 till 240 kannor, på grund deraf att §§ 20 och 21 af nu gällande författning medgifva, att tillverkningen under hvarje termin må med högst $\frac{1}{3}$ del under- eller öfverstiga det för denna tid anmälda belopp och att i följd deraf den nu tillättna minsta tillverkningen i verkligheten skulle vara 240 kannor; men jag ber dervid få fästa uppmärksamheten på, att det torde vara få som anmäla sig till 300 kannors tillverkning i afsigt att bränna endast 240, utan lärer väl en sådan minskning föranledas af olycksfall eller andra oförutsedda omständigheter. Här åter skulle det stipuleras att basera tillverkningen på ett minimum af endast 200 kannor. Detta, i förening med den lindring i sättet för skattens erläggande, som Kammaren redan beslutat, skulle hafva till följd att flera än en blefve inlockade att anlägga bränneri och sannolikt, till följd af den öfverproduktion jag förutser såsom följd af nu beslutade förändringar i denna lagstiftning, ruinerade. Jag vill väl erkänna att staten icke bör göra sig till förmyndare för den enskilde, men då bränvinslagen hittills varit en undantagslagstiftning och man ansett sig här böra inskränka den frihet, som andra näringar åtnjuta, så vet jag icke hvarföre man nu på en gång skulle så mycket lossa på banden, som här blifvit föreslaget.

Jag anhåller således om afslag på denna punkt och att den gamla föreskriften om 300 kannors minimum må få kvarstå.

Herr Hasselrot: Jag har visserligen deltagit i den lagstiftning, hvarigenom tillverkningsbeloppet för dygn blifvit bestämdt till minst 300 kannor, och jag gjorde detta, emedan jag ansåg, att allt borde göras för att hindra bränvinsfloden. Vare det långt ifrån mig att vilja återupplifva den gamla husbehofsbränningen, men detta lärer ej kunna befaras genom att biträda Utskottets förslag, hvarföre och då jag anser, att 200 kannor är en lämplig siffra, emedan, om denna bestämmes såsom minimum, äfven den mindre jordbrukaren kan komma i åtnjutande af de fördelar, som bränvinstillverkningen bereder jordbruket, får jag anhålla om bifall till Utskottets nu föredragna förslag.

Herr von Koch: Äfven jag har deltagit i vår första bränvinslagstiftning, men jag skiljer mig från den siste talaren deri, att jag vid denna lagstiftnings införande likasom sedermera påyrkat, att minimum måtte bestämmas till 100 kannor. Utskottet har denna gång gått något längre än förut, men det har nu likasom förr framkommit med den gamla invändningen om faran för husbehofsbränningens återupplifvande. Jag tror dock icke, att man kan tala om husbehofsbränning, då den minsta tillverkningen af bränvin skulle utgöras af

3,000 kannor; och jag anser, att man icke bör göra brännerihand-
teringen till ett monopol för de rika och mäktiga. Jag får emellertid,
då jag icke kan hoppas, att denna Kammare vill nedsätta minimum
under den siffrå Utskottet föreslagit, anhålla om bifall till Utskottets
förslag.

Herr de Maré: Jag anhåller att få förändra mitt förut fram-
ställda yrkande derhän, att det af Utskottet föreslagna minimum af
200 kannor måtte förändras till 300 kannor och att i konsekvens der-
med 1,200 kannor måtte förändras till 1,000 kannor, äfvensom 3,000
kannor till 3,600 kannor.

Herr Beckman: Jag skall icke länge uppehålla Kammaren utan
anhåller endast att få instämma med Herr de Maré. Den största
välsignelsen af vår nuvarande bränvinslagstiftning är i sanning dess
goda inflytande i sedligt afseende, derigenom att vi befriats från hus-
behofsbränningen och, om också den här ifrågasatta nedsättningen
endast skulle gälla 40 kannor, torde redan denna sänkning af mini-
mum icke vara så obetydlig. I sjelfva verket är dock nedsättningen
större, då det nu föreslagna minimum utgör endast $\frac{1}{3}$ delar af det för
normala förhållanden hittills bestämda.

Friherre Sprengtporten: Äfven jag anhåller att få instämma
med Herr de Maré, emedan jag befarar, att den föreslagna nedsätt-
ningen af minimum skulle leda till en återgång till husbehofsbrän-
ningen, som jag icke anser önskvärd.

Friherre Raab, Adam: Det förhåller sig på samma sätt med
mig som med Herr von Koch eller att jag alltifrån den tid, då vår
bränvinslagstiftning först infördes, varit af den mening, att man icke
borde hafva satt minimum högre än 100 kannor, och jag skall för
denna min åsigt bjuda skäl, som äro temligen talande. Det är gif-
vet, att man kan tillverka mera bränvin af den produkt, som erhål-
les af ett tunnland jord, hvilket är besådt med potatis, än af ett som
afkastar spanmål. Då man sålunda erhåller mera bränvin af potatis
än af säd, måste det vara en fördel, att brännerierna äro spridda på
landet, så att icke potatisen genom transporten blir allt för dyr, in-
nan den framkommer till den ort, der den skall användas.

Hvad beträffar det moraliska skäl, som af en aktad talare här
bakom mig blifvit uttaladt, så får jag erinra honom, att, då brän-
vinet under tillverkningen förvaras inom lås och nyckel och sålunda
är oåtkomligt förrän det kommit ut i handeln, någon fara i sedligt
hänseende icke kan förefinnas. Det motstånd, som förevarande för-
slag röner, synes mig egentligen grunda sig på en reminiscens från
husbehofsbränningstiden, men ur den synpunkten tror jag icke,
att man bör hysa några betänkligheter mot den af Utskottet före-
slagna nedsättning af minimum, som jag ock derföre på det varmaste
förordar.

Grefve Mörner, Oscar: Jag vidblifver den åsigt jag förut ut-

talat, nemligen att man hvarken borde hafva maximum eller minimum utan att tillverkningsbeloppet borde få bero på anmälan samt att kostnaderna för kontrollen borde vidkännas af bränvinstillverkaren. På sådan grund skulle jag vilja hafva författningen baserad, och ehuru jag icke hyser något synnerligt hopp om framgång ser jag likväl ingenting, som hindrar mig att framställa detta förslag. Att ändra författningen i sådan riktning vore icke något storverk och skulle säkerligen kunna utföras af Bevillnings-Utskottet, som visat sig mäktigt så många stora reformer. Jag yrkar sålunda återremiss af förevarande punkt, på det att Utskottet måtte uppgöra ett förslag i den syftning, jag nu angifvit.

Herr Hallenborg: Äfven jag vill förena mig i det yrkande, som blifvit framställt af Herr de Maré. Jag har många gånger förut hört, att man icke borde ställa så till, att bränvinsnärigen blefve ett monopol för de större och rikare jordbrukarne, men jag tror icke, att denna näring kan betraktas såsom något barmhertighetsverk, och anser att man hufvudsakligen bör se till, att denna lagstiftning i tillämpningen kommer att motsvara de moraliska och ekonomiska grundsatser, hvarpå man velat basera den, likasom att kontrollen öfver tillverkningen blir lätt och billig, så att hvarken staten eller kommunen blir lidande i sina rättigheter.

Med anledning af hvad en föregående talare yttrat om beredande af afsättning för jordbrukets produkter, får jag erinra, att, äfven, innan ladugårdsskötseln var så uppdriiven som den nu blifvit, sedan mejerihandteringen tagit fart, det icke var någon svårighet för jordbrukaren att få användning för sina produkter. Jag kan således icke finna något skäl ur denna synpunkt att nedsätta minimum till 200 kannor, och då man har rätt att tillverka $\frac{1}{3}$ del under det anmälda beloppet och minimum sålunda kan nedgå ända till 240 kannor, kan jag icke finna något skäl för nedsättningen utan instämmer med Herr de Maré.

Friherre af Ugglas: Den siste talarens yttrande ger mig anledning att antaga, att han icke riktigt satt sig in i förevarande betänkande, då han talar om, att undertillverkning efter samma grunder äfven enligt Utskottets förslag fortfarande skulle vara tillåten. Så är dock icke förhållandet, utan Utskottet har just föreslagit, att den nu medgifna öfver- och undertillverkningen skulle upphöra. Om det nuvarande minimum af 300 kannor bibehölles, men bestämmelsen derom, att tillverkningen kunde få öfver- och understiga det anmälda beloppet med högst $\frac{1}{3}$ del, borttogs, skulle i själfva verket minimum, som till följd af nämnda bestämmelse nu kan nedgå till 240 kannor, blifva högre än hittills, Utskottet har därför ansett, att en jemkning af minimum till 200 kannor vore lämplig, och har tagit denna siffra såsom den närmast jemna siffra till det nuvarande minimum af 240 kannor. Enligt nu gällande författning är, med beräkning af 12 bränningsdygn under terminen och af den minsta tillåtna tillverkningen af 240 kannor på dygnet, den minsta tillverkningen under termin 2,880 kannor; om man antager 13 bränningsdygn under en termin,

uppgår, efter enahanda beräkningsgrund, den lägsta tillåtna tillverkning till 3,120 kannor, och nu har Utskottet föreslagit, att detta belopp måtte bestämmas till 3,000 kannor, hvilket jag anser vara en väl funnen siffra. Icke kan man väl säga att skillnaden deremellan och det af en annan talare föreslagna belopp 3,600 kannor är så stor, att man genom godkännande af Utskottets förslag kan anses hafva återinfört husbehofsbränning. På dessa skäl får jag anhålla om bifall till Utskottets förslag.

Herr Rydin: Jag får instämma med dem som påyrka, att det nuvarande minimum af 300 kannor måtte bibehållas, emedan jag anser, att vår nya bränvinslagstiftning är baserad på den grundsatsen att bränvinsnäringsen icke skulle fördelas på många händer utan koncentreras på några större håll. Om man börjar nedsätta minimum; kommer man snart derhän, att flera och flera brännerier uppkomma, och dertill hafva vi redan gifvit en mer än tillräcklig uppmuntran, då bränvinstillverkaren beviljats den fördelen att få bränna, utan att på förhand erlägga skatten.

På grund häraf instämmer jag med Herr de Maré.

Herr Storeckenfelt: Jag instämmer med Herrar de Maré och Rydin.

Herr Odelberg: Jag kan icke instämma med Herr de Maré, ty jag har alltid ansett det vara oriktigt, att bränvinstillverkaren icke får bränna så mycket han vill. Särskildt är det en stor orättvisa mot den mindre jordbrukaren att sätta minimum för den dagliga tillverkningen så högt som för närvarande är stadgad. Då jag tillika anser det vara en stor nationalekonomisk vinst för landet, att denna tillverkning blir mera spridd, kan jag icke annat än gilla det steg Utskottet tagit i den önskvärda riktningen genom sitt förslag om nedsättning af minimum, hvartill jag således yrkar bifall.

Herr von Geijer: Jag anser visserligen, att det nuvarande minimum bör något nedsättas, men jag önskar dock icke en sådan lagstiftning, som nyss blifvit föreslagen, eller att bränvinstillverkningen skulle lemnas fri och att bränvinstillverkaren skulle själf bekosta kontrollen. Om denna sednare skyldighet infördes i lagstiftningen, tror jag, att deri skulle ligga en stor orättvisa mot den obemedlade jordbrukaren.

Greve Mörner, Carl Göran: En talare här i mitt grannskap, som yttrade sig för den nedsättning af minimum, som Utskottet föreslagit, anförde såsom skäl därför den fördel, som skulle vinnas derigenom att flera brännerier uppstode och således transporten af potatis icke skulle blifva så dyrbar. Om man drager ut konsekvenserna af denna sats, skulle den leda derhän, att det vore en fördel, om det uppstode ett bränneri i hvarje by, men detta anser jag ingalunda eftersträfvansvärdt.

En annan aktad talare har såsom stöd för Utskottets mening

fästat uppmärksamheten derpå, att Utskottet föreslagit borttagandet af öfver- och undertillverkningen. Ja, Utskottet har föreslagit detta, men det hade varit mycket fögnesamt, om Utskottet kunnat hitta på något sätt, hvarigenom förbudet kunnat blifva en verklighet. Ingen lärer väl kunna hindra, att tillverkningen går bättre den ena dagen än den andra, och då dagarne en gång taga en ända måste således alltid en öfver- eller undertillverkning uppkomma. Jag delar äfven Herr de Marés åsigt, att den minsta tillverkningen bör bestämmas till 3,600 kannor, ty denna siffra står i full harmoni med samme talares yrkande, att det nuvarande minimum af 300 kannor måtte bibehållas.

Friherre Raab, Adam: Grefve Mörner har mot hvad jag förut sagt riktat den anmärkning att konsekvensen af mitt yttrande vore den, att man borde skaffa sig ett bränneri i hvar by, men, om man i motsatt riktning utdrager konsekvenserna af Herr Grefvens åsigt, skulle denna leda derhän, att det vore bäst att hafva ett bränneri för hela landet.

Med anledning af hvad en värd talare på skånska bänken yttrat om mejerihandteringens utveckling, såsom en ersättning för bränvinstillverkningen, får jag nämna, att i den handteringens intresse måste det ligga, att bränningen kan fortgå under en större del af året, på det man måtte få så mycket jemnare tillgång på drank, något hvar på den värde talaren säkerligen sätter ganska högt värde. Fördelen vid att hafva mindre brännerier är just den, att man kan spara på dranken, på hvilken den värde talaren tyckes sätta mycket värde.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till den förevarande punkten jemte 2 mom. af § 3 i förordningsförslaget; dels af Herr de Maré, att punkten jemte momentet måtte bifallas med förändring af summorna 200, 1,200 och 3,000 till 300, 1,000 och 3,600; dels slutligen att ifrågavarande delar af Betänkandet skulle till Utskottet återförvisas; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till hvad Utskottet i förevarande hänseende föreslagit, hvarvid svarades ja och nej i blandning, sedermera proposition på antagande af Herr de Marés förslag, då svaren likaledes utföllo med både ja och nej, samt slutligen proposition på återremiss, hvilken proposition med nej besvarades; hvaruppå och sedan proposition å bifall till Utskottets förslag förnyats samt med många såväl ja som nej besvarats, Herr Grefven och Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Votering begärdes; till följd hvaraf uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller 5:te punkten i Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 5 jemte 2:dra momentet i § 3 af förordningsförslaget, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, bifalles ifrågavarande delar af Betänkandet med förändring af summorna 200, 1,200, och 3,000 till 300, 1,000 och 3,600.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—39;

Nej—33.

Den vidare föredragningen af Betänkandet uppskjöts till eftermiddagens sammanträde.

Anmälades och bordlades:

Konstitutions-Utskottets memorial N:o 6, angående det hvilande förslaget till ny Föreningsakt mellan Sverige och Norge; samt

Stats-Utskottets Memorial och Utlåtanden:

N:o 45, i anledning af erhållen återremiss å mom. e) och f) af Stats-Utskottets Utlåtande N:o 40;

N:o 46, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående understöd af allmänna fattigvårdsmedel åt arbetsföre svenske medborgare, hvilka i nödställd belägenhet aflemnas å svensk gränsort;

N:o 47, i anledning af väckt motion om anslag för uppsättande af ett kungörelseblad under benämning: "Sveriges allmänna tidningar" m. m.;

N:o 48, i anledning af väckt motion angående vidtagande af åtgärd för att åstadkomma större fullständighet af "Svensk författningssamling" och om anslag för detta ändamål;

N:o 49, i anledning af Statskontorets underdåniga berättelse angående statsverkets spanmålsrörelse, undsättningsfonden och f. d. magasinetsfonden;

N:o 50, angående förändradt stadgande om räntebärande obligationers uppköpande af Riksgälds-kontoret;

N:o 51, angående uppkomna besparingar å medel, afsedda för inlösnings af Riksgälds-kontorets obligationer och räntekuponer;

N:o 52, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående försäljning af en Göteborgs hospital tillhörig qvarnlägenhet i Forss ström af Ahle härad och Elfsborgs län;

N:o 53, i anledning af väckt motion, angående eftergift af Kronans rätt till danaarf efter åtskilliga, inom Westerviks samhälle aflidna personer;

N:o 54, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga skrifvelse, med öf-

verlemnande af förteckningar öfver de för statsverkets räkning utarrenderade egendomar.

Kammaren åtskiljdes kl. 3 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Lördagen den 15 April 1871.

Kammaren sammanträdde kl. 6 e. m.

Justerades två protokollsutdrag för sammanträdet å förmiddagen och protokollet för den 5 dennes eftermiddagen.

Fortsattes föredragningen af Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 5.

6:te och 7:de punkterna jemte mom. 3 och 4 i § 3.

Biföllos.

8:de punkten jemte mom. 5 i § 3.

Friherre Raab, Adam: I detta femte moment af § 3 förekommer såsom regel den gamla föreskriften, att den, som tillverkar bränvin från klockan 10 om aftonen näst före sön- eller helgedag till klockan 10 om aftonen å sådan dag, har begått ett brott, som är betydligt större än sabbatsbrott, och straffas derföre enligt § 39 med ett särskildt straff af böter från och med 20 till och med 200 R:dr. Men deremot har Utskottet angående distillering under samma tid icke runnit detta böra hänföras till annat än vanligt sabbatsbrott, hvarföre Utskottet föreslagit att taga bort den särskilda bestraffning, som förekommer i nu gällande förordnings § 14, i fall söndag begagnas

till distillering. Jag har sökt, ehuru förgäfvets, att tänka ut, huruvida det kan vara större synd att koka bränvin än att distillera sådant på söndag. Mig synes det snarare vara större synd att tillverka sprit än bränvin, då spriten innehåller mera alkohol än bränvinet. Jag vet icke, om någon ledamot af det högvärdiga ståndet är närvarande, som skulle kunna upplysa detta; och jag får därför vända mig till Utskottets ledamöter för att få upplysning om anledningen till den skilnad Utskottet sålunda gjort mellan tillverkning och distillering af bränvin. Skulle Herrarne finna, att någon sådan skilnad icke bör göras, skulle jag önska en återremiss af denna punkt, på det att för konsekvensens skull distillering under ifrågavarande tid måtte blifva lika bestraffad som tillverkning af bränvin.

Friherre af Ugglas: Den anmärkning, som Friherre Raab gjorde, måtte gällt, såvidt jag kan finna, §§ 18 och 19 i det nya förslaget. Dessa §§ innehålla ett upphäfvande af den 14 § i den gamla författningen, som förbjuder distillering af bränvin från klockan 10 om aftonen näst före sön- eller helgedag till klockan 10 om aftonen å sådan dag. När vi komma till en annan punkt i Utskottets betänkande, eller den 22:dra, torde det vara tid att tala här om. Uti nu ifrågavarande § har Utskottet bibehållit stadgandet i nu gällande lag angående förbud mot bränvinstillverkning under tiden från klockan 10 om aftonen näst före sön- eller helgedag till klockan 10 om aftonen å sådan dag, men deremot tillagt att från denna allmänna regel kunde af Kongl. Maj:t medgifvas undantag efter derom gjord ansökan och der sådant för särskilda tillverkningsmetoders begagnande pröfvats oundgängligen nödvändigt. Detta undantag afser hufvudsakligen den bränvinstillverkning, som möjligen kommer att ske af hvitbetor, hvilken icke kan inställas under en så lång tid utan betydlig förlust, och Utskottet har ansett skäligt att bereda möjlighet för bedrivande af tillverkningen af dessa hvitbetor under sådan tid, men med förbehåll, att Kongl. Maj:t dertill skulle lemna särskildt tillstånd. Jag kan icke tro, att Friherre Raabs anmärkning har tillämpning på denna punkt, men väl deremot på den 22:dra, hvarföre jag får anhålla om bifall till Utskottets förslag i den föredragna punkten.

Friherre Sprengtporten: Jag skulle visserligen anse det vara mycket i sin ordning, att ett undantag egde rum i afseende på bränvinstillverkningar af hvitbetor, så framt man är af den åsigt, att det är nödvändigt att sådan tillverkning bör få fortgå äfven på söndag; men jag fruktar, att det tillägg, som Utskottet här föreslagit, icke kommer så att betraktas, utan att Kongl. Maj:t derigenom endast kommer att äfven i andra fall blifva besvärad med en massa ansökningar om dispens i detta afseende. En dylik dispens för den ene blir alltid till men för den andre, och de flesta, som hafva en något större tillverkning, skulle icke underlåta att inkomma med sådana ansökningar. Dispens-systemet är i allmänhet icke att förorda, och jag skulle därför för min del vilja föreslå, att detta tillägg, som Utskottet föreslagit, måtte utgå. Skulle det inträffa, att vi få hvit-

betsbränvinsfabriker, kan det vara skäl att tänka härpå, och då får det bero på Kongl. Maj:t, om han anser det vara nödvändigt att göra en framställning till Riksdagen i denna sak. Det torde icke vara öfverensstämmande med principen i denna lagstiftning, att nu införa ett stadgande af så obestämd beskaffenhet som detta.

Friherre Raab: Jag har med min anmärkning egentligen och hufvudsakligen afsett att få enhet och konsekvens i författningen, ty ingen lär kunna förneka, att, om man läser författningen och kommer under fund med, att Riksdagen tillstyrkt förbud vid ganska högt vite för bränvinstillverkning på söndag, — dervid det förekommer att jästberedning och andra sådana åtgärder äro ganska svåra att afbryta, — men deremot tillåtit distillering, det måste förefalla hvar och en högst inkonsekvent. Jag påstår dervör icke, att det å söndag och helgdagar skall vara fritt tillåtet; men är den ena handteringen, om den utfövas på söndag, icke belagd med högre ansvar än böter för sabbatsbrott, bör icke heller den andra vara det. Det är dervöre som jag önskat återremiss af denna punkt till Utskottet, som möjligen icke reflekterat häröfver, på det att man icke vid frågans slutliga afgörande beslutar olika straff för enahanda slags förseelser. Dertill kommer, såsom Friherre Sprengtporten sagt, att, om man tillstädjer licens för den ene, så kommer Kongl. Maj:t att blifva besvärad med en mängd ansökningar om eftergift, hvilka det torde vara bäst att slippa. För min del tror jag, att man härvid lag icke behöfver vara så sträng som Utskottet vid 1854 års riksdag, utan har man underlättat bränvinstillverkningen i andra stycken bör man äfven underlätta den i detta afseende och betrakta förseelsen i båda fallen lika eller blott som annat sabbatsbrott. Jag kan dervöre icke afstå från min anhållan om återremiss af denna punkt.

Herr Odelberg: Det är alldeles så som Utskottets ordförande upplyst, att bränvinstillverkningen af hvitbetor måste oafbrutet fortgå, och att icke utan betydlig förlust ett så stort uppehåll i tillverkningen kan göras som 24 timmar. Då förhållandet är sådant och Utskottet velat bereda utväg för den, som idkar sådan tillverkning, att med Kongl. Maj:ts tillstånd få denna tid minskad, anser jag lika med den siste talaren lämpligt att återförvisa denna punkt till Utskottet för att få äfven den förbudna tiden för den öfriga bränvinstillverkningen ändrad, helst jag för min del icke kan inse af hvilket skäl denna näring skall utgöra undantag från hvarje annan och hvarföre en längre tid skall vara föreskrifven, under hvilken denna näring icke får utfövas. Jag är icke någon vän af undantagslagstiftning i allmänhet och vill icke hafva någon sådan här heller. Då det anses nödigt att tiden förkortas i det ena afseendet, torde det böra ske äfven i det andra fallet. Jag får vördsamt yrka återremiss.

Friherre af Ugglas: De två sista talarnes önskingar hafva gått ut derpå att få ur författningen uteslutet det förbud mot bränvinstillverkning eller mäskberedning på söndag, som nu finnes. Jag

för min del får bekänna, att, då detta stadgande bibehållits i tillverkningslagen allt ifrån första början, tror jag det icke är skäl att nu utstryka detsamma. Deremot kan jag finna skäligt att göra ett undantag för en tillverkning, som icke utan stor förlust kan afbrytas, nemligen bränvinstillverkningen af hvitbetor. Derföre har man också ansett lämpligt att medgifva möjlighet för denna handtering att af Kongl. Maj:t få särskildt tillstånd till dess utöfvande på söndag. Men att helt och hållet borttaga det nu gällande förbudet mot bränvinstillverkning eller mäskberedning på sådan dag, kan jag för min del ingalunda bifalla, hvarföre och då jag anser, att Friherre Raabs hufvudsakliga anmärkning har afseende på 22:dra punkten, jag nu icke kan annat än fortsätta mitt yrkande om bifall till Utskottets förslag i denna punkt.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till Utskottets förslag i förevarande hänseende; dels af Friherre Sprengtporten, att Kammaren, med bifall till det ifrågakvarande momentet i öfrigt, skulle afslå det föreslagna tillägget, börjande med orden: *dock att, om för särskilda etc.*; och dels slutligen att punkten jemte momentet måtte till Utskottet återförvisas; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till Utskottets förslag och, då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

9:de punkten jemte § 4.

Biföllos.

10 punkten jemte § 5.

Herr Odelberg: Jag har icke något emot denna § i öfrigt, men anser temligen öfverflödigt att sista momentet står der. Det lyder: "Bränvinstillverkningen må ej begynna förr än sådant bevis blifvit för den vid bränneriet anställda kontrollören uppvisadt." Förhållandet, att en kontrollör finnes vid bränneriet, kan icke existera med mindre än att en anmälan om tillverkningens början blifvit gjord och tillståndsbevis derför utfärdadt. Och när en kontrollör redan finnes, är det tydligt och klart, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande redan beviljat tillstånd för tillverkningen, och följaktligen borde den i detta moment stadgade åtgärd vara alldeles öfverflödig, hvarföre jag hemställer, om det icke vore enklast att detta moment utgår.

Friherre Raab, Adam: Jag ber att vid denna punkt få göra en annan vördsam erinran. Kammaren har för sin del beslutat, att upplag af bränvin skall få ega rum i särskilda vid brännerierna varande magasiner. I en annan § har blifvit beslutadt, att detta magasin skall vara godkändt af Konungens Befallningshafvande; men det förefaller mig blifva en ganska brydsam ställning, om, sedan tillståndsbevis blifvit af Konungens Befallningshafvande meddeladt att

tillverka bränvin, kontrollören till stället ankommit och bränvinstillverkningen skulle börja, — skatten är således icke betald i förskott, — upplagskällaren eller upplagsrummet icke kunnat godkännas. Då kan det uppstå antingen en stor förlust för bränvinsbrännaren eller en tveksamhet för kontrollören, huru han skall göra under sådana förhållanden. Jag skulle således föreställa mig, att i denna § borde vara intaget, att, derest bränvinsbrännare vill begagna sig af upplagsrätten, borde han vid den skriftliga anmälan äfven foga beskrifning öfver beskaffenheten af det magasin, der bränvinet skall uppläggas. Jag ber att få fästa uppmärksamheten på, att om detta icke är undanjordt, då bränvinsbränningen börjar, kommer man i förlägenhet, ifall magasinet möjligen blir underkänt.

Friherre af Ugglas: Hvad först Herr Odelbergs anmärkning angår, ber jag få förklara, att Utskottet just under en tidpunkt, då man vill underlätta denna handtering, fann det angeläget att icke minska den kontroll, som kan finnas nödig. För min del får jag säga, att det icke synes obefogadt, att en sådan föreskrift, som den här föreslagna, finnes; ty det är väl sannt, att en kontrollör kan vara af Konungens Befallningshafvande förordnad, men det kan också hända, att bränvinsbrännaren under tiden begärt att få inställa bränvinstillverkningen eller vidtaga någon förändring, hvarför det torde vara nödigt att, innan han får bränna bränvin, han, i det ögonblick tillverkningen skall börja, visar för kontrollören, att han är lagligen berättigad dertill. Det kan icke medföra någon olägenhet för bränvinsbrännaren att uppvisa sitt tillståndsbevis för kontrollören, och, då detta är med god ordning öfverensstämmande, hemställer jag om bifall till Utskottets förslag i denna del.

Hvad derefter beträffar det af Friherre Raab anmärkta förhållande, ber jag få erinra, att det finnes åtskilliga föreskrifter, som erfordras för att förtydliga vissa stadganden; men att Utskottet ansett, att en hel del af dessa föreskrifter böra intagas i en blifvande ordningsstadga. Dock tror jag icke att den af Friherre Raab gjorda anmärkning förtjenar någon afseende, ty om bränvinsbrännaren icke har magasin, som är godkänt, får han ju icke lägga upp bränvin på nederlag. Jag tror således, att hvarken något bör tilläggas eller borttagas ur denna paragraf.

Herr von Koch: Jag vill i allo instämma med Friherre af Ugglas; och ehuru jag bekänner min okunnighet i denna del, om detta moment kan vara nödvändigt eller icke, är jag dock rädd, då man med så mycken möda fått fram detta betänkande, att försvaga de kontroller, som blifvit deri stadgade, och under hvilken förutsättning åtskilliga personer, som nu icke äro närvarande, voterat på förmiddagen. Skulle de framdeles befinnas öfverflödiga, kunna de ju tagas bort, men nu skulle jag icke gerna vilja taga bort någon af dessa kontroller.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till Utskottets förslag och dels af Herr Odelberg, att §:n måtte god-

kännas med uteslutande af dess 2:dra moment; framställdes proposition på bifall till Utskottets förslag och besvarades med ja.

11:te punkten, för så vidt den rörde § 6, jemte denna §.

Biföllos.

11:te punkten, för så vidt den rörde § 7, jemte denna §.

Friherre Raab: Jag ber att få göra en erinran vid 7 §, att dessa fem dagar, inom hvilka anmälan skall ske, förekomma som en bra kort tid. Å dessa kontrollörer skulle komma att hvila ett mycket större ansvar än hittills, ehuru den aflöning Utskottet föreslagit för dem är ganska liten, och de skulle vara på så osäker fot att icke veta huru många dagar de skulle vara på ett ställe. Jag tycker, att det här borde vara 8 dagar likasom i föregående §. Ehuru jag icke anser detta vara en så vigtig sak, vill jag dock fästa uppmärksamheten på, att dessa kontrollörer komma i en ganska prekär ställning, och att, om de icke blifva högt aflönade, de åtminstone icke måtte ställas på en alltför ambulatorisk fot.

Friherre af Ugglas: I anledning af den siste talarens erinran ber jag få förklara, att om han håller på 8 dagar, så skall jag icke hafva något deremot; ty 5 eller 8 dagar är en smaksak. Men jag vill fästa uppmärksamheten på ett af de skäl han anförde, att kontrollörerna af Utskottet blifvit föreslagna till så liten aflöning, och att deras ställning vore prekär. Hvad aflöningen beträffar har Utskottet egentligen icke nedsatt densamma utan tagit medeltalet af hvad nu är bestämdt, så att en kontrollör skulle kunna få högst 8 R:dr om dagen, om han har tillsyn å tre brännerier, och angående deras prekära ställning, så, enär ett bränneri icke får vara i gång mindre än 15 dagar, är kontrollören alltid säker att få vara der så lång tid och dessutom dessa 5 dagar. Jag tror derföre icke, att detta skäl verkar något, men om det gör Friherre Raab ett nöje att ändra dessa 5 dagar till 8 dagar, så har jag ingenting emot en sådan förändring.

Friherre Raab: I mitt sista anförande begärde jag visserligen icke proposition på förändring af dessa 5 dagar till 8 dagar; men då Utskottets ordförande nu icke har något deremot, hvilket innebär, att han erkänner, att det skulle vara lämpligare att bestämma tiden till 8 dagar, så anhåller jag, att Kammarerna måtte besluta en sådan förändring. Såsom motiv härför vill jag anföra, att om en kontrollör med 4 R:dr om dagen tjänstgör endast i 15 dagar, så blir det blott 60 R:dr som han får såsom ersättning för det han för sitt besvär och för det han under denna tid nödgats ombyta vistelseort. Jag får derföre anhålla om proposition derpå, att de i denna § af författningen föreslagna 5 dagar ändras till 8 dagar.

Grefve Hamilton, Hugo Bengt Archibald: Såsom Friherre

af Ugglas yttrade, kan det vara en smaksak, hvilken tid man här bestämmer; men då Utskottet äfven fästat afseende på den tid, som är nödig för kontrollören att underrätta vederbörande om tillverkningens inställande, och det kan antagas, att detta medhinnas på 5 dagar, tror jag att denna tid är fullt tillräcklig och får derföre anhålla om bifall till Utskottets förslag.

Herr von Koch: Jag hemställer blott, om det kan vara värdt att göra så små förändringar, som den nu föreslagna, hvilken måhända endast skulle föranleda till olika beslut med Medkammaren.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till Utskottets förslag och dels af Friherre Raab, att detsamma måtte godkännas med ändring af ordet *fem* till ordet *åtta*; framställdes proposition på bifall till förslaget och besvarades med ja.

11:te punkten, för så vidt den rörde § 8, jemte denna §.

Biföllos.

§ 9, 12:te punkten jemte § 10, 13:de punkten.

Biföllos.

14:de punkten.

Herr von Möller: Jag yttrade mig i förmiddags mot den här föreslagna bestämmelsen och skall derföre fatta mig så kort som möjligt.

Jag anser, att genom Utskottets förslag i denna punkt och antagande af 13 §, sådan den i förslaget finnes intagen, tvingas hvarje bränvinsbrännare att inlägga sin tillverkning på nederlag. Det blir väl ej numera någon enda bränvinsbrännare, som ej kommer att begagna sig af en sådan rätt så lång tid det tillåtes eller ett helt år, då någon godtgörelse för skattens erläggande i förskott icke medgifves. Det förefaller mig eget, att Utskottet i 13 § uppställt två alternativter och sagt att bränvinstillverkare vore obetaget att *antingen* förskottsvis till landtränteriet inbetala skatten *eller* ock att upplägga det tillverkade bränvinet på nederlag. Kan man tro, att någon betalar förskottsvis, då han måste erlægga 10 öre mera per kanna. En talare å förmiddagen har anmärkt, att jag förbisåg det afdrag, hvartill tillverkaren skulle berättigas för de 3 procent Schwindung; jag erkänner, att detta varit förhållandet, men det inverkar föga i sak, ty om jag godtgör bränvinsbrännaren derför, återstår i alla händelser nära 8 öre, som han ändock de facto får betala mera. Följden blir ovilkorligen, att den pålagda skatten kommer att inflyta så sent som möjligt. Utskottet vill gynna den mindre bemedlade bränvinsbrännaren och befria honom från ockrare, åt hvilka han får betala, såsom nämndes här under diskussionen, 12 procent för sitt

förlag. Jag kan ej finna annat, än att staten på detta vis emot den, som i förskott vill erlägga sin tillverkningsavgift, uppträder med en lika obillighet.

Jag tror, att Bevillnings-Utskottet förbisett den orättvisa, till hvilken man skulle göra sig skyldig, då det i 11 § föreslagit dessa 10 öres förhöjning, men i 13 § ej berättigat tillverkaren att komma i åtnjutande af en rabatt för den händelse skatten erlägges på förhand. Jag yrkar afslag å denna punkt. Åtskillige reservanter inom Utskottet hafva ansett 10 öres förhöjning å tillverkningen i allmänhet vara för mycket. Derom vill jag nu ej yttra mig; men jag anser ej rättvist att, för begagnande af en hittills åtnjuten rätt — förskottsbetalningen — bränvinsbrännaren skall betala 10 öre mer.

Friherre af Ugglas: I anledning af en värd talares yttrande i förmiddags, att erfarenheten visat att hvarje gång skatten ökats har statens inkomster af densamma minskats, tillåter jag mig fästa uppmärksamheten på några siffror, som synas mig antyda ett annat förhållande. Nu gällande lagstiftning tager sin början 1855, då sattes skatten till 50 öre, tillverkningen utgjorde då 11,400,000 kannor; år 1856 utgjorde tillverkningen 12,500,000 kannor, åren 1857—1860 13,500,000 kannor. År 1861 höjdes skatten till 60 öre, tillverkningen steg då till 14,000,000 kannor, år 1862 utgjorde tillverkningen 14,300,000 kannor, år 1863 16,200,000 kannor, år 1864 14,900,000 kannor, år 1865 16,700,000 kannor samt år 1866 14,400,000 kannor. Den 1 Oktober 1867 inträdde sednaste skatteförhöjning med 70 öre. Hvad åren 1867, 1868 och 1869 beträffar, hade talaren rätt att bränvinstillverkningen då nedgick, men, för min del, vågar jag tro, att det var mindre skatten, än alla de olyckliga förhållanden, hvilka under dessa år förefunnos i landet, som åstadkommo detta. Så snart detta förhållande förändrats, steg bränvinstillverkningen så, att den under åren 1870 uppgick till nära 16 millioner eller 15,700,000 kannor. Jag vågar således tro, att det ej blifvit af erfarenheten bevisadt, att inkomsterna minskats, då skatten förhöjts.

Hvad beträffar den siste talarens yrkande på rent afslag å denna punkt, eller att skatten skulle bibehållas vid 70 öre, vågar jag fästa hans uppmärksamhet på att detta ej kan anses vara fullt rätt. Han yttrade såsom skäl därför att de, som önskade betala skatt i förskott, ej skulle få åtnjuta några fördelar deraf utan sådana endast tillfalla dem, som ej erlade skatten förskottsvis.

Till en början får jag fästa uppmärksamheten på att Utskottet har i en följande paragraf föreslagit, att ett afdrag af 3 procent för afdragnsting från det vid uppmätningen erhållna bränvin skall ega rum. Detta gör efter beräkning af 70 öres skatt 2,1 öre, hvarmed skatten skulle minskas. Således blefve skatten, om beloppet 70 öre äfven efter förändringen bibehölles, i sjelfva verket blott 67 $\frac{9}{10}$ öre. För öfrigt kan jag ej se något skäl att införa olika stadganden blott derföre att den ene vill begagna sig af en dylik rättighet, men den andre icke. Och jag förmodar, att nästan alla skola i större eller mindre mån begagna sig deraf. Hvad Utskottet afsett med skatteförhöjningen

förhöjningen har varit ej så mycket att af bränvinstillverkaren taga ersättning för den förmån staten lemnade, utan snarare att en af grundreglorna i nuvarande bränvinslagstiftning, nemligen att ej bränvinsprisen alltför mycket skulle sjunka, icke måtte rubbas. Genom de föreslagna lindringarne skulle priset ovilkorligen sjunka om *samma* skatt bibehölles. Efter anställda undersökningar fann Utskottet, att en förhöjning i skatten till 80 öre vore hvad som erfordrades för att bibehålla priset vid dess nuvarande höjd. Jag får därför på det varmaste förorda bifall till Utskottets hemställan.

Flere ledamöter hördes häri instämma.

Friherre Sprengtporten: Ehuru väl jag hyser den föreställningen, för hvilken jag sökte att vid förra riksdagen omständligare redogöra, att 1855 års bränvinslagstiftning verkat välgörande i alla de riktningar, uppå hvilka den utöfvar ett inflytande, och att sålunda landet borde vara bäst belåtet med att få behålla denna lag oförändrad, skulle jag visserligen icke draga i betänkan, att i en tidpunkt som den närvarande, då statsverket emotser så stora utgifter, tillstyrka bifall till den förhöjning i tillverkningsafgiften, som Utskottet föreslagit, så framt det icke vore af erfarenheten bekräftadt, att den förhöjning från 60 till 70 öre, som beslöts 1867, alldeles förfelat sitt ändamål, enär statens inkomst af denna skatt, som under de fyra åren, från och med 1863 till 1866, då densamma utgick efter 60 öre kannan, i medeltal för år utgjort 9,348,000 R:dr, deremot under åren 1868 till 1870 i medeltal icke ens inbringat 9,000,000 R:dr; att sålunda de 10 örenas förhöjning icke lemnat någon afkomst, på samma gång beloppet på det hela nedgått med omkring 350,000 R:dr.

Vid detta förhållande anser jag mig icke böra biträda Utskottets förslag om skattens förökande till 80 öre, lika litet som jag ämnar rösta för Utskottets föreslagna underdåniga skrifvelse till Kongl. Maj:t, med hemställan om tillverknings- och utminuterings-afgifternas sammanslagning.

Det torde tillåtas mig, då jag nu har ordet, bemöta en värd talares anmärkning, som tycktes underkänna det exempel jag anförde som bevis därför att en förhöjd skatt kunde vålla en förminskad inkomst; och får då först, i afseende å den af mig framställda kalkylens riktighet, lemna den upplysning, att siffrorna äro hemtade från Kongl. Maj:ts nådiga propositioner vid 1867 och 1871 årens riksdagar.

För öfrigt har det aldrig varit min mening påstå, att en förhöjd afgift alltid leder till minskad inkomst, och vill jag i detta fall till och med lemna den värde talaren ett argument för hans egen bevisning, genom den erinran, att då statsverket intill 1855 endast uppbär 900,000 R:dr årligen i bränvinsbevillning, denna under de 14 åren intill 1869 lemnat ett öfverskott — utöfver hvad som kunnat påräknas inflyta, med bibehållande af den beskattning, som gällde för

1855 -- af 94,573,299 R:dr och som vid 1870 års slut gerna kan uppskattas till öfver 100 millioner riksdaler.

Många faktorer finnas tvifvelsutän, som verka ett nedgående i en beräknad statsinkomst, och deribland är smugglingen, som nedtrycker den beskattade produktens pris, ej den minst verksamma, och missväxtår måste visserligen i förevarande fall tagas i beräkning; men alla årgångar medföra icke felslagna skördar, och af de af mig åberopade 3:ne sednaste åren var visserligen 1868 ett missväxtår, men deremot 1869 och 1870, efter min erfarenhet, synnerligen goda år.

Hvad jag velat säga är, att det finnes en gräns, utöfver hvilken en skatttitel icke kan stegras, utan att framkalla ett nedgående af den påräknade inkomsten för statsverket.

Grefve Hamilton, Hugo Bengt Archibald: Af en talare här i mitt granskap har Utskottet fått förebräelser därför att ej någon ersättning blifvit beredd dem, som vilja betala skatten i förskott. I Utskottet har den åsigt gjort sig gallande, att all beskattning bör afse konsumtionen, ej produktionen. Tillverkningen af bränvin skulle således enligt regeln ej vara underkastad någon beskattning alls, och det är endast ur sedlighetens synpunkt denna vara blifvit belagd med skatt. Derföre har Utskottet ansett, att ej skatten borde utgå för bränvinet förr än det från tillverkaren släppes ut i rörelsen. Jag har aldrig hört omtalas, att någon lagstiftning medgifver lindring för dem, som vilja betala sin skatt i otid. Anser en person ej med sin fördel öfverensstämmande att erlagga skatten i förskott, om ingen särskild eftergift dermed är förenad, må han då använda sina penningar på annat och för honom mera ändamålsenligt sätt. Jag anhåller om bifall till förslaget.

Herr von Möller: Bevillnings-Utskottets ordförande gjorde den anmärkningen att, då jag föreslog skattens bibehållande vid 70 öre, jag förbisåg det afdrag af 3 procent för Schwindung, som, enligt nya förslaget, vid uppmätningen skulle ega rum och af hvilket äfven den, som i förskott erlade skatten, skulle komma i åtnjutande. Anmärkningen är riktig; derföre vill jag ock, under erkännande att jag förbisåg detta, yrka en annan skattesiffra.

Beträffande hvad som här yttrats, att bränvinsskatten ej bör drabba tillverkaren, utan konsumtionen, och att den tillkommit i sedlighetens intresse, så erkänner jag, att vi gått långt fram i sedligt afseende, om vi mäta sedligheten efter skatten å bränvin, men om vi åter se på huru skatten å viner nedgått, så bör det ej bestridas att vi gått tillbaka i sedligt afseende.

Denna skatt drabbar den mindre bemedlade och det ligger för mig af denna anledning något motbjudande i den grundsats, som uttalats, att man bör tillse att ej bränvinets pris må sjunka.

Då flere representanter yrkat 75 öre skatt i stället för den skatt, som nu utgör 70 öre, och då derigenom tillökningen i skatter, med afdrag af 2 öre för Schwindung, ändock blir 3 öre på hvarje kanna bränvin för den, som i förskott betalar sin skatt; får jag på grund

af hvad jag anfört yrka, att skatten måtte bestämmas till 75 öre per kanna.

Friherre Raab: Jag instämmer med den siste talaren i afseende å den skattesiffra han föreslagit. Jag anser för min del ej rättvist att lägga på bränvinet högre beskattning än det nu har, nemligen 70 öre, och då denna summa i det närmaste motsvaras af 75 öre efter de nya förhållanden, som i afseende å beskattningssättet komme att inträda, anser jag den lämpligast. Detta är i alla fall ett ganska högt belopp i jämförelse med skatten å vin; jag har just sett efter på en nota, jag har å nyligen införskrifvet vin, af hvilken synes, att tullen ej går till mer än något öfver 40 öre per kanna. Den inhemska produkten, som företrädesvis förbrukas af den fattigare befolkningen, drabbas således af en skatt, som är nära dubbelt så stor som skatten å den vara, som importeras från utlandet och förtäres af de förmögnare klasserna i samhället. Jag tror det ej vara rätt att öka denna skatt, då vi hafva andra artiklar, som synas mig vara egnade att beskattas. Jag ber att få erinra om tobak, som i Portugal, en stat, som ej är folkrikare än vår, är belagd med skatt, som inbringar omkring 8 millioner riksdaler. Då för oss återstår möjligheten att taga skatt äfven på åtskilliga andra artiklar, vet jag ej hvarföre vi skola lägga en så stor skatt på bränvinet, som blifvit, snart sagdt, ett behof för vår fattigare befolkning. För min del yrkar jag, att skatten måtte bestämmas till 75 öre per kanna.

Herr Bennich: Då jag både i Utskottet och sedermera inom Kammaren sökte att få denna fråga behandlad i annan ordning än som skett, var det ej utan, att jag befarade, att genom det behandlingssätt, som här blifvit följdt, man väl å ena sidan skulle bereda bränvinsbränningen åtskilliga fördelar, men deremot å den andra ej mötas af det erkännande från denna industris målsmän, att de ville, i mån af vunna fördelar, bidra till statsverkets behof. Erfarenheten från sistlidna års Bevillnings-Utskott ingaf mig denna farhåga, ehuru jag sannerligen ej kunde föreställa mig, att anspråk inom denna Kammare skulle framställa sig i sådan riktning. Nu har dock äfven här framstälts yrkande, att man, på samma gång industrien underlättas, skall med aldra lenaste hand behandla konsumtionsskatten, och det från ett håll, der man eljest ifrar för införandet af konsumtionsafgifter, hvilka åtminstone ej hafva det sedliga mål, som konsumtionsafgiften på bränvin, och hvilka ej kunna införas utan vidtagandet af en mängd i folkets friheter och bekvämlighet ingripande fiskaliska kontroller, som alltid måste blifva mer eller mindre förhatliga.

Jag kan ej underlåta att fästa uppmärksamhet på den egendommiga inkonsequens, som ligger i yrkandet på införande af nya konsumtionsafgifter på relativt oskadliga varor, under det man sätter sig emot en skäligen och billig förhöjning på en konsumtionsartikel till sin verkan så skadlig som bränvin.

Eftersom man hemtat exempel från andra länder, der den såsom ideal drömda tobaksskatten förekommer, synes det mig underligt,

att Friherre Raab, som så väl känner utländska förhållanden i detta afseende, förbisett att i England just å den artikel, som nu är i fråga, nemligen bränvin, förekommer en konsumtionsskatt, som går till 3 å 4 gånger så mycket som Utskottet här föreslagit. Jag tror, att om vi vilja bereda statsverket inkomster och befria folket från en störande och obehaglig fiskalisation, handla vi klokt, om vi lägga ökade konsumtionsafgifter på en vara, som framför alla andra är lämpad att bära en dryg beskattning.

Den förhöjning i beskattningen, som här är i fråga, utgör allenast 10 öre. Och denna tillökning är, då man beräknar de lättnader, som genom nederlagsfriheten och öfriga förmåner beredas tillverkaren, ej af beskaffenhet att i någon nämnvärd mån kunna verka till stegring af priset på varan för konsumenten. Ty om en bränvinstillverkare kan med större bekvämlighet drifva sin tillverkning och slipper dessa sugande förläggare, bör varan, då den går ut i allmänna rörelsen, icke mera fördyras af den ifrågasatta skattetillökningen, än som var följd af den tillförene lindrigare, men, till följd af det sätt, på hvilket den utgick, vida mera betungande skatten.

För min del och ehuru jag ej önskar belasta svenska folket med ökade konsumtionsafgifter, utan tror, att den erforderliga tillökningen i våra statsinkomster hufvudsakligen bör beredas på ett sätt, som ej trycker den fattigare klassen, så som alltid dessa afgifter måste göra, får jag säga, att denna tillökning af 10 öre, när jag betraktar den såsom en ersättning för de medgifvanden, hvilka redan blifvit gjorda, är så billig, att jag ej tror att någon borde motsätta sig densamma.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag och ber att till stöd därför ännu få anföra en omständighet, hvarpå ordföranden för Fullmäktige i Riksgälds-kontoret vid sista riksdagen fästade uppmärksamheten, nemligen att, genom att hädanefter skatten komme att ingå endast i mån af förbrukningen, statsverket, som hittills redan under vintermånaderna fått uppbära närmare 10 millioner i bränvinstillverkningsafgift, hädanefter af samma afgift undfar endast omkring 800,000 R:dr i månaden; hvaraf följer att Riksgälds-kontoret, som måste anskaffa medel för statsverkets behof, torde få ligga i icke obetydliga förskott till följd af denna förändring. Detta förskott kan Riksgälds-kontoret åter icke under vanliga förhållanden tillhandahålla utan uppoffringar. Jag tror nemligen icke, att Riksgälds-kontoret har inneliggande några räntelösa kapital, som det kan öfverlåta till statsverket, och Riksgälds-kontoret blir till följd häraf nödsakadt att göra upplåningar — och detta göres ej för intet. Räkna man denna ränteutgift tillika med det afdrag på skatten, som statsverket får vidkännas för Schwindung, kommer ej, äfven genom den ifrågavarande skatteförhöjningen, någon synnerlig fördel att tillskyndas statsverket.

Grefve Mörner, Oscar: Nu hafva vi hört sägas, att genom en tillökning i skatten skulle just ingen ytterligare tunga komma att drabba dem, som tillverka bränvin, emedan de lindringar, som blifvit medgifna, skulle motsvara detta ökade onus, så att ingen hvarken fördel eller skada skulle för tillverkarne åstadkommas genom den

nya lagstiftning hvarom vi nu öfverlägga. Jag får tillstå, att jag börjar blifva hufvudyr af dessa resonnementer; på förmiddagen har jag hört, att bränvinstillverkningen är en god handtering, som derföre bör beredas lättnad, och på eftermiddagen säger man, att man visserligen bör medgifva lättnad, men öck pålägga deremot svarande beskattning. Detta synes mig vara att lisa med ena handen och risa med den andra. Ettdera borde man väl ändock göra, och ej på detta sätt verkligen säga den ena stunden, att vi medgifva lindring, och den andra, att vi låta betala oss för denna lindring. I fall man emellertid förfar på detta sätt, så tror jag för min del, att den betalning, man fordrar för lindringen, är ganska dryg. Om jag nemligen tager ett belopp af 1,000 kannor, så utgör skatten derför efter 80 öre per kanna, äfven med beräkning af Schwindung, 776 R:dr, då den efter 70 öre per kanna utgör jemnt 700 R:dr. Det är en icke så alldeles obetydlig tillökning, som derigenom tillkommer, och för min del hyser jag stor betänklighet att alltför mycket öka bränvinsskatten, ty, säge hvad man vill, den stora allmänheten förstår mindre att uppskatta dessa lindringar, och misstänker alltid att det är den, som får betala den ökade skatten, och att fördelarne deremot tillfalla de stora bränvinsbrännarne. Jag fruktar derföre, att dylikt förfaringssätt ej skulle bidraga att öka belåtenheten inom landet eller att stärka tron på en sträng och opartisk rättvisa. Då emellertid staten kommer att göra förluster genom den beviljade nederlagsrätten, och ehuru jag ej tror att det allmänna bör beredas några förmåner på bränvinsbrännarnes bekostnad, jag likväl ej kan se, hvarföre staten skall behöfva förlora, så anser jag mig böra instämma med Herr von Möller i yrkandet om, att skatten må sättas till 75 öre per kanna, hvarigenom må händingen egentlig förhöjning kommer att ega rum.

Herr Caspersson: En föregående talare har fäst uppmärksamheten på den orättvisa, som skulle ligga deri, att det inhemska bränvinet allt för högt beskattas i jmförelse med vissa utländska dryckesvaror. Jag tror dock, att dervid är att betänka några omständigheter, som den ärade talaren har förbisett. Normen för beskattningens utgörande är, att varan skall innehålla 50 procent alkohol. Det är således egentligen denna dess beståndsdel som beskattas. Jemför man nu bränvin med vin, som innehåller 20 procent alkohol och 80 procent vatten, så får man icke jmföra dessa vätskor efter kvantiteten utan efter alkoholhalten, liksom man icke anser ett mynt ensamt efter vigten utan äfven efter dess finlek. Hvad beträffar öfriga utländska drycker, såsom konjak, arrak och romm, så bestämmes tullen för dem på det sätt, att ett visst belopp erlägges utöfver den skatt, hvarmed bränvinet är belagdt. Då vi således höja skatten på inhemskt bränvin, höja vi äfven på samma gång tullen på utifrån inkommande spritvaror, så att jag tror, att orättvisan blir mindre än hvad den vid första påseendet synes.

En annan talare har ansett, att det skulle ligga en inkonsequens deri, att man på förmiddagen talat om en lindring för tillverkaren och på eftermiddagen vill taga den tillbaka genom en ökad beskattning. Jag tror deremot, att häri ligger en ganska stor konsekvens,

ty meningen med förändringen har väl icke varit att bereda en fördel åt enskildes intressen utan för hela landet, och då landet behöfver ökade tillgångar, och man beslutar att uttaga dessa genom en förhöjd beskattning på bränvinsbränningen, så har man därför velat bereda en lämplig ersättning genom den medgifna lindringen. Om landet icke hade behöft denna tillgång, så skulle jag hafva varit mycket böjd för att bifalla dessa lindringar utan motsvarande tillökning i skatten. Jag är således på det hela benägen för en nedsättning af bränvinets beskattning, men då staten icke kan undvara dessa ökade tillgångar, så tror jag, att vi nu hafva den sällsynta lyckan att kunna bereda staten större inkomster genom ökad beskattning, utan att denna tillökning skall komma att särdeles tynga på dem, som skola utgöra densamma.

På dessa skäl får jag förorda bifall till Utskottets förslag.

Herr Peyron: Då jag i allmänhet hyser den åsigt, att beskattningen å konsumtionsartiklar icke bör höjas, utan tvärtom är böjd för att gå i motsatt riktning, så skulle det aldrig hafva fallit mig in att tillstyrka den här föreslagna förhöjningen, om jag ej hade den fulla öfvertygelsen, att denna förhöjning ej drabbar sjelfva försäljningspriset det aldra ringaste. Bränvinet är nemligen en artikel, hvars marknadspris är så beroende af spekulation och så varierande och fluktuerande, att en så obetydlig förhöjning som 10 öre per kanna icke verkar något på sjeliva minutförsäljningspriset. I annat fall hade jag ej trott mig kunna yrka förhöjning i skatten på en konsumtionsartikel, som dertill egentligen drabbar de mindre bemedlade.

En talare har yttrat, att han ansåg, att den nu ifrågavarande tillverkningen icke skulle tåla vid en ytterligare förhöjning i skatten. Jag får bekänna, att jag icke förstår hvad den värde talaren dermed menar, ty denna tillverkning lärer väl komma att fortgå i samma skala, äfven om vi satte skatten ännu något högre, och alldeles icke tror jag att en förhöjning af 10 öre skulle derpå hafva det ringaste inflytande. Jag får således yrka bifall till denna af Utskottet föreslagna förhöjning i bränvinstillverkningsafgiften.

Herr von Koch: Jag måste bekänna, att jag finner mig något öfverraskad att nu behöfva yttra mig för att få denna skattesiffra fastställd, då jag dels glädde mig åt att se, det ingen af denna Kammares ledamöter inom Utskottet reserverat sig deremot, och dels trodde, att det var nästan en öfverenskommelse, att om man gäfve lättnaderna, så var det under förutsättning att den förhöjda skatten också blef antagen. Då jag var en af dem, som ifrigast arbetade för lindringarnes beviljande, så gjorde åtminstone jag detta under den förutsättning, att skatten skulle höjas med 10 öre per kanna, som efter en utredning, hvilken jag måste bekänna att jag visserligen icke sjelf förstår, men om hvars tillförlitlighet jag blifvit försäkrad af personer, för hvilkas omdöme jag hyser förtroende, svarar mot den lättnad, som producenterna fått sig beviljad. Jag är sjelf bedragen, om man nu på eftermiddagen ej vill bifalla hvad jag anser såsom en ovilkorlig följd af förmiddagens beslut, och jag är mycket

ledsen, om jag äfven narrat andra att först gifva dessa lättnader och sedan icke få den därför beräknade ersättningen, bestående i en beskattning, som egentligen drabbar ingen, hvilket mitt påstående äfven kan tjena till svar åt min aktade granne här till höger, som trodde, att man nu vill taga igen med ena handen hvad man gifvit med den andra. Den stora fördel, som här är i fråga att vinnas, är borttagandet af ett orimligt stadgande, och det är denna man nu eröfrar, om det är sannt, att producenterna sjelfva äro nöjda med denna förhöjning af 10 öre, och jag har anledning att tro detta efter samtal med bränvinstillverkare, hvilka, i synnerhet de mindre, förklarar sig önska denna förändring. Man gör således dessa personer ingen orätt och vinner dock åtskilliga fördelar för det allmänna.

Jag har vid flera föregående riksdagar satt mig emot hvarje förhöjning i skatten. så länge man icke ville på samma gång befria näringen från dess nuvarande förtryck, hvilket jag alltid beklagat, och jag ansåg då, att man ej kunde under sådana förhållanden beskatta denna njutning, detta öfverflöd, som dock är bättre att beskatta än en hop andra konsumtionsartiklar. Jag tycker derföre, att det är underligt att nu få höra från mina vänner i det protektionistiska lägret, som ej hafva någon försyn att lägga tull på nödvändighetsvaror, att de icke vilja lägga skatt på bränvin, då dertill kommer, att den, som blifvit af Utskottet föreslagen, ej är högre än i de flesta andra länder.

Det är mindre underligt, att de Herrar, som icke hafva velat gifva lättnaderna och hyst tvifvelsmål om de föreslagna åtgärderna verkligen vore några lättnader, nu icke vilja biträda detta förslag. De hafva ingenting på sina samveten, de hafva voterat mot lindringarne och vilja nu icke medgifva någon ersättning därför åt det allmänna, men för deras skull, som gifvit lättnaderna under denna förutsättning, och i synnerhet för deras skull, som nu äro frånvarande, yrkar jag på det högsta, att Kammaren måtte bifalla denna punkt i Utskottets betänkande.

Herr Wærn: Jag kan icke underlåta att fästa uppmärksamheten på det menliga inflytande, som en vägran af föreslagna förhöjningar af tillverkningskatten med 10 öre skulle, i samband med beslutet om beviljande af nederlagsfrihet och afdunstningsberäkning, hafva på statsregleringen. Vi hafva nemligen icke blott afdraget för afdunstningen att taga i betraktande utan ock de dryga omkostnaderna för kontrollåtgärder och förlusterna genom det beviljade uppskofvet med skattens erläggande, hvilket allt ovilkorligen måste redan under innevarande år förorsaka en icke obetydlig förminskning i bränvinstillverkningsafgiften, som nästa år skall betäckas, och således äfven verkar till men för 1872 års statsreglering. Då jag förmodar meningen vara, att de nya stadgandena skola träda i kraft redan den 1 Oktober, då bränningsåret börjar, så är det naturligt, att under hösten ett mycket mindre skattebelopp kommer att inflyta än hvad man hittills antagit, och skilnaden ersättes förmodligen icke med endast 5 öres förhöjning, utan dertill erfordras säkerligen fulla 10 öre. Då dessutom fabrikanterna sjelfva begärt detta

och funnit det med sin fördel öfverensstämmande, och förhöjningen ej heller kan blifva för allmänheten betungande, och då statsverket behöfver alla tillgångar, som kunna detsamma beredas, kan jag icke annat än liffigt tillstyrka den föreslagna förhöjningen i skatten af 10 öre per kanna.

Grefve Hamilton, Henning: Vid riksdagens början, då Kongl. Maj:ts nådiga proposition om statsverkets tillstånd och behof här föredrogs, tillät jag mig att uttala den mening, att de utomordentliga utgifter, som vid denna riksdag erfordrades, icke borde betäckas, såsom Kongl. Maj:tt föreslagit, genom upplåning utan genom en ökad beskattning. Det skulle således vara en stor inkonsequens af mig, om jag, då Bevillnings-Utskottet nu beredt oss tillfälle att på denna väg i någon mån vinna det eftersträfvade målet, icke dertill skulle lemna mitt understöd. Jag beklagar på det högsta, att bränvinsbränningen hos oss blifvit en näring, som vi måste omhulda, för att statsverkets utgifter må kunna behörigen bestridas, men jag beklagar ännu mer om, såsom här blifvit sagdt, Utskottet ställt så till, att den föreslagna förhöjningen i skatten icke skulle öka statens inkomster. I alla fall, sedan man genom beviljande af vissa fördelar åt tillverkarne förorsakat, att inkomsterna komma att minskas, måste en sådan förhöjning blifva nödvändig, på det att man genom den ökade skatten må vara betryggad att åtminstone erhålla den inkomst, man förut påräknat. Under förhoppning emellertid, att den föreslagna förhöjningen icke allenast skall räcka att betäcka den förutsedda minskningen, utan äfven lemna något deröfver till bestridande af statens ökade utgifter, anser jag såsom en pligt att rösta för bifall till Utskottets förslag.

Friherre Raab: Att Herr Finansministern önskar se denna skatt så hög som möjligt, för att derigenom få in i skattkammaren de största möjliga summor, derpå undrar jag alldeles icke, jag tror tvärtom att han deri gör ganska rätt, så vida man tänker sig, att det icke finnes någon annan möjlighet att på den indirekta vägen åstadkomma någon beskattning, än genom att lägga denna på bränvinstillverkningen. Om jag således kunde tänka mig, att Bevillnings-Utskottet saknade all annan utväg att bereda inkomster än denna, utan att derföre behöfva tillgripa den direkta beskattningen, så skulle jag hellre än att anlita densamma gå till och med ännu mycket längre i att beskatta bränvinet, än hvad här är föreslaget. Jag tror dock, att vi hafva så många utvägar, som ännu icke äro begagnade och som med mera rättvisa borde anlitas, än att, såsom nu sker, ständigt lägga nya bördor på bränvinstillverkningen, hvilka. säge hvad man vill, och man må räkna ut alkoholhalten eller öfverväga ämnet huru som helst, dock få betalas hufvudsakligen af den fattigaste delen af vår befolkning. Derföre är det efter min förmening icke rättvist att nu öka skatten utöfver hvad som erfordras för att fullt motsvara de lindringar som man vill åstadkomma. Jag kan omöjligt erkänna, hvad jag här hört våltaligt uttryckas, att en förhöjning af 10 öre ej skulle vara för mycket för att motsvara de fördelar, man vill bereda

bränvinstillverkarne, och för att bevisa min åsigts riktighet vill jag nu framlägga en kort beräkning i det afseendet.

Den första af de förmåner man beviljat är afräkning från beskattning af tre procent, så kallad Schwindung, hvilket på sin höjd kan utgöra 2 $\frac{1}{4}$ öre, räknadt efter 75 öres skatt per kanna och 2 $\frac{4}{10}$ öre räknadt efter 80 öre. Dertill kommer räntan på skattebeloppet för de 2, 3, 4 eller 5 månader, jag tänker mig öfver hufvud taget, att man slipper betala ut detsamma i förväg. Går jag åter efter den beräkning, som redan Utskottet gjort, och antager att 80,000 R:dr skatt skulle inflyta i månaden året om i stället för det nu inflytande större beloppet, under vinterhalfåret, så skulle jag allra högst komma till 5 à 6 månader. Räknar jag då 6 procents ränta under $\frac{1}{2}$ år på 75 öres skatt, så får jag 2 $\frac{1}{4}$ och kommer omöjligen sammanlagdt öfver 4 $\frac{1}{2}$ öre för de beviljade fördelarne; om jag då godtgör dessa 4 $\frac{1}{2}$ öre med 5 öres förhöjning eller med andra ord höjer skatten till 75 öre, så har jag till fullo betalt dem. Att höja skatten ända till 80 öre vore en obillighet. Denna beräkning har jag uppgjort och på den grundat mitt förslag. Om jag emellertid ej här kan göra min mening gällande så tröstar jag mig med, att denna Kammares majoritet genom att antaga Utskottets förslag dock velat uttrycka, att man icke skall hålla sig till den direkta beskattningen för fyllandet af statens behof utan till den indirekta, som jag förordar.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande punkten och dels densammans antagande med nedsättning af summan 80 öre till summan 75 öre; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till punkten, och, då dervid svarades talrika ja jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

§ 11.

Godkändes.

15:de punkten.

Friherre Raab: Utskottet har i denna punkt föreslagit en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t derom, att Kongl. Maj:t täcktes låta utreda, huru mycket bränvin som går förloradt vid varans förädling till sprit och derefter framlägga förslag till förordning i ämnet för Riksdagen. Jag hemställer till Kammarerna, om det kan vara af behofvet påkalladt att besvara Kongl. Maj:t med en sådan skrifvelse. För min del tror jag, att Utskottet med någon liten efterfrågan hos våra vetenskapsmän mycket lätt kunnat få de nödiga upplysningarne, hvarföre jag anhåller om återremiss af denna punkt.

Herr Odelberg: Jag ber att få instämma med den siste talareren i yrkandet om återremiss af denna punkt i förslaget. Jag tror att det väl mycket liknar de obotfärdigas förhinder, då Utskottet

hänvisat Riksdagen till Kongl. Maj:t för att få de ifrågavarande upplysningarne. Jag är nemligen förvissad om, att just inom Utskottet finnas de krafter, som Kongl. Maj:t skulle begagna för en dylik utredning, och att, om dessa krafter tagas tillräckligt i anspråk, så skulle Utskottet kunna åstadkomma ett godt resultat. Då nu den beviljade lindringen blifvit åtföljd af en motsvarande förhöjning i skatten, så anser jag, att det är så mycket mer nödvändigt, att ju förr desto heldre en reglering äfven af ifrågavarande förhållande kommer till stånd, på det att de åtgärder, som hittills blifvit vidtagna, icke måtte ännu mera omöjliggöra en export.

Friherre af Ugglas: Den i denna punkt föreslagna skrifvelsen afser en begäran hos Kongl. Maj:t om utredning af det belopp, hvar till den restitution, som erlägges vid export af sprit, bör bestämmas. Det är bekant, att för närvarande utgår restitution endast för precis det kannetal, som blifvit utfördt, men då det tillika är allmänt känt, att vid bränvinets rening till sprit en del af varan afdunstar, så måste, för att restitutionen skall blifva fullständig, något mera ersättas än skatten för nått och jemnt så många kannor, som blifvit utförda. I afseende på socker är detta förhållande iakttaget, och skattens restitution därefter beräknad.

Nu säger man, att det vore så lätt för Utskottet att åstadkomma den härför erforderliga utredningen, och att Utskottet besitter just de krafter som för ändamålet äro behöfliga. För min del får jag öppet tillstå, att, hvad mig beträffar, jag icke kan verkställa någon dylik utredning, och den enda goda kraft, som Utskottet har att i detta afseende disponera, har bestämdt förklarat, att han icke kan i denna stund ärligt och tillförlitligt uppgifva detta restitutionsbelopp, utan att derför fordras en mängd experimenter och långvariga undersökningar. Det är denna hans förklaring, som föranledt Utskottet, då det velat företaga något i denna sak, att begära en skrifvelse till Kongl. Maj:t. Är det nu Kammararens önskan, att frågan skall återremitteras, så får Utskottet naturligtvis åter taga densamma i öfvervägande, men jag tillåter mig att betvifla, att derigenom skall åstadkommas något resultat. emedan den enda person inom Utskottet, som skulle kunna verkställa någon utredning, har lemnat den förklaring, jag nyss nämnt.

Herr Bennich: Jag begärde ordet endast för att gifva tillkännan alldeles detsamma, som Friherre af Ugglas nu nämnt, eller att den ende sakkunnige ledamoten inom Utskottet uttryckligen förklarat, att han icke kunde säga hvilket restitutionsbelopp vore det rätta. Samme ledamot, som yttrade detta, meddelade förra året den upplysning, att under den utveckling, hvori hela destilleringsindustrin nu befinner sig, förekomma instrumenter, genom hvilka man kan åstadkomma en spritförädling, hvarvid nästan ingenting går förloradt, under det att med de apparater, som hos oss allmänast äro brukliga, en större eller mindre afgång icke kan undvikas. Då han visste detta förra året och i år offentligen förklarat inför Utskottet, att vi ännu icke vore så nära frågans lösning, att han kunde gifva

Utskottet ett bestämdt råd i detta fall, så föreställer jag mig, att Herrarne icke kunna vänta något praktiskt resultat af en återremiss, ty svårigen motsvarar man Herrarnes afsigt genom att framställa ett förslag blott på höft. Jag kan således icke se någon annan utväg än den af Utskottet föreslagna. Visserligen skulle, om Riksdagen ville lemna Kongl. Maj:t ett sådant förtroende, denna skrifvelse deri kunna amplifieras, att den ginge ut på, att Kongl. Maj:t, jemte det att han ville låta utrona rätta restitutionobeloppet, efter en sådan utredning täcktes sjelf bestämma denna restitution, på det att den måtte kunna utgå förr, i händelse af spritexport, än hvad som kan blifva fallet derest först nästa Riksdag skall fatta beslut öfver restitutionens belopp. Är det Kammarens mening, att Utskottet skulle föreslå en sådan skrifvelse, då erkänner jag, att något skulle kunna vinnas genom en återremiss, men i motsatt fall vågar jag säga, att Utskottet icke kan gå längre än det redan gjort, så vida det vill handla med sakkunskap och meddela pålitliga upplysningar.

Herr de Maré: Denna högt ärade Kammare har under dagens lopp visat Bevillnings-Utskottet så stora bevis på sitt förtroende, då den icke blott antagit allt, hvad Utskottet föreslagit, utan äfven i de punkter, der det ej ansett sig böra föreslå Riksdagen något positivt beslut utan i stället velat hänskjuta frågan till Kongl. Maj:t, genom återremisser visat Utskottet, att Kammaren hyser fullt förtroende till dess förmåga att framställa förslag äfven i dessa frågor. Jag tror derfore, att det icke vore konsekvent att nu undandraga Utskottet detta förtroende. Jag har hört Utskottets både ordförande och vice ordförande förklara sig i denna fråga icke vara kompetenta att möta oss med ett fullt moget beslut. Jag tror dock, att vi icke böra fästa mycket afseende vid denna alltför långt drifna blygsamhet, och då vi ansett att Utskottet skulle kunna framställa förslag i alla andra punkter, så håller jag ock för gifvet, att sådant kan ske äfven rörande den nu föredragna, hvarfore jag får yrka återremiss af densamma.

Herr von Koch: Hvad den siste talaren anført skall jag icke mycket besvara, då det syntes mig egentligen hafva varit ämnadt såsom ett persiflage, hvilket jag ej vill befatta mig med. Då jag emelertid tagit mig den friheten att göra Bevillnings-Utskottet några förebråelser för det att det icke gjort hvad jag inbillat mig borde göras, så anser jag deremot såsom min skyldighet att försvara Utskottet, när det gjort hvad jag föreställer mig att det hvarken kunnat eller bort underlåta. Jag tror nemligen, att innan en så beskaffad utredning skett på grund af officiella yttranden från vederbörliga auktoriteter, hvilka enligt min tanke äro Teknologiska Institutet och måhända äfven Vetenskaps-akademien, bör icke något definitivt beslut fattas. Utskottets vice ordförande har visserligen sagt, att om man ville öfverlemna åt Kongl. Maj:t att sedermera bestämma sjelfva restitutionobeloppet, så skulle något kunna vinnas genom en återremiss. Men mig synes det vara en så kinkig sak att åt Kongl. Maj:t öfverlemna ett ärende, som om det icke är beskattning dock

ligger mycket nära gränsen deraf, att ett sådant förslag måhända skulle kunna föranleda till en föreläsning i grundlagarne. Jag vill derföre icke gifva mig in på detta gebiet, men efter de upplysningar vi fått, och då vi veta hvilken skicklig ledamot och utmärkt kemist, som Utskottet inom sig har att tillgå, så, när han icke tilltrött sig att göra något i saken, är det väl föga skäl att förmoda, att en sådan utredning kan åstadkommas af Utskottet, hvarföre jag får yrka bifall till dess förslag.

Friherre Raab: Jag beklagar, att den siste värde talaren hyser så föga förtroende för Utskottet, att han ansett Herr de Marés förordande af återremiss endast såsom persiflage; han har dock icke haft något att anmärka, när denne min granne till höger förut velat till Utskottet hänskjuta mycket större saker än denna. Jag har verkligen högre tankar om Utskottet än så. Jag ber vidare att få erinra, att frågan om beräkning af Schwindung vid sockerberedning äfven har utgjort föremål för icke detta men en föregående Riksdags Bevillnings-Utskott, hvilket då icke drog i betänkande att uppgöra ett förslag, enligt hvilket äfven Riksdagen fattade sitt beslut. Jag kan icke förstå, hvarföre det skall vara större svårigheter för Utskottet i detta fall. Jag har sjelf i min ungdom distillerat ganska mycket bränvin, och kunde då temligen väl bedöma, huru mycket som afgick, ehuru det nu fallit ur mitt minne. Jag tror verkligen, att det ej ligger någon så stor konst i en dylik beräkning, och om man också skulle misstaga sig om en liten bråkdel af öre till förmån för exporten, så tror jag ej, att deri ligger någon statsekonomisk förlust utan snarare en fördel. Föرنämsta skälet emellertid, hvarföre jag nu yrkar återremiss, är konsekvensen i denna fråga. Jag vill erinra om, att vi förut hafva återremitterat en annan punkt, som också har afseende på exporten, och hvarföre kunna vi då ej förfara på samma sätt med denna, som handlar om restitution af skatten i händelse af varans export? Jag tror, att många skäl tala härför och vidblifver mitt förut uttalade yrkande.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande punkten och dels återremiss deraf; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till punkten och, då dervid svarades många ja, blandade med nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Votering begärdes; till följd hvaraf uppsattes, justerades och anslags följande voteringsproposition:

Den, som bifaller 15:de punkten i Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 5, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, återförvisas punkten.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 43,
Nej — 29.

16:de punkten jemte § 12.

Biföllos.

20:de punkten jemte § 16.

Herr von Möller: Då i denna punkt talas om kronans rätt att utfå skatt för på nederlag upplagdt bränvin, som blifvit förstördt genom olyckshändelse, vill jag fråga, huru staten skall kunna vara betryggad att icke gå miste om denna sin rätt. så vida man icke ålägger bränvinsbrännaren att försäkra varan. Det är väl möjligt, att han i alla händelser försäkrar den, men då gör han detta utan tvivel endast till det belopp, som varan kostat honom sjelf, men för sjelfva skatten får staten stå risken. Det är enligt min tanke af stor vigt att någonting härom blir stadgadt.

Jag tror äfven, att, med afseende på föreskrifterna i denna §, det är nödigt att påpeka, att i författningen ingenstädes står omtaladt, huru besigtning af magasin skall ega rum. Deremot är föreskrifvet, att bränneri skall besigtigas af kontrollören, men om denne skall ega att äfven besigtiga magasinet är icke bestämdt, hvilken brist i författningen jag velat påpeka.

I § 16 föreskrifves äfven, att kronan för alla förluster i skatten för å nederlag upplagdt bränvin skall ega panträtt i allt det upplagda bränvinet och, om detta ej är tillräckligt, äfven i all bränneriredskap. Härvid synes det dock, som om Utskottet icke tänkt sig att, då det är tillåtet äfven för arrendatorer att bränna bränvin, och då det icke är sagdt, att en arrendator alltid är egare af redskapen, så skulle det kunna hända, om ordalydelsen i denna § får qvarstå oförändrad, att kronan kan komma att ega panträtt i redskap, som tillhöra en annan person än tillverkaren.

På dessa, såsom mig synes, icke oväsentliga skäl, vågar jag anhålla, att denna § måtte blifva återförvisad till Utskottet, på det att detta må komma i tillfälle att fullständiga paragrafen i de delar, jag nu påpekat.

Grefve Mörner, Oscar: Äfven jag ber att få instämma i yrkandet om återremiss, såvida icke den betänklighet jag har vid denna § kan blifva häfven. Det är väl möjligt att denna betänklighet härör från bristande uppfattning å min sida, men i sådant fall hoppas jag att här kunna få upplysning om mitt misstag.

I den ifrågavarande § föreskrifves bland annat: "egande kronan härför *panträtt* ej endast i det å nederlaget liggande bränvinet, utan äfven, i fall detta ej befinnes tillräckligt, i all bränneriredskap." Det nederlagsmagasin, hvarom här är fråga, skulle väl vara en enskild persons magasin och i intet annat afseende skilja sig från vanliga

sådana, än att en kronobetjent skulle hafva ena nyckeln dertill. Då vill jag fråga, hvad menas här med ordet panträtt, ty för mig ligger detta alldeles dunkelt och obegripligt. Panträtt kan enligt lagens mening icke ega rum annat än i lös pant, som man har i handom, och huru kan kronan sägas hafva i handom bränvin, liggande i ett magasin, hvartill endast en kronans tjänsteman har en nyckel, och om äfven möjligen det skulle kunna med afseende å detta lös sägas att bränvinet är förvaradt såsom pant, så kan dock något slags pantförhållande icke rimligen påstås vara förhanden i anseende till bränneriedskapen. Här är icke samma förhållande som med vägfördt jern, ty detta ligger på en allmän väg och dessutom är derom stadgadt genom lag. Skulle meningen åter vara, att begreppet panträtt skall undergå en förändring, och att man vill här införa en alldeles ny betydelse i fråga om hvad lös pant vill säga, så är detta en lagförändring, som tillkommit på besynnerlig väg, det vill säga utan Högsta Domstolens hörande, utan att motion derom blifvit väckt och utan att Bevillings-Utskottet ens egt rätt att föreslå något dylikt, ty rätt dertill tillkommer så mycket mindre detta Utskott, som ej en gång Lag-Utskottet eger en sådan.

Skulle nu någon af Utskottets ledamöter kunna upplysa mig om att jag misstagit mig härutinnan, så vore det mig kärt, men intill dess är det för mig alldeles otydligt hvad ordet panträtt i denna § vill säga, och det torde vara af vigt. att förordningar i allmänhet icke innehålla så tvetydiga uttryck som detta synes mig vara. Jag fruktar till och med att om jag vore domare, så skulle jag ej kunna på grund af stadgandet i denna § tillerkänna kronan någon rätt, i fall det komme till tvist med andra rättsinnehafvare. Men, som sagdt är, det är mycket möjligt att detta beror på en missuppfattning hos mig, och jag hoppas att jag derom skall blifva öfvertygad af den ledamot, som nu begärt ordet, men då jag kan hysa dylika åsikter, är det väl också möjligt, att andra kunna göra det, och då kan det ej skada, att saken blifvit bragt på tal, och att jag anhåller om att få den rättad, för hvilket ändamål jag yrkar återremiss af paragrafen.

Herr von Koch: Jag vill icke upptaga Kammarens tid med att besvara hvad den siste ärade talaren har anfört. Jag torde nemligen då komma in på ett gebiet, det juridiska, hvilket, enligt hvad jag tror mig veta, Kammaren icke tycker om; och jag behöfver så mycket mindre göra detta, som äfven jag önskar en återremiss, genom hvilken äfven den siste talaren torde få det svar han önskat. Jag stöder mitt yrkande på samma skäl, som de Herr von Möller anfört, emedan jag anser mig böra understödja allt, som kan göras för att åstadkomma en strängare kontroll. Då fråga nu har blifvit väckt om assurans på dessa varor, så hemställer jag, om det icke äfven vore skäl att få dylika bestämmelser för allt nederlagsgods, äfven hvad tullnederlag angår, der sådana ännu saknas. Jag tror det derföre vara nödigt, att denna § tages under nytt öfvervägande.

Friherre af Ugglas: Jag vill icke upptaga tiden med besva-

rande af de anmärkingar, som Grefve Mörner framställt, enär jag, på de af Herr von Möller anförda skäl, icke vill motsätta mig en återremiss. Jag anser nemligen äfven, att hvarje åtgärd, som möjligen kan bidraga till åstadkommande af säkerhet för staten att utå skatten, bör vidtagas; och då Bevillnings-Utskottet icke yttrat något om assurans af bränvin å nederlag, så har jag intet emot att punkten återremitteras för att fullständigas i denna del.

Grefve Hamilton, Hugo Bengt Archibald: Det skulle visserligen kunna vara nyttigt att i denna § få ett tillägg i afseende på assurans, men för min del tror jag icke, att det nödvändigt kan vara af behovet påkalladt. Så snart skatten blifvit öfverflyttad från tillverkningen till konsumtionen, så kan det icke vara värre för staten, att det bränvin, som blifvit genom olyckshändelse förstördt, icke lemnar någon afgift, än om det aldrig blifvit tillverkad. Det är ock tydligt att fabrikanten också är angelägen om att hans bränvin icke går förloradt, i synnerhet som han enligt denna § är skyldig att erlägga skatten äfven om varan blifvit förstörd, så vida ej Kongl. Maj:t särskildt medgifver honom lindring. Man kan väl ock säga, att härigenom kunna statens inkomster minskas, men då kan man ock gå ännu längre och föreskrifva tillverkaren, att han skall assurera äfven de varor, som för tillverkningen användas. Jag tror derföre, att intet tillägg i § är behöfligt, utan yrkar bifall till densamma, sådan den är af Utskottet föreslagen.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till Utskottets förslag dels återremiss deraf; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till förslaget, hvarvid svarades många nej jemte åtskilliga ja, och sedermera proposition på återremiss deraf; då svaren utföllö med många ja jemte åtskilliga nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

21:sta punkten, för så vidt den rörde § 17, mom. 1, jemte detta moment.

Herr von Möller: Då vid föredragningen af detta betänkande, punkternas nummerföljd blifvit helt och hållet omkastad, så må det ursäktas, om, oaktadt ordningen blifvit genom anslag tillkännagifven, dock vid föredragningen en och annan § undgått min uppmärksamhet. Jag hör nu, att § 13 är antagen, och der säges, att den, som icke vill lägga sitt bränvin på nederlag utan föredrager att förskottsvis betala skatten, kan få detta, dock icke för mindre än 1,500 kannor hvarje gång. Utskottet förklarar i motiveringen, att om man tilläte förskottsbetaling för mindre belopp, så skulle deraf förorsakas en alltför besvärlig bokföring i landtränterierna.

I § 17 deremot säger Utskottet, att vill man uttaga bränvin från nederlag, så får sådant ske mot skattens inbetalning, dock ej för hvarje gång af mindre belopp än 1,000 kannor. Jag får säga, att jag omöjligen kan fatta, att det skall medföra mera besvär vid bok-

föringen att taga emot skatten för 1,500 kannor, som förskottsvis betalas, än att uppbära den för 1,000 kannor, som legat på nederlag. Då således Kammarerna i ena fallet redan bestämt 1,500 kannor såsom minimum, så anser jag att kannetalet i denna § äfven bör i konsekvens dermed sättas till detta belopp. Jag tror äfven att den nuvarande olikheten i dessa båda §§ endast är en misskrifning eller ett feltryck, ty jag är öfvertygad om att man ej velat gifva den producent, som vill lägga sin vara på nederlag, några fördelar framför den som föredrager att betala skatten i förskott. Jag yrkar således återremiss för att få siffran 1,000 i § 16 mom. 1 ändrad till 1,500. Denna förändring medför äfven en vinst för staten, ty då kontrollören ej så ofta behöfver infinna sig vid nederlagsmagasinet, lider ej staten någon förlust genom ökad resekostnadsersättning.

Efter härmed slutad öfverläggning, gjordes först proposition på bifall till Utskottets förslag, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på återremiss deraf, som med ja besvarades.

21:sta punkten, för så vidt den rörde § 17, mom. 2, jemte detta moment.

Bifölls.

21:sta punkten, för så vidt den rörde § 17, mom. 3, jemte detta moment.

Grefve Mörner, Oscar: Jag hemställer om icke äfven detta moment kunde blifva återremitteradt. Det förefaller mig nemligen, att det är nästan mycket barbariskt att anställa utmätning hos en person, då det icke är sagdt, att han hvarken är trilsk eller elak, eller att han icke vill betala, utan endast derföre att han möjligen till följd af någon bristande uppmärksamhet råkar att hafva något mindre bränvin kvar. Jag tycker, att staten kunde låta indrifva eller infordra den ifrågavarande afgiften på något vänligare sätt än att kronofogden genast skall skicka dit sina handtlångare för att verkställa utmätning. Då nu första momentet redan blifvit återremitteradt, så kan väl äfven detta få följa med för att få en litet hyggligare tournure.

Friherre af Ugglas: Jag hemställer, om det verkligen kan vara skäl att återremittera momentet, endast för att der förekommer ett sådant uttryck som "utmäta." Detta ord, som Utskottet begagnat, är ett temligen allmänt antaget uttryck; om det är mer eller mindre vänligt, betyder ingenting, men hufvudsaken är väl, att sjelfva åtgärden tillgår så vänligt som möjligt, och derom får Konungens Befallningshafvande draga försorg. Jag hemställer att momentet måtte bifallas, utan återremiss för en så obetydlig orsak, helst Andra Kammarerna bifallit momentet oförändradt.

Sedan

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till Utskottets förslag, dels återremiss deraf; framställdes proposition på bifall till förslaget och besvarades med ja.

§ 18.

Godkändes.

§ 19 tillkännagafs vara lika med § 12 i nu gällande förordning.

22:dra punkten.

Friherre Raab: Jag får vördsamt erinra, att Kammaren beslutat med hårda böter belägga den, som under sabbatstid verkställer bränvinstillverkning eller mäskeberedning, och jag kan icke se att det vore konsekvent att då stadga ett vida lägre ansvar för den, som under samma tid verkställer distillering af bränvin. Jag yrkar derföre att Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, måtte besluta, att stadgandet i § 14 af nu gällande förordning angående den, som å sabbatstid verksäller distillering af bränvin, må oförändradt bibehållas.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att Friherre Raab hade yrkat, det Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, måtte besluta, att stadgandet i § 14 af nu gällande förordning skulle oförändradt bibehållas; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades många nej jemte åtskilliga ja, och sedermera proposition på bifall till ofvan berörda yrkande, då svaren utföllo med många ja jemte åtskilliga nej, och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

§ 20, 23:dje punkten jemte § 21, 24:de punkten.

Biföllos.

§ 22 tillkännagafs vara lika med § 16 i nu gällande förordning.

25:te punkten jemte § 23, 26:te punkten jemte § 32, § 24, 27:de punkten jemte § 25, 28:de punkten jemte § 26, mom. 1 och 2.

Biföllos.

29:de punkten jemte § 26 mom. 3.

Herr Rydin: Då antagandet af denna § förutsätter, att man antager såväl de föregående §§, som särskildt den i 14:de punkten föreslagna förhöjning i tillverkningsafgiften till 80 öre, men åtskil-

Riksd. Prot. 1871. 1 Afd. 2 Band.

liga Andra Kammarens ledamöter inom Utskottet reserverat sig emot denna förhöjning och det således kan vara ovisst, huru dermed kan komma att gå, så vill jag föreslå, att Utskottets hemställan i denna punkt, om beviljande af ett afdrag, eller så kallad Schwindung af 3 procent af det uppmätta bränvinets kannetal, icke måtte bifallas, förrän man får klart för sig hvad Riksdagen kommer att besluta i afseende å tillverkningsavgiftens förhöjning; och får jag därför yrka att denna punkt måtte återremitteras, på det att Utskottet, sedan båda Kamrarnes beslut i nyssnämnda hänseende blifver känt, må inkomma med förnyadt förslag i ämnet.

Herr von Geijer: Det är verkligen en synnerligen kinkig fråga, som den föregående talaren framkastat. Långt efter sedan vi bestämt skatten, återfinna vi här en fråga, som rör skatten. Om vi godkänna Utskottets förslag, så verkar det precis som en nedsättning i skatten. Om man icke beviljar denna Schwindung, så höjer man derigenom skatten, men denna har redan blifvit höjd mer än jag önskat, eller till 80 öre; och vid sådant förhållande anser jag ej att det går an att taga bort Schwindung. Jag yrkar bifall.

Herr von Gegerfelt: Jag fruktar att en återförvisning kan leda till ett resultat, som blir alldeles motsatt det, som den förste talaren åsyftade. De, som nemligen anse, att skatten bör stadna vid 75 öre, skulle möjligen af en sådan återförvisning finna sig föranlätne att ej ingå på någon förhöjning. Af samma skäl, som denna Kammare, hvilken höjt skatten till 80 öre, icke skulle vilja medgifva ifrågavarande afdrag förrän den finge klart för sig, att skatten äfven af Medkammaren blefve bestämd till 80 öre, skulle naturligtvis icke heller Andra Kammaren vilja bevilja skatteförhöjningen förrän den finge klart för sig, att Första Kammaren beviljat Schwindung, och därför synes det mig bäst att bifalla hvad Utskottet föreslagit.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till Utskottets förslag och dels återremiss deraf; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till förslaget och, då dervid, svarades många ja jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

30:de punkten jemte § 27.

Biföllos.

§ 28 tillkännagafs vara lika med § 34 i nu gällande förordning.

31:sta punkten.

Friherre Raab: I denna punkt föreslås af Utskottet, att Riksdagen skulle besvara Kongl. Maj:t med en skrifvelse derom, att Kongl. Maj:t måtte taga i öfvervägande huruvida det ej kunde vara lämpligt, att använda ett slags nyuppfunna mätare, för att understödja

kontrollen. Ett sådant instrument lär, enligt hvad jag hört uppgifvas, kosta 4 å 500 R:dr; och jag undrar då om det kan vara skäl att besvara Kongl. Maj:t med skrifvelse härom. Finner Kongl. Maj:t att ett sådant instrument bör begagnas, och finner det för dyrt för bränvinstillverkaren att bekosta, så föreställer jag mig att han kan derom göra proposition till nästa Riksdag, utan någon uppmaning dertill från Riksdagens sida. I allt fall torde det ej vara afgjort, att sådana instrumenter kunna fås under loppet af detta år, enligt hvad jag nyss hört uppgifvas af chefen för kontrollbyrån, Friherre Fock. Jag får derföre yrka afslag på den föredragna punkten.

Friherre af Ugglas: Den föreslagna 28 § innehåller en ovilkorlig föreskrift derom, att bränvinstillverkare skall vara skyldig, att på egen bekostnad anskaffa särskilda instrument för bestämmandet af det tillverkade bränvinets kannetal, att å redskapen anbringas. Det instrument, hvarom Friherre Raab nyss talat, och som Utskottet i denna punkt åsyftat, är temligen dyrt. Det kostar nemligen, såsom den ärade talaren riktigt uppgaf, mellan 4 å 500 R:dr. Utskottet har ej funnit det fullt riktigt, att bränvinstillverkaren skulle åläggas att bekosta ett så dyrbart instrument, och det så mycket heldre, som detta icke allenast uppmäter, utan derjemte äfven afprofvar bränvinets styrka med en noggranhet, som verkligen är märkvärdig, och hvarigenom en icke obetydlig besparing i kontrollkostnaderna komme att för statsverket uppstå. Och det vore väl ej skäl att ålägga bränvinstillverkaren att bekosta det instrument, hvarigenom denna besparing skulle ernås. Det är med anledning häraf och då Utskottet icke kunnat uti ifrågavarande fall föreslå något stadgande, som Utskottet tillstyrkt afåtande af en oskyldig skrifvelse till Kongl. Maj:t, hvilken jag anhåller att Kammaren måtte bifalla.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande punkten och dels afslag derå; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till punkten och, då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

§§ 29 och 30, 32:dra punkten jemte § 31, § 33.

Biföllos.

§ 34 tillkännagafs vara lika med § 39 i nu gällande förordning.

§ 35.

Bifölls.

§ 36 tillkännagafs vara lika med § 41 i nu gällande förordning.

§§ 37 och 38, 33:dje punkten.

Biföllos.

34:de punkten jemte § 39.

Friherre Raab: Med afseende å det beslut Kammaren förut fattat angående ansvar för oloflig distillering af bränvin å sabbatstid, torde denna § böra förändras, men då jag ej nu hinner framställa något förslag i sådant hänseende, får jag anhålla om återremiss.

Efter härmed slutad öfverläggning, gjordes först proposition på bifall till Utskottets förslag, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på återremiss deraf, som med ja besvarades.

36:te punkten.

Biföllos.

§ 40.

Grefve Mörner, Oscar: Om man jemför innehållet af 26 § 2 mom. med hvad denna § innehåller, så kan man icke undgå att finna, att det verkligen är ett besynnerligt skriftsätt Utskottet här begagnat. Det torde emellertid vara föfångt att söka någon rättelse häruti. Jag har derföre endast velat till protokollet anmäla, att jag insett det besynnerliga skriftsättet, hvilket må stå för Utskottets räkning, men alldeles icke för min.

Öfverläggningen förklarades slutad och §:n godkändes.

§ 41.

Biföllos.

§§ 42 och 43 tillkännagåfvos vara lika med §§ 49 och 50 i nu gällande förordning.

§ 44, 35:te punkten, § 45.

Biföllos.

§§ 46 och 47 tillkännagåfvos vara lika med §§ 53 och 54 i nu gällande förordning.

§ 48.

Godkändes.

§§ 49, 50, 51 och 52 tillkännagåfvos vara lika med §§ 56, 57, 58 och 59 i nu gällande förordning.

§ 53.

Bifölls.

§ 54 tillkännagafs vara lika med § 61 i nu gällande förordning.

§ 55.

Godkändes.

§§ 56, 57, 58 och 59 tillkännagåfvos vara lika med §§ 64, 65, 66 och 67 i nu gällande förordning.

37:de punkten.

Herr von Koch: Jag vill icke besvåra Herrarne med att yrka någonting, utan ber endast få nämna, att Utskottets förutsättning angående orsaken till min ifrågavarande framställning är fullkomligt riktig.

Öfverläggningen förklarades slutad och punkten bifölls.

48:de punkten.

Herr von Stockenström: Såsom Kammarens ledamöter lära hafva funnit, har jag reserverat mig emot Utskottets beslut i denna punkt. Jag har uti Utskottet icke vunnit något understöd för min åsigt, men har likväl ej deraf kunnat blifva öfvertygad, utan ber nu att få vädja till Kammarens erfarenhet och upplysta omdöme.

Här har visserligen i dag af en talare blifvit sagdt, att verkningarne af den bränvinslagstiftning, som nu gäller, icke till alla delar varit helsosamma; men ock å andra sidan, såsom jag tyckt mig finna, af många blifvit erkänt, att denna lagstiftning verkat högst välgörande för landet. Då man tänker tillbaka på den tid, som föregick denna lagstiftning, må man väl erinra sig, huru fosterlandsvännen hade allt skäl att hysa farhågor, ja nästan misströsta om det samhälles framtid, som nu, tack vare denna lagstiftning, som haft till följd, att dryckenskapslasten aftagit, är i jemt framåtskridande samt älskar ordning och sedlighet. Man har redan förut i dag erinrat om, huru stor den bränvinstillverkning var, som beräknades ega rum innan denna lagstiftning inträdde och hvad det är för tillverkning, som nu finnes i landet. Dessa siffror, 30 millioner kannor på ena sidan och 14 å 15 millioner kannor å den andra, de föra ett språk, som ej gerna kan missförstås, äfven om man icke varit ögonvittne och sålunda erfarit, huru olika det nu är med bränvinskonsumtionen i landet, emot hvad det var för 16 år tillbaka. De skäl, som lades till grund för den lagstiftning, som infördes, de voro

säkerligen väl öfvertänkta. Att de voro goda och riktiga, det hafva följderna besannat. Det frågas då, om ej samma skäl ännu i denna stund förefinnes, om vi verkligen ännu kunna hafva det förtroende till hela svenska folket, att vi våga upprifva de grunder, som då lades för lagstiftningen. Detta är åtminstone ej min öfvertygelse.

Hvad som genom den föreslagna förändringen åsyftas det är, efter hvad inom Utskottet uppgifvits, dels att upphäfva den ojemnhet i beskattningen, som gör bränvinet dyrare för den fattige än för den bemedlade, dels att kommunerna genom ett ändamålsenligt ordnande af försäljningsrätten skulle finnas manade att kraftigare medverka till upprätthållande af allmän ordning och sedlighet, dels ock att åt statsverket bereda ökade inkomster.

Hvad nu det första skälet beträffar, eller att bränvinet borde blifva lika dyrt för alla samhällsklasser, så föreställer jag mig, att detta dock icke kunde blifva händelsen, ty den del af befolkningen, som nu köper sitt bränvin på minuterings- och utskänkningsställen, den kommer säkerligen också efter en vidtagen förändring att köpa det på de minuterings- och utskänkningsställen, hvilka inom kommunerna komma att inrättas; och vi få ej förbise att, äfven om försäljningsafgiften borttages, de personer, hvilka hålla minuterings- och utskänkningsställen, måste hafva någon förtjenst. Skillnaden blefve måhända ej så stor som nu, men det blefve dock en skilnad, och den rättvisa, man söker, blefve alltså icke fullt upphunnen.

Det andra skälet skulle vara, att i sedlighetens intresse åt kommunerna anförtro ordnandet af bränvinsförsäljningen. En af mina vänner här i Kammaren har visserligen i dag sagt, att sedligheten borde sökas på andra vägar än lagstiftningens. Det kan ega sin riktighet i allmänhet, att det är på upplysningens och öfvertygelsens väg, man har att söka sedligheten; men i detta och många andra fall behöfver man lagens hämmande band till hjälp åt upplysningen. Långt ifrån således att man i denna lagstiftningsfråga bör förbise sedligheten, tror jag, att åt denna bör egnas stor uppmärksamhet. Men då man nu ifrågasätter att åt kommunerna anförtro ordnandet af bränvinsförsäljningen, bör man väl ock göra sig reda för, huru detta skall gå till. Åt hvem skola kommunerna lemna uppdraget att sälja bränvin? Man må till och med i lag förbjuda dem att skörda någon vinst af denna försäljning, så är det i alla fall troligt, att den, som blefve utsedd till att försälja bränvin, komme att åt kommunen afstå en del af sin vinst. Jag tror visserligen det vore möjligt, att inom många kommuner andan vore så god, att detta ej komme i fråga; men med den erfarenhet, jag eger om kommunalandan på många ställen, föreställer jag mig, att detta långt ifrån på alla ställen blefve händelsen. På förmiddagen yttrades af en talare på Skaraborgsbanken, att i den närvarande författningen skulle ligga en stark uppmaning till kommunerna att inrätta försäljningsställen för bränvin, med afseende på den vinst, de deraf hemta. Detta kan visserligen vara händelsen, men man får dock ej förbise, att den afgift, som utgår från en kommun, icke faller hel och hällen tillbaka på denna, utan ingår till ränteriet, för att sedermera efter folkmängden fördelas. Om det är en kommun, som eger en liten befolkning,

men der en stor bränvinsförsäljning eger rum, hvilket kan vara händelsen till följd af kommunens belägenhet vid den punkt, der flera trafikerade vägar sammanstöta eller af annan anledning, så komme ganska litet af afgiften för denna försäljning att gå tillbaka till den ifrågavarande kommunen. Det blefve icke samma förhållande, om i en sådan kommun denne sjelf finge inrätta bränvinsförsäljning och deraf draga hela vinsten, ty just på ett sådant ställe, der vinsten, till följd af befolkningens ringhet, nu är liten, komme fördelen att blifva ganska stor och lockande, i fall kommunen sjelf finge ordna försäljningen. Jag tror, att en sådan lagstiftning skulle lemna mycket mindre uppmuntran till sedlighet, än som finnes hos den nu varande lagen.

I afseende slutligen på den ökade inkomsten för staten, så framställer sig denna ej liten, och den är visserligen ej att förakta. Men om det gäller att välja mellan stora statsinkomster och att äfventyra sedligheten i landet, så föreställer jag mig, att det är bättre att söka statsinkomsterna på andra vägar.

Det har i dag bland annat äfven yttrats, att i den närvarande författningen skulle ligga likasom ett premium på lönkrögeri. Det kan det möjligen göra; men om man tänker tillbaka på den gamla tiden, så tror jag, att den, som då var med, ej har förlorat ur minnet, huru lönkrogarne äfven vid den tiden florerade. Det fanns många orter, der det öfverallt, nästan i hvarje by, uppstod lönkrogar.

Man kan visserligen säga, att lagstiftningen, äfven om den blefve förändrad i den afsedda riktningen, likväl fortfarande måste verka särdeles välgörande af den anledning, att bränvinet vore fördyradt och att husbehofsbränningen ej mera funnes till, men det är dock något felaktigt, som komme att ega rum, och just det, som jag mycket fruktar, nemligen att bränvinet blefve mera åtkomligt, derigenom att en mängd nya försäljningsställen inrättades. Nu har man en mängd kommuner på landet, der det hvarken finnes något minuterings- eller utskänkuingsställe, utan denna rörelse har för stora trakter blifvit förlagd till städerna; men blir det fråga om att kommunerna skola sjelfva ega ordna försäljningen och deraf kunna draga vinst, så tror jag, att flera försäljningsställen skola komma att uppstå.

Jag kan således icke, åtminstone för det närvarande, lemna min röst för en sådan skrifvelse, som den här föreslagna. Det kan väl hända, att den tiden kommer, och kanske att den ej är så aflägsen, då man skulle kunna anse, att man ej äfventyrade något genom att gå fram på den väg, som Utskottet med sitt förslag afser; men innan den tiden inträffar, tror jag, att upplysningen måste stiga ännu längre ned i folkets leder, än hvad den hittills gjort, och att den sedliga kraften måste erhålla en större spänstighet, för att kunna motstå de frestelser, som derigenom skulle möta. Jag kan således icke annat än afstyrka den föreslagna skrifvelsen.

Herr von Ehrenheim: Lika med den föregående talaren ber jag att få yrka afslag på den föreslagna skrifvelsen. Jag vill vis-

serligen icke neka, att åtskilliga skäl kunna anföras för en sammanslagning af tillverknings- och försäljnings-afgifterna, men hittills har icke något förslag hvarken af motionärerne eller af Utskottet eller under debatten inom Kamrarne blifvit framställt, som lemna trygghet för att bränvinsförsäljningen efter en sådan sammanslagning kunde blifva ordnad på ett tillfredsställande sätt. Jag kan derföre ej tro att det är skäl att göra en hemställan i frågan till Kongl. Maj:t, då man ej ens till de yttersta grunderna kan göra för sig klart, huru försäljningen efter en sammanslagning skulle ordnas. De resultat, som vunnits genom 1855 års bränvinslagstiftning, bero, efter min tanke, förnämligast af småpannornas afskaffande och af försäljningslagen, hvarigenom tillfalle att erhålla bränvin så mycket aflägsnats, och i en så vigtig sak som denna, der det gäller att äfventyra de lyckliga resultat, som redan vunnits, torde det vara allt skäl att gå försigtigt till väga och icke göra något för att ändra de stadganden, som nu gälla, förvån man sett ett förslag, hvars grunder man kan gilla och hvars detaljer man sedan kan hoppas att af Regeringen få utarbetade. Vid förra riksdagen afslog Kammaren också en skrivelse i samma syftning som den nu föreslagna med 71 röster mot 32; och jag vågar hoppas att frågan denna gång ej må få en annan utgång.

Herr von Gegerfelt: Den nu väckta frågan, att sammanslå afgifterna för tillverkningen och försäljningen af bränvin, innebär i sjelfva verket att höja den förra och borttaga den sednare. Hvarje annat uttryckssätt är ett ordspel. Att höja tillverkningsskatten, medför samma olägenhet, som så ofta blifvit åberopad, då fråga om en sådan förhöjning blifvit väckt, nemligen att det synnerligen skulle uppmuntra till ökad tullförsnillning. Dessutom, om försäljningsskatten borttages, så får man att välja emellan att antingen lemna försäljningen fri eller att sätta taxa på varan, eller ock att bereda en oskälig fördel åt försäljare. Att lemna försäljningen fri, tror jag icke någon anser lämpligt; att sätta taxa på varan är väl en allt för gammalmodig åsigt, för att ifrågakomma. Om åter försäljare finge fortfarande begagna sig af det genom försäljningsställesnas inskränkning honom erbjudna tillfalle att höja försäljningspriset, men befriades från försäljningsskatten, komme en sådan befrielse honom uteslutande till godo, under det konsumenterna finge vidkännas den motsvarande förhöjningen i tillverkningsskatten. Det har här blifvit klagadt öfver, att inom städerna bränvinet fördyras för landtbefolkningen, men härvid torde erinras, att ett af hufvudskälen för nu gällande lagstiftning just var det att genom varans fördyrande minska superiet. Dessutom står det ju landtbefolkningen fritt att, om den icke vill köpa varan i staden, inom kommunen inrätta försäljningsställen, och om den icke vill underkasta sig olägenheterna deraf, så fordrar billigheten, att kommunen icke heller kommer i åtnjutande af deraf beroende fördelar. Att städerna missbrukat sin rätt att bilda bolag är sannt, och för min del vill jag med nöje lemna min röst till hvarje åtgärd, som kan förekomma sådant, men dertill fordras icke en sådan total omreglering af lagen, som här blifvit ifråga-

satt. Då jag icke anser den föreslagna förändringen fördelaktig, får jag vördsamligen yrka afslag på Utskottets förslag.

Friherre Sprengtporten: Det menliga inflytandet i sedligt afseende af den utaf Bevillnings-Utskottet föreslagna åtgärd har redan af en ledamot både vid detta tillfälle och i hans reservation blifvit så tydligt utvecklade, att jag icke anser nödigt att derutöfver något vidare tillägga. Den talare som sist hade ordet erinrade och mycket riktigt derom, att en sådan sammanslagning skulle blifva ett ytterligare premium för smuggling och oloflig tillverkning; men en omständighet finnes, som Utskottet icke nu vidrört; men som vid förra Riksdagen togs i betraktande, nemligen: om eller på hvad sätt städer och kommuner skulle ersättas för den inkomst af mer än 1,600,000 R:dr årligen, som tillflutit dem af utskänkings- och utminuteringsafgifterna, som om desamma skulle hopkapitaliseras, enligt förra Riksdagens Bevillnings-Utskotts förslag, skulle belasta statsverket med en utgift af omkring 32,000,000 R:dr.

Jag har visserligen aldrig erkänt städernas och andra korporationers anspråk på ersättning för den förlust, de kunde komma att lida, derigenom att staten lade beslag på dessa inkomster, som en rättsfordran å deras sida; men nog blefve det en nödvändighet att, i mer eller mindre mån, hålla dem skadeslösa, och vid detta förhållande kan jag icke upptäcka, hvori statsverkets fördel af sammanslagningen skulle bestå. Hvad sjelfva frågan angår, har jag icke i något afseende ändrat min mening sedan sistlidne riksdag. Jag biträdde nemligen då det afslag som Första Kammaren lemnade åt en framställning i enahanda syfte, och jag anser mig äfven nu böra afstyrka allt bifall till denna skrifvelse, hvilken efter min tanke icke kan leda till något godt mål.

Herr von Geijer: Då jag på förmiddagen biträdde första punkten af detta betänkande, genom hvilken punkts antagande af Kammaren betänkandets öde hufvudsakligen afgjordes, nämnde jag att jag gjorde det med någon tvekan om lämpligheten af tillverkningslagens förändring särskildt för sig, när försäljningslagen lemnas oförändrad. Inom en snar tidrymd härefter bör, efter mitt förmenande, försäljningslagen undergå väsentlig omarbetning, och jag tror att denna lag kan bringas i godt skick, om man öfverför nuvarande försäljningsskatten till tillverkningen, hvilket kan ske sedan skyldigheten att erlägga tillverkningskatten i förskott blifvit borttagen. Det har blifvit anmärkt, att det är ett oegentligt sätt att uttrycka sig, då man säger, att man vill sammanslå försäljnings- och tillverkningsafgifterna till en produktionsskatt lagd på tillverkningen. Denna anmärkning måste jag erkänna vara riktig, enär, rätteligen taladt, Bevillnings-Utskottet vill borttagandet af en konsumtionsskatt, nemligen försäljningsafgiften, och i sammanhang dermed förhöjning af den på bränvinsbränningen liggande produktionsskatten. Det har ifrågasatts huruvida det kan gå an att göra försäljningen skattefri, enär just varans fördyring genom utskänkingsafgift ansetts såsom ett verksamt medel att afhålla bränvinskonsumenten från det farliga

kroglivet och att förmå honom att köpa sitt bränvin i minuthandeln. Jag tror ock att svärligen hela bränvinsförsäljningen kan ännu på länge göras skattefri, och att kommunen bör få rättighet pålägga utskänkningsskatt; men jag tror tillika att, såsom något korrektiv till monopoliseringen, bör minuthandeln vara skattefri, så att kommunen blott egde bestämma stället der den finge ske och i öfrigt öfver densamma utöfva nödig kontroll. Jag ber att få instämma med den talare, hvilken framhöll de stora välgärningar den stränga bränvinslagstiftningen hittills åstadkommit. Tacksamt erkännande fädernas visdom som förmådde dem genomföra ifrågavarande lagstiftning, hvilken otvifvelaktigt bör prisas, huru hårdt den ock kändes på många ställen, så synes mig dock som kunde numera, sedan nationen vant sig vid måttlighet i förtäring af starka drycker, de band hvaruti bränvinsförsäljningen fortfarande hålles fjättrad utan fara något lossas. Det bör i allt fall ihågkommas, att den förrådande dryckenskapen härflöt förnämligast från husbehofsbränningen. Då man framhållit, hurusom en förhöjning i tillverkningsafgiften med minskning i försäljningsafgiften befördrar luredrejeri, så tillåter jag mig erinra, att försäljningsafgifterna framkalla lönkrögeriet, hvilket i så måtto är mera demoraliserande än luredrejeriet, som det förra gör både säljaren och köparen men, det sednare blott säljaren till lagbrytare.

Jag tror att vi böra akta oss för att stanna vid den gjorda förändringen af tillverkningslagen, hvilken förändring är af värde, hufvudsakligen derföre att den bereder en öfvergång till en bättre ordnad bränvinsförsäljning än som för närvarande eger rum.

Det är på dessa skäl som jag vägar förorda Utskottets förslag till underdånig skrifvelse.

Herr Hasselrot: Jag vill icke neka, att det i principen är riktigt att sammanslå tillverkningskatten med försäljningsafgiften. Det blefve då *en* skatt, hvilket vore enkelt och redigt och medförde äfven det gagn, att de orimligt höga afgifterna, som städerna nu hafva för försäljningen, skulle till större del tillfalla staten. Men, mine Herrar, om man föreslår en skrifvelse till Kongl. Maj:t, så bör man väl också antyda huru man tänkt sig förslaget tillämpning, och jag kan för min del icke förstå huru man tänkt sig detta. Redan vid 1853—1854 årens riksdag var den tanke för ledamöterna i det Särskilda Utskott, i hvilket jag då var ledamot, icke frammande, att tillverkningskatten och försäljningsafgiften borde sammanslås, men man kom då till frågan: huru skall då försäljningen kunna ordnas? Om en sammanslagning eger rum, så följer deraf att någon särskild skatt icke skall läggas på försäljningen. Nu är förhållandet ju det, att de, som anses hafva rättighet att sälja bränvin, få utöfva denna rättighet mot en afgift, som påföres dem, och de, som icke hafva en sådan rätt, få inropa den på auktion, der den högstbjudande får rättigheten. Tag nu bort försäljningsafgiften; huru skall då försäljningsrätten ordnas? Hvem skall erhålla denna rätt? Skall kommunen utse en person, som ensam erhåller en sådan rättighet? Det blir i sanning en mycket lycklig person, som får denna

rätt, utan all afgift. Jag kan icke tänka mig något så orimligt, som att en person utan all annan anledning än för godtyckets skull erhåller en sådan rättighet, det blefve påtagligen endast en skänk af kommunen åt en viss gynnad person, och till hvilka följder och till hvilken korrupcion detta skulle leda, inses lätt. Vill man åter göra försäljningen fri och låta hvar och en, som vill, försälja brännvin, så vore detta principiellt riktigt, men gärdet vore då uppgifvet, alla kunde vara krögare och ordningen blefve ingen. Skall ordning åter finnas, så synes det mig vara nödvändigt att försäljningen upplåtes åt vissa personer; men dessa skulle då som sagdt få försäljningen såsom present utan någon skyldighet. Följden skulle påtagligen blifva den, som en talare sagt, att det skulle uppkomma en ny försäljningsafgift, som kommunerna tillagnade sig och hvar och en ville då få sig krog. Jag skulle gerna vilja veta, huru Utskottets ledamöter tänkt sig att detta bör ordnas; men får emellertid nu yrka afslag å Utskottets hemställan.

Herr Ekman, Johan Jakob: Jag vill icke bestrida, att en sammanslagning af de olika afgifterna skulle kunna hafva ett godt inflytande genom att verka till en jemnare fördelning af skatten och en större inkomst för staten; men de enda vilkor, hvarunder jag skulle anse en dylik åtgärd rättfärdigad, vore att kommunerna finge rättighet att sjelfva ordna sina angelägenheter i denna fråga, äfvensom att bilda hoflag för utminuterungen och utskänknigen. Om jag derför anser, att en sammanslagning möjligen kunde vara fördelaktig, så vill jag dock bestrida ändamålsenligheten af en skrivelse derom till Kongl. Maj:t; ty så delade som meningarne i detta ämne äro, är det minst *lika* troligt att förslaget blefve förkastadt, som att det blefve antaget vid en kommande riksdag. Då Utskottet yttrat sig till stöd för sammanslagningen, så tror jag att, så sammansatt som Utskottet är af personer från olika delar af landet, detsamma minst lika lätt som Kongl. Maj:t skulle kunnat inkomma med förslag till de förändrade stadganden som här af blefve en följd, då Utskottets ledamöter aldrig bäst torde kunna bedöma den nuvarande beskattningens verkningar och på grund deraf sjelfve ifrågasätta de förändringar, som de ansett lämpliga.

Af dessa skäl ber jag att få afstyrka den ifrågasatta skrifvelsen till Kongl. Maj:t.

Herr von Koch: Jag har icke begärt någon skrivelse till Kongl. Maj:t, utan har tagit mig friheten att framställa ett förslag till ny försäljningslag. Hvad beträffar Herr Hasselrots förklaring, att han icke tänkt sig huru denna försäljningslag skulle vara ordnad, så förmodar jag, att han, som för icke lång tid sedan kommit tillbaka från landsorten och derefter haft andra viktiga sysselsättningar, icke läst mitt förslag. Jag vill icke besvära de Herrar, hvilka läst förslaget, med att nu lemna några upplysningar derom, utan får hänvisa dem, som icke läst detsamma, att göra det.

Jag har, som sagdt, icke velat någon skrivelse i saken, och af konsideration för Kammarrens tid skall jag nu icke vidare härå in-

låta mig utan vänta till dess försäljningslagen kommer under behandling, då jag kan få tillfälle att § för § motivera de förändringar jag gjort, och dermed är jag bäst belåten. Men det är en annan omständighet, hvaråt måhända de Herrar, som ej suttit i Utskottet, icke egnat sin uppmärksamhet, som jag ber få vidröra. Det är gifvet, att Utskottet önskat, att Kongl. Maj:t måtte utreda denna fråga, synnerligast med afseende på den ifrågasatta ersättningen till stadskommunerna. Man känner att af de 5,000,000 R:dr, som skulle till kommunerna utgå, om utskänkningsafgift erlades af den förmögne liksom af den fattigaste, icke mer än 1,600,000 R:dr i verkligheten redovisas. Detta är en förnillning i stort, som man bör förekomma, men som dock nu finnes och som gifver ett högst uselt exempel. Det är städerna, hvilka på det sättet skinna hushållssällskapen, landstingen och andra. Det finnes kommuner, hvilka hafva många tusen Riksdaler i inkomst till större delen genom sådan förnillning, och det är för att få reda på hvad ersättning som rätteligen bör komma kommunerna till godo, som det torde vara nödigt att aflåta en skrivelse till Kongl. Maj:t, emedan jag icke har velat *än* alldeles borttaga denna rättighet för städerna, att lefva på bränvin.

Skälet, hvarföre förra Riksdagen afslog jemväl då ifrågasatt skrivelse till Kongl. Maj:t i detta ämne, föreställer jag mig hafva varit det, att den skrivelsen skulle hafva gått i helt annan syftning. Den var då uppgjord i bränvinsbrännarnes intresse. Tillverkningslagen förordades, men man var rädd för den dermed sammanlänkade försäljningslagen, som icke heller jag kunde gilla, men Civilministern föreslog en underdånig skrivelse till Kongl. Maj:t om den del, som tillhörde den ekonomiska lagstiftningens område, och deri instämde då de flesta, som uppfattat hvad han sagt under diskussionen, hvar emot man fruktade för att, i anseende till det sätt hvarpå Utskottet behandlat försäljningslagen, landet skulle blifva öfversvämmadt af bränvin. Jag har sökt förebygga detta i mitt förslag, men sådant kan icke af en enskild person, som ej haft biträde af någon, åstadkommas så fullständigt och väl, som man skulle kunnat vänta af Kongl. Maj:t.

För min del anser jag ock den föreslagna åtgärden önskelig i sedlighetens intresse (jag ser icke för närvarande till min ärade granne, som icke ville höra talas om sedlighet i bränvinslagstiftningen), men för detta intresse skulle jag gerna vilja offra, om det är nödigt, ett par millioner. Då det förestår oss en hel hop andra anslagsbehof, för hvars fyllande man i Bevillnings-Utskottet lär föreslagit mångahanda besynnerliga åtgärder, så vore det väl mycket bättre att få en ordentlig beskattning på bränvin.

En talare, af mig högt aktad, som jag afhörde med så mycken uppmärksamhet jag kunde, ansåg att den nuvarande lagstiftningen medfört särdeles goda verkningar, och att han derföre icke ville bortkasta den förr än han fått se något bättre — men det förefaller mig omöjligt att få se något bättre, innan något bättre framkommit. Hans åsigt, att försäljningslagen verkat så mycket godt, kan jag för öfrigt icke dela. Jag var med om dess uppgörande, och vi gjorde så godt vi kunde, men alla sådana der förmyndersklaps lagar blifva ofullkom-

liga och eluderas snart af den som derpå vill förtjena. Då får man lof att oupphörligen reformera, och derföre hafva vi ock nästan hvarje riksdag lappat på denna nu prisade försäljningslag. I afseende på denna lag får jag för min del säga, att den bestämdt gjort lika mycket ondt som godt och framkallat mycken demoralisation. Förr var det endast krögarne som kringgingo lagen — nu göra de, som borde gifva goda, icke dåliga, föredömen det. Jag tror icke, att för de Herrar, som haft tid att tänka på saken, mitt förslag förefaller så besynnerligt, att man kan blifva obenägen för den ifrågasatta skrifvelsen, hvaremot blott en af Utskottets ledamöter reserverat sig.

Jag tillstyrker en sådan skrifvelse, nu mest för att bespara Kamarens tid.

Herr von Gegerfelt: Den siste talaren har beräknat, att försäljningsavgifterna utgå blott för en ringa del af de belopp som i minut och utskänkingsvis försäljas, och han har deraf dragit ganska stränga konklusioner, i det han rubricerat skilnaden såsom försvinnning. Försvinnning från landstingen och hushållningssällskapen inträffa, då kommunen öfvertager försäljningen för lägre pris än som af enskilde personer kan betingas, och detta är ett missbruk som bör förekommas, och hvartill jag villigt lemna min röst, likasom jag i den kommun jag tillhör sökt motarbeta sådant missbruk. Men då försäljningsrätten utbjudes på auktion och högsta dervid gjorda anbudet antages, så kan omöjligen med någon skytt af skäl föras vederbörande till last, om erbjudna afgiften understiger hvad den enligt den i författningen stadgade beräkningsgrund skulle utgöra för det kannetal, som sedermera i verkligheten kommer att försäljas. Då den högsta afgift som någon vill gifva utgår, kan ej heller någon anses lidande derpå, att densamma understiger omförmälda beräkningsgrund. Författningens bestämmelse om skattens belopp kan omöjligen anses för annat än en förslagsvis uppgjord beräkningsgrund som icke alltid kan slå in. Den skatt, som sålunda ej utgår, betungar ej heller rörelsen; försäljningspriset beror naturligtvis på den afgift som erlagts, och hvilken försäljarne jemte vinst på rörelsen måste söka återfå.

Om nu försäljningsavgiften upphör och tillverkningsavgiften höjes med motsvarande belopp, så blir följden den, att försäljningspriset höjes med enahanda belopp, ett resultat, hvilket motionären säkerligen ej åsyftar.

Jag vidhåller mitt yrkande om afslag.

Herr Brun: Min öfvertygelse är, att en sammanslagning af de olika försäljningsavgifterna med tillverkningsavgiften till en enda skatt vore ändamålsenlig, och jag får derföre förorda den skrifvelse till Kongl. Maj:t, Utskottet föreslagit. Det synes mig nemligen gifvet, att, om tillverknings- och konsumtionsskatten sammanslås till en, man skall vinna, förutom större enkelhet i uppbörd och redovisning, jemväl en säkrare och större vinst för statsverket, på sätt nyss förut Herr von Koch visat. Af honom har det nemligen blifvit uppgifvet,

att konsumtionsskatten borde uppgå till fem millioner riksdaler, men att i själfva verket endast 1,600,000 R:dr redovisas. Med Herr von Koch är jag emellertid af olika mening i fråga om anledningen till den betydliga differensen och den försmilning han påstått skall ske i städerna. Försmilningen eller bristen i den konsumtionsskatt, som borde utgå för bränvin, härleder sig, enligt mitt förmenande, hufvudsakligen deraf, att en stor mängd bränvin utminuterar på landet af der-till oberättigade personer, hvarjemte naturligtvis mycket bränvin säljes i så stora quantiteter, att någon utminuteringsafgift derföre icke er-lägges.

För den olagliga utminutereringen ligger emellertid som en till-räckligt stor frestelse till vinst den vanliga utminuteringsafgiften, äfven om ingen annan vinst på försäljningen skulle skördas, och så-ledes befrämjar nuvarande försäljningsförfattning den olaglige brän-vinsförsäljningen.

Blefve tillverknings- och konsumtionsskatterna tillhopaslagna, så skulle nyssnämnda frestelse och deraf följande lagbrott upphöra jemte den demoralisation, som af olaglig bränvinsförsäljning eger rum, och denna sednare vinst för folket kan också skattas i värde till flera millioner. Då härtill kommer, att genom den förordade åtgärden bränvinet skulle kunna köpas för samma pris af den fattige som af den rike, och således en rättvisa utöfvades de olika lyckligt lottade emellan, så synes det mig att tillräckliga skäl finnas för att önska framgång till hvad Utskottet med sitt skrifvelseförslag afser, till hvilket sistnämnda jag således yrkar bifall.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande punkten och dels afslag derå; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades många nej, blandade med ja, och sedermera propo-sition på afslag derå, då svaren utföllo med många ja, blandade med nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Votering begärdes; till följd hvaraf uppsattes, justerades och an-slogs följande voteringsproposition:

Den som bifaller 48:de punkten i Bevillnings-Utskottets Betän-kande N:o 5, röstar

Ja,

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår Kammaren ifrågavarande punkt.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 29;

Nej — 41.

38:de punkten.

Herr von Koch: Jag borde nu egentligen, om jag skulle gå strängt till väga, äska föredragning af hvar paragraf i försäljningslagen, men jag finner mig dertill hindrad genom det högst egendommiga sätt, hvarpå Utskottet behandlat min motion. Den finnes knappt vidrörd i Utskottets betänkande och så att betänkandet ej ens kan tjena till ledning vid föredragningen; då den därför nu icke läser kunna grundlagsenligt behandlas, så hemställer jag att denna punkt måtte återremitteras.

Friherre af Ugglas: Jag vågar anhålla om bifall till hvad Utskottet här föreslagit. Hvad särskildt angår Herr von Kochs anmärkning, så ber jag få fästa hans uppmärksamhet derpå, att Utskottet upptagit nummern å hans motion, men då den var af en mycket vidlyftig beskaffenhet, har Utskottet följt den vanliga regeln att icke intaga motionen i dess helhet.

Hvad sjelfva saken angår, vågar jag påstå, att en återremiss icke skulle komma att föranleda något annat tillstyrkande, än det Utskottet redan afgifvit.

Herr von Koch: Med allt förtroende för Bevillnings-Utskottets Herr Ordförande, kan jag dock icke tro, att Utskottet, sedan det läst och tagit närmare kännedom om min motion, icke skulle komma till annat resultat. Utskottets sätt att behandla min motion är så högst ovanligt, att jag aldrig förr varit med om sådant. Jag fortsätter därför mitt yrkande om återremiss.

Herr Arrhenius: Det är med anledning af Herr von Kochs yttrande, att Utskottets ledamöter icke skulle hafva läst hans motion, som jag anhåller få meddela, att densamma blifvit läst samt äfven inom Utskottet naturligtvis föredragen. Att den uti Utskottets betänkande endast med sitt behöriga nummer angifvits, men ej till sitt innehåll refererats, härrör af dess vidlyftighet. Den har dessutom, såsom alla andra motioner, blifvit tryckt och utdelad till Riksdagens samtliga ledamöter samt bör sålunda icke vara för någon okänd.

Då jag icke tror, att en återremiss skulle gagna till förändring af Utskottets fattade beslut, så anhåller jag om bifall till hvad Utskottet föreslagit och hemställer att, under nuvarande förhållanden, så väl Herr von Kochs som Herr Petersons motion må, i enlighet med Utskottets hemställan, icke till någon vidare Riksdagens åtgärd föranleda.

Herr von Gegerfelt: Då en förmodan af motionären, att en del af Kammarens ledamöter icke skulle läst hans motion svårligen kan anses såsom giltigt skäl till ärendets återförvisande, då den redan förda öfverläggningen föranleder, att Kammararen icke är benägen att för närvarande göra genomgripande förändringar i försäljningslagen, och då så många andra viktiga ärenden upptaga Kammarens tid, att en ny behandling af denna fråga omöjligen torde medbinnas; så vågar jag hemställa om bifall till hvad Utskottet föreslagit.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande punkten och dels återremiss deraf; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till punkten och, då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Herr von Koch: Jag får reservera mig emot det sätt, hvarpå Bevillnings-Utskottet behandlat min motion angående förändringar i grunderna för nu gällande lagstiftning angående försäljning af bränvin, ett sätt att behandla en till Utskott remitterad fråga, som jag förut aldrig sett af något Utskott begagnadt.

39:de och 40:de punkterna.

Biföllos.

41:sta punkten jemte § 10, mom. 2 i andra förordningsförslaget.

Grefve Ehrensvärd: Jag är ledsen öfver att oaktadt den långt framskridna tiden nödgas uppehålla Kammaren med några ord, som jag ansett mig skyldig att uttala emot Utskottets förslag i den nu föredragna punkten. Utskottet har nemligen här använt en motivering, som jag icke kan gilla och derigenom kommit till ett resultat, som jag icke heller kan godkänna. Jag ber om ursäkt, om jag under min framställning kommer att beröra äfven den nästföljande punkten, men jag anser mig dertill hafva en anledning i ordet *samt*, genom hvilket Utskottet sammanbundit denna punkt med den nu föredragna.

I § 10 af nu gällande bränvinslag har Utskottet föreslagit borttagandet af ett par ord, hvarigenom den rättighet städerna hittills haft att öfverlemna åt bolag att utöfva både utskänkning och utminuterung af bränvin skulle inskränkas endast till utskänkning, hvarjemte Utskottet i ett nytt moment till 10 § föreslagit: "i stad, der all utskänkning af bränvin öfverlåtits åt bolag, skall på offentlig auktion utbjudas minuteringsrättighet till ett antal, som närmast motsvarar tredjedelen af antalet derstädes befintliga utskänkingsställen; och skall i sådan stad alltid minst en minuteringsrättighet på offentlig auktion utbjudas". Om jag då ser till, hvilka skäl Utskottet haft för att föreslå denna förändring i den nuvarande författningen, kan jag icke finna dessa skäl fullt tillfredsställande, och jag kan icke neka till, att jag med förvåning funnit, att en så erfaren man som Utskottets herr ordförande icke reserverat sig emot Utskottets förslag i denna del. Jag skall förbigå den beskyllning Utskottet först framkastat mot åtskilliga stadskommuner, att de i ej ringa mån begagnat det nuvarande stadgandet såsom medel att till egen fördel monopolisera den mindre försäljningen af en ännu allmän förbrukningsvara. En ärad vän har yttrat sig i samma anda som Utskottet, och förmodligen kommer han, ifall han yttrar sig, att ännu mer utveckla detta påstående. Jag vill emedlertid icke uppehålla mig dervid, helst dessa

beskyllningar

beskyllningar blifvit tillräckligt vederlagda af en ärad ledamot på Jönköpingsbanken, som för en stund sedan hade ordet. Men Utskottet säger vidare, att den stegring i bränvinspris utöfver det skäligen, som af en sådan monopolisering på många ställen varit en följd, har äfven utgjort en frestelse till oloflig bränvinshandel med derifrån oskiljaktiga oordningar inom icke allenast städerna utan äfven de dem omgifvande landtkommunerna. Jag har aldrig hört omtalas, att några oordningar uppstått derigenom att städerna åt bolag upplåtit all bränvinsförsäljningen, utan min erfarenhet är den, att just denna rättighet för städerna att åt bolag upplåta bränvinsförsäljningen satt dem i tillfälle att ordna bränvinsförsäljningen på ett sätt, hvarigenom de olägenheter kunna förekommas, som åtfölja en alltför stark förbrukning af bränvin. Denna rättighet har, långt ifrån att hafva ledt till oordningar, i stället verkat motsatsen, eller att ordning och sedlighet kunnat upprätthållas både i städerna och den kringliggande landsbygden, på samma gång som städerna af bränvinsförsäljningen beredas betydliga inkomster. Men om Utskottets förslag skulle vinna bifall, så fruktar jag, att i de städer, der man lyckats åstadkomma en förbättrad ordning, man skulle löpa fara, att de goda resultat, man hittills vunnit, skulle gå förlorade. Utskottet erkänner, att städernas rätt att bilda bolag för bränvinsförsäljning orta blifvit på ett ur sedlighetens synpunkt tillfredsställande sätt begagnad, men, om så är förhållandet, kan jag icke inse något skäl, hvarför man skulle borttaga denna rättighet. Min ärade vän, som så hårdt klandrat städerna, begränsade visserligen sina beskyllningar till några smärre städer, men jag upprepar det, att, om städerna i allmänhet på ett ur sedlighetens synpunkt tillfredsställande sätt begagnat sin ifrågavarande rättighet, hvilket såväl han som Utskottet medgifver, och endast en eller annan stad möjligtvis missbrukat densamma, det icke kan vara skäl att derföre beröfva alla de öfriga städerna en sjelfbestämningrätt i afseende på ordnandet af bränvinsförsäljningen, som de visat sig väl begagna och som de egt allt sedan försäljningslagen antogs. Om ock författningen angående tillverkning af bränvin icke kan anses hafva något sedligt syfte, så måste väl dock försäljningslagen hafva ett sådant syfte, men jag tror, att den förmåga, som städerna hittills haft att öfvervaka sedligheten, skulle i väsentlig mån betagas dem, om de beröfvades rättigheten att bilda bolag, hvarföre jag anhåller om afslag å Utskottets förslag och yrkar, att § 10 i den nu gällande bränvinslagen måtte bibehållas oförändrad.

Herr Rydin: I likhet med Herr Ekman får jag anhålla om afslag å förevarande förslag, som afser inskränkning i städernas rättighet att bilda bolag för utöfvande af såväl utminuterings- som utskänkningsrörelse. De skäl som anförts för en sådan inskränkning äro desamma, som flera gånger förut upprepats, eller att denna städernas rättighet skulle åstadkomma ett monopol, hvarigenom städernas innevånare skulle skörda fördelar på landtbefolkningens bekostnad. Hvad som dock utvisar, att detta landtbefolkningens förmenta lidande icke är så stort, är, att, ehuru städernas innevånare köpa sitt bränvin i

samma försäljningsställen som landtboerna, man dock ej från de förras sida hört någon klagan deröfver, att till följd af bolags bildande priset på bränvin blifvit högre uppdrifvet än det eljest skulle vara. Med anledning af detta tal om ett städernas monopol, hvarigenom all konkurrens skulle utestängas, får jag i likhet med en föregående talare fästa uppmärksamheten derpå, att, då man i allmänhet kan taga för gifvet, att på en omkrets af tre mil omkring en stad både minuterings- och utskänkningsställen finnas, hvilka kunna konkurrera med staden, det icke är sannolikt, att landtboerna skulle i staden uppköpa sitt bränvin, om det der stod till högre pris och om de icke derved funno sin fördel. Vidare är att märka, att priset på bränvinet är beroende på konkurrensen mellan partihandeln och minuthandeln. och att man skulle kunna fördyra bränvinet för att beskatta landtbefolkningen, tror jag således vara ett orimligt påstående, hvarpå man icke heller hört något bevis omtalas. Det är klart, att det är i sedlighetens intresse att bolag bildas för bränvinsförsäljningen, och Utskottet har äfven erkänt denna bolags betydelse genom att medgifva rättighet åt städerna att fortfarande bilda bolag för utskänkning. Men då man således icke ansett sig böra frågå. att bolag få bildas för utskänkning. kan man med skäl fråga, hvarföre städerna icke böra få bilda bolag äfven för minuterung. Om man vill beröfva städerna rättigheten att på samma sätt ordna minuterungen som utskänknigen och det sålunda skulle blifva andra personer som utskänka än som utminutera bränvin, skulle tydligen deraf den olägenheten uppstå, att konkurrensen skulle sänka priset på bränvinet, emedan, om bränvinet icke hölles till lågt pris på utskänkningsställena, köparen skulle vända sig till minuthandeln. Att ett sådant förhållande icke kan vara öfverensstämmande med sedlighetens intresse, som bestämdt den förändrade bränvinslagstiftningen, torde vara klart. Därföre är af vigt, att, för att detta intresse skall kunna tillgodoses, en samverkan eger rum mellan minuthandeln och utskänknigen. Om man vill åtskilja minuthandeln och utskänkningsrörelsen till följd af det missbruk, som bolag på sina ställen tillåtit sig, blir det, enligt min tanke, nödvändigt att ställa till ungefär på det sätt som Herr von Koch föreslagit, eller att städerna tillsammans med vederbörande Konungens Befallningshafvande skulle ega att pröfva, hvilka auktionsanbud, som ej allenast i ekonomiskt afseende vore de fördelaktigaste, utan äfven i sedligt afseende gifve de säkraste garantier. Om man icke medgifver en sådan rättighet, utan antager ett förslag, liknande Utskottets i nästföljande punkt, så blifver bolagens verksamhet i sedligt hänseende förlamad.

På dessa skäl får jag instämma i den föregående talarens yrkande om afslag på Utskottets hemställan i denna punkt.

Herr Ekman, Johan Jakob: Jemte det jag ber att få instämma med den näst föregående talaren, anhåller jag att få yttra några ord i denna fråga. Jag är ense med Utskottet i dess yttrande, att den rättighet, som är städerna medgifven att bilda bolag för såväl utminuterings- som utskänknings bedrivande, blifvit inom ett och annat samhälle missbrukad och att den olägenhet deraf uppstått, att den

som köpt bränvin i städerna fått betala detsamma högre än han behöft. Men jag tror dock icke, att denna olägenhet är så stor, att författningen därför bör undergå förändring, och min öfvertygelse är, att, det förslag, Utskottet framställt, skulle komma att medföra ännu större olägenheter. Om Utskottet nöjt sig med att föreslå, att i hvarje samhälle, der utskänkning finnes, äfven skall finnas minst ett utminuteringsställe, tror jag att Utskottet gjort hvad det bort för att förekomma den öfverklagade olägenheten, men det af Utskottet föreslagna stadgande, skulle, enligt min tanke, komma att medföra de menligaste följder. Det har nemligen visat sig, att i sådana samhällen, der bolag bildats för utskänkingsrörelsen men icke för utminutereringen, utan denna utbudits på auktion, hafva bolagets bemödanden att hämma superiet i väsendtlig mån förklarats genom så kallad salning, eller uppköp af den till försäljning tillåtna minsta qvantitet på utminuteringsställe, hvilket bränvin sedan blifvit förtärdt utanför samma ställes dörr af de i uppköpet intresserade. Jag biträder alltså den näst föregående talarens yrkande, att 10 § i försäljningslagen måtte oförändrad bibehållas.

Medan jag nu har ordet, ber jag äfven få yttra några ord i afseende å nästa punkt, hvilken på det närmaste sammanhänger med den nu föredragna, och i hvilken Utskottet kommit till ett slut, som jag icke heller kan gilla. Det synes mig nemligen, att man genom antagande af Utskottets åsigt, att utskänkingsstälernas antal borde förhålla sig till utminuteringsstälernas som tre till ett, skulle gå allt för långt i ordnandet af stadssamhälernas angelägenheter. Jag vill i detta afseende fästa uppmärksamheten derpå, att, om Utskottets förslag i denna punkt antages, skulle förhållandet i Göteborg, hvarest det nu bildade utskänkingsbolaget torde hafva omkring 40 utskänkingsställen, ehuru det har rättighet till några och 60, kunna blifva, att icke mer än omkring 14 minuteringsställen skulle få finnas, hvilket tvifvelsutan vore ett allt för litet antal; eller ock skulle utskänkingsstälernas antal ökas till omkring 120. Jag får derfore anhålla, att, då 42:dra momentet föredrages, det af Utskottet föreslagna tillägg till § 10 i försäljningslagen icke måtte af Kammaren antagas.

Herr von Geijer: Äfven jag hyser några betänkligheter emot bibehållande af den nu stadgade rättigheten för städerna att bilda bolag för utfvande af såväl utminuterering som utskänkning af bränvin. Jag tillåter mig i detta hänseende att citera några ord, som, då detta ämne vid förra riksdagen behandlades, uttalades från statsrådsbänken. Dessa ord lydde sålunda: "En svaghet, som allt ifrån det försäljningslagen framträdde i dagen, blifvit densamma tillvitad är en viss partiskhet för städerna. Dessa hafva ock allt mera vetat att draga parti af dem förunnade fördelar, och derigenom har en strid mellan stad och land uppstått, som nu hotar att taga oroväckande dimensioner". Jag vill icke ingå i sjelfva saken, men det synes mig vara ett olyckligt förhållande, att en sådan dissensus finnes emellan stad och land, hvartill orsaken icke kan vara någon annan än denna städernas rättighet att bilda bolag för bränvinsför-

säljning, hvarigenom all konkurrens utestänges och det eljest låga partipriset oskäligen högt uppdrifves. Derest icke frågan om en skrifvelse till Kongl. Maj:t angående förändring i försäljningslagen genom Kammarens beslut redan förfallit, skulle jag dock ej hafva särdeles ifrigt yrkat på antagandet af Utskottets förslag i denna punkt, enär dermed gerna kunnat anstå tills Kongl. Maj:t underkastat den nuvarande försäljningslagen i sin helhet en noggrann granskning. Men, såsom saken nu står, begär jag vördsamt att proposition måtte framställas på bifall till Utskottets förslag.

Friherre af Ugglas: Lika gerna som jag velat bidraga till de förändringar i tillverkningslagen, som jag anser nödvändiga, lika försigtig anser jag mig böra vara i afseende på förändringar af försäljningslagen. Denna lag har verkat mycket godt och jag drager därför i betänkande att förändra densamma. Inom Utskottet har jag visserligen erfarit, att meningarne angående dess lämplighet uti ifrågasvarande afseende äro olika, och det är visserligen sannt, såsom Utskottet säger, att i vissa städer all bränvinshandel monopoliserats, och att derigenom framkallats lönkrögeri både i städerna och i dem omgifvande landtkommuner, men å andra sidan har jag mig äfven bekant, att i flera städer denna förening mellan utminuteringen och utskänknigen åstadkommit mycket godt och varit fullt tillfredsställande för dem, som önska ordning och sedlighet i städerna. Jag tror, att försigtigheten bjuder att icke nu rubba den väsendtliga grund för ett så viktigt ändamåls vinnande, som ligger uti det nuvarande stadgandet om rätt för städerna att bilda bolag både för utminutering och utskänkning, och detta har varit ett skäl för mig att icke tillstyrka Utskottets förslag, på hvilket jag nu äfven anhåller om afslag.

Herr Arrbenius: Jag har begärt ordet för att lemna några upplysningar om anledningen till Utskottets förslag. Kammaren känner mer än väl den spänning, som förefinnes emellan stad och land i afseende på bränvinsförsäljningen, den afvoghet som med eller utan skäl i allmänhet är i detta fall rådande emot städerna. Jag vill icke instämma uti detta verop, som höjts emot städerna i detta afseende, ty jag vet, att i flera städer äro förhållandena ordnade på ett fullt tillfredsställande sätt, men dock är detta icke händelsen i alla. Det är dessutom icke allenast stadsinnevävarne utan äfven landtboerna, som hafva anspråk på att i städerna kunna få köpa sitt bränvin, likasom sina andra förnödenheter, till billigt pris, och ifrån dessa senare hafva klagomål hörts deröfver, att i städerna saknas utminuteringsställen, till följd hvaraf de nödgas på utskänkingsställen köpa äfven det till förbrukning i hemmet afsedda bränvinet, som sålunda kommer att stå dem till högre pris, ja till det ofta orimligt höga pris, som af de all bränvinsförsäljning inom städerna beherrskande bolagen bestämmes.

Inom Utskottet yrkade flere ledamöter icke endast, att man skulle skilja utminuteringen i städerna från utskänknigen utan äfven att städernas andel i utminuteringsafgiften skulle tagas ifrån dem. Detta

förslag vann dock icke framgång inom Utskottet, och då städerna sålunda fortfarande få bibehålla afgifterna både för utminuterings- och för utskänknings-, böra de lika väl hädanefter som hittills kunna ordna denna angelägenhet i sedlighetens intresse. Utskottet har trots det icke vara rätt klokt, att städerna fortfarande yrkade på bibehållandet af rättigheten att åt bolag upplåta både utminuterings- och utskänknings- af bränvin, emedan detta endast torde leda derhän, att en ännu starkare opposition framkallades mot dem och deras härvid så mycket värderade rättigheter. Då nu det förslag, som Utskottet framställt, endast afser, att uti städerna skulle finnas ett visst antal utminuteringsställen eller åtminstone ett sådant som å auktion skulle utbjudas samt naturligtvis endast öfverlåtas åt välkända och välfredjade personer, kan jag icke finna något skäl att förkasta Utskottets förslag, å hvilket jag härmed får anhålla om proposition till bifall.

Herr Stråle: Min erfarenhet gifver mig anledning till det antagande att städerna genom att bilda bolag, som öfvertaga all utskänkning och utminutering af bränvin, bereda sig en ej obetydlig inkomst, hvilken, inom åtskilliga städer, på sidan om den kontraherade afgiften, tillgodokommer staden. Men jag vill å andra sidan ej heller förneka, att utskänknings-bolagen väsentligen bidra till upprätthållandet af ordning och sedlighet och böra föredragas framför rörelsens upplåtande åt enskilde. En medelväg är att minuteringsrörelsen särskildt bortauktioneras, och jag yrkar därför bifall till Utskottets förslag i detta moment.

Grefve Ehrensvärd: Jag ber blott att med ett par ord få besvara den näst siste talaren. Då jag tillät mig yrka afslag på Utskottets förslag, har det ej varit därför att jag ville ovilkorligen behålla åt städerna denna inkomst. Det var endast min afsigt att bevara åt städerna rättigheten att inom sig ordna försäljningen så, att den måtte blifva för dem så väl som för den kringliggande landsorten så litet skadlig som möjligt. Jag har alldeles icke fastat något afseende vid huru det skulle ställa sig för städerna i ekonomiskt hänseende. Och från den trakten jag tillhör och der städerna så ordnat försäljningen, att de åt bolag upplåtit än all utminutering än all utskänkning eller ock båda delarne, kan jag intyga, att de ej missbrukat denna rättighet. Så till exempel har Göteborg till bolag upplåtit endast utskänknings- af bränvin. Bolaget betalar därför till staden en afgift, hvilken uppgår till 120,000 R:dr, och uppbär hushållnings-sällskapet af den $\frac{1}{3}$. Derutöver har bolaget förbundit sig att till staden öfverlemna hela den vinst, som faller till följd af bolagets rörelse, och af denna vinst uppbär hushållnings-sällskapet likaledes $\frac{1}{3}$. Jag kan således ej finna, att denna stad gifvit anledning dertill, att man mot densamma kan rikta den beskyllningen, som nyss uttalats. Hushållnings-sällskapet har ingalunda erhållit för litet, utan till och med mer än det lagligen haft rätt att fordra och vida mer än det kunnat få, i fall utskänknings- icke varit till bolag upplåten. Hvad jag här ber att få erinra är, att då jag yrkat,

att städerna böra bibehålla denna rättighet, så var ett sådant ytt-
rande från mig ej utgånet från någon tanke att skaffa städerna nå-
gon större eller mindre inkomst, utan det var för att städerna icke
må beröfvas den sjelfbestämmningsrätt i kommunens angelägenheter
de åtnjutit, och vid hvilken jag anser det af vigt att de blifva bibe-
hållna, äfven i afseende å ordnandet af bränvinsförsäljningen, såvida
man af dem skall kunna fordra, att denna utöfvas på ett för den
allmänna sedligheten tillfredsställande sätt.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Gref-
ven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels
bifall till Utskottets förevarande förslag, dels afslag derå; framställ-
de Herr Grefven och Talmannen propositioner å dessa yrkanden,
hvilka propositioner med blandade ja och nej besvarades; hvaruppå,
och efter det proposition på bifall till förslaget förnyats samt med
många ja och nej i blandning besvarats, Herr Grefven och Talman-
nen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Votering begärdes; till följd hvaraf uppsattes, justerades och an-
slogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller 41:sta punkten i Bevillnings-Utskottets Betän-
kande N:o 5, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår Kammaren denna punkt.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva
utfallit sålunda:

Ja — 32;

Nej — 29.

42:dra punkten jemte § 10, mom. 3 i förordningsförslaget.

Herr Rydin: Jag anhåller att få yrka afslag på detta moment
dels af de skäl jag förut anfört och dels med afseende på det orim-
liga deri, att genom lagstadgande vilja bestämma, huru många mi-
nuteringsställen skola finnas i förhållande till utskänkingsställen
och således söka tvinga städernas innevånare att idka minuthandel med
bränvin. Härtill kommer att man ej vinner det åsyftade ändamålet,
der bränvinsförsäljningen misstänkes ske i en egenlyttig syftning.
Om man tänker sig, att tre minuthandelsställen skola finnas, så kunna
lätteligen tre personer slå sig tillsammans för att drifva minuthan-
del, oaktadt hvar och en inropar en rättighet i sitt namn. Den kon-
kurrens, man söker, blir blott skenbar. Jag har nyss hört af en le-
damot i Utskottet utvecklas skälen hvarför detta stadgande blifvit
föreslaget; dervid betonades den afundsjuke, den, såsom han ut-
tryckte sig, afvoghet, som förmenas råda på landet mot städerna och
att man för den borde gifva vika. Att af sådana skäl som detta

förändra den lagstiftning, vi nu hafva, måste jag på det kraftigaste afstyrka. Vill man emellertid fästa afseende på de missbruk, som ega rum på sina ställen i städerna, så kan detta ske genom den konkurrens till minuthandel, som kan öppnas med nu gällande stadganden i förordningen om brännvins försäljning och utskänkning. För att undanrödja missbruken, bör man ej undanrödja den grund, hvarpå nuvarande lagstiftning hvilat. Men derom är man väl ense, att denna grund skulle genom 41 punkten vara till en viss grad upphäfd.

Frågas då, huru en af de viktigaste bestämmelser som afse förmågan att kunna ordna brännvinsminuterings- och utskänkningen, skulle förstöras genom ett stadgande, som kan medföra de vådligaste följder och i afseende på hvars principer man ej framsett fullgiltigt örsvar. Jag yrkar afslag å punkten.

Herr Ekman, Johan Jakob: Efter den utgång nästföregående punkt fått, tror jag ej att denna punkt kan uteslutas, utan att något annat sättet i dess ställe, ty eljest finnes ej något stadgadt om utminuteringsrätten. Vill man, som jag hoppas, ej antaga punkten, anser jag lämpligast att återremittera densamma till Utskottet, hvarom jag anhåller att Kammaren ville fatta beslut. Jag tror, såsom förut är nämndt, att det ej är möjligt att antaga en sådan förändring som den föreslagna, hvarigenom utskänkings- och utminuteringsställets antal fastställes efter en på förhand bestämd proportion, utan att det må lemnas åt hvarje särskildt samhälle att i detta hänseende bestämma.

Herr Arrhenius: Då jag förra gången yttrade mig, var det ej af det skäl, som Herr Rydin angifvit, som jag biträdde den förevarande punkten; jag blott påpekade vissa förhållanden, hvilka jag ansåg vara af den beskaffenhet, att de borde mana städernas vänner till eftergift i detta hänseende. Sedan nu första punkten antagits, är det nödigt att något stadgande kommer att finnas, huru det skall förhållas med brännvinsminuterings- och utskänkningen i städerna. Derför är det nödvändigt att antingen detta moment antages eller ock något annat sättet i dess ställe. Beträffande frågan om det såsom erforderligt ansedda antalet af utminuteringsställen uti städerna, så har densamma blifvit vidlyftigt debatterad inom Utskottet. Slutligen stadnade man vid det förslag, att förhållandet borde vara som 3 till 1, och detta är det tal, som finnes intaget i ifrågavarande moment. Då städerna i alla fall ega att reglera minuteringsrättigheterna och se till, att dessa komma i goda händer och blifva lemnade åt pålitliga personer, för hvilka man kan hafva förtroende, kan jag ej finna att det skulle leda till några vådor, om Utskottets förslag bifalles. Jag får sålunda fortfarande yrka bifall äfven till denna punkt.

Grefve Ehrensvärd: I ett fall är jag af samma mening som den siste talaren, att, sedan Kammaren antagit 1:sta momentet, blir deraf en ovillkorlig följd att något stadgas äfven i detta moment, ty eljest kommer ej någon föreskrift alls att finnas om utminuterings-

Men hvad Utskottet föreslagit, att utminuteringsställesnas antal skall förhålla sig till utskänkingsställesna som 1 till 3, och att detta skall gälla för alla städer, de må hafva 1,300 eller 130,000 innevånare, 600 eller 60,000, anser jag ej vara hållbart. Jag skulle helst vilja yrka afslag, men då det ej låter sig göra, får jag yrka återremiss, på det att Bevillnings-Utskottet måtte se till, huruvida det ej låter sig göra för Utskottet att i detta hänseende vara något mera liberalt.

Herr Wærn: Jag tror, att det icke kan vara lämpligt att antaga denna punkt, sådan den blifvit föreslagen, och sedan upplyst blifvit, att städer finnas, der minuteringsställesnas antal är större än Utskottet föreslagit, kan jag ej tro annat än att Utskottets ledamöter sjelfva skola finna en ny pröfning lämplig, ty en inskränkning i minuteringsställesnas antal har ju icke varit af Utskottet afsedd. Utan verkligt nödtvång torde man icke böra besluta en inskränkning i städernas sjelfbestämningsrätt, och det är derföre nödigt att Utskottet får taga del af de uppgifter, som blifvit lemnade, och hvilka, efter min åsigt, visa, att den föreslagna bestämmelsen är olämplig. En talare upplyste vid sista riksdagen om ett förhållande, som jag också känner, att nemligen bränvinshandlande icke haft större skilnad i parti- och minuteringspriset på bränvin än 5 öre, ehuru minuteringsafgiften är 25 öre. Minutörerna sjelfva hafva sagt mig andledningen härtill vara, att de, genom att på detta sätt locka till sig folk, få sälja så mycket mer af andra varor. Uppoffringen torde också, då så föga kontroll finnes öfver huru afgiften förhåller sig till det kannetal bränvin, som verkligen säljes, vara mera skenbar än verklig. Således finnes det skuggsidor åt olika håll, och jag tror att, när man skall lagstifta, det är nödigt att se sig väl före, hvarföre jag får yrka återremiss.

Herr Rydin: Jag anhåller att få rätta mitt förra yttrande och tillägga, att, om förhållandet vore sådant som en talare på Kalmar-banken sagdt, att städerna eller Konungens Befallningshafvande hade kontroll deröfver, att säkra och pålitliga personer komme att erhålla minuthandeln, skulle jag icke befara något af det nu föreslagna stadgandet; men då detsamma medgifver, att hvar och en välfrejdad person, som ej är oduglig att förestå en näring, skall kunna erhålla sådan rättighet, då är städernas rätt att ordna minuthandeln på grund häraf helt och hållet förbi.

Herr Stråle: Äfven jag delar de anförda betänkligheterna mot att bifalla detta moment och får på de skäl, som blifvit anförda för en återremiss, instämma i yrkandet derom.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till Utskottets förevarande förslag, dels återremiss deraf; fränstälde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till förslaget, hvarvid svarades många nej jemte några ja, och sedermera

proposition på återremiss deraf, då svaren utföllo med många ja jemte några nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

43:dje punkten.

Friherre af Ugglas: Jag är ledsen att uppehålla Kammaren vid denna sena timme, men jag kan icke underlåta att göra det. Kammaren erinrar sig att genom 1855 års förordning åt gästgifverier på landet blifvit bevarad den utskänkingsrätt, som de hade förut. Detta stadgande tillkom på grund af öfverläggningen i ämnet vid 1853—1854 års riksdag, då man ansåg sig ej kunna rubba denna gamla rätt, enär gästgifverihemmanen derigenom skulle förlora i värde. Utskottet har äfven erkänt, att Utskottet icke heller nu borde föreslå rubbning i detta förhållande; men har derjemte ansett sig böra tillstyrka en utredning deraf, och att Riksdagen skulle hos Kongl. Maj:t i underdånig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t tacktes låta utreda om och under hvilka vilkor den gästgifverierna nu tillkommande utskänkingsrätt må kunna inskränkas eller möjligen aflösas samt derefter i detta hänseende till Riksdagen afgifva förslag. Utskottet har nemligen tänkt sig, att, om en sådan rättighet icke kunde dem betagas utan ersättning, skulle det stå kommunerna öppet att bekosta en sådan aflösning. Jag tror, för min del, att en sådan underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, om och huru dessa, gästgifverierna förunnade rättigheter skulle kunna upphöra, endast skulle komma att föranleda Kongl. Maj:t att förklara att dessa rättigheter blifvit förunnade genom riksdag efter riksdag fattade beslut och icke derföre kunna borttagas. Jag får säga, att jag för min del hyser föga tro på, att kommunerna skola vara benägna att betala denna aflösning, och att således icke på denna väg något kan vinnas. Dessutom har hela denna fråga så liten praktisk betydelse, ty sedan 1854 har det större flertalet af gästgifverigårdar upphört genom frivillig afsägelse att bedrifva bränvinsrörelse, och jag tror, att detta mer och mer kommer att gå af sig sjelf. På grund deraf och då hela frågan förefaller mig temligen underordnad, vågar jag hemställa, att det förslag till underdånig skrifvelse, som Utskottet framlagt, måtte af Kammaren aflås.

Herr von Koch: Icke heller jag yrkar på en skrifvelse till Kongl. Maj:t för att sätta i fråga, att denna rättighet skulle aflösas. Jag anser denna rätt icke vara sådan, som Bevillnings-Utskottet förklarar den vara, ty jag anser denna rätt icke vara ett privilegium. Utskottet vid förra riksdagen behagade säga, då jag och Herr Liss Olof Larsson i Andra Kammaren motionerade i detta ämne, att det var ett ingrepp i eganderätten. Jag tror dock, att så icke är förhållandet, ty om man vill göra sig besvär och gå tillbaka i författningarne, så finner man tydligt och klart gästgifveriernas rätt der. Jag vill icke besvara Herrarne med att höra detta, men jag åtager mig att framlägga alldeles fullständig bevisning, att en sådan rätt icke existerar såsom ett monopol för gästgifverierna att sälja bränvin. Det var endast en öfvergångsätgård man gjorde, för att icke

rubba förhållanden som länge egt rum. I 1757 års författning synes, att gästgifverierna voro skyldiga att hålla åtskilliga andra varor såsom öl m. m.; den stadgade tillika hårda straff, om de icke gjorde detta, men dervid undantogs dock bränvin, som de icke voro skyldiga att hålla. Hvarje jordegare sålde förr bränvin till sina arbetare halfstopsvis, och detta existerade länge; men icke sattes det i fråga att aflösa detta; icke heller husbehofsbränningen, och icke var det ens en tanke derpå, då Ridderskapet och Adeln år 1834 afstod från rätten att anlägga krogar på sin jord. Allt är deremot privilegium för stadsboen.

Jag har just i en paragraf af mitt förslag tagit mig friheten att göra en hemställan, för att hindra de missbruk, som finnas rundt omkring min hemort, der man är välsignad med icke mindre än 22 stycken krogar, att någon åtgärd måtte vidtagas, såsom att de icke skulle få sälja till personer som bodde inom en half mil från gästgifverierna. Att göra något för att hindra de missbruk, som egt rum på gästgifverier, anser jag för min del vara högst nödvändigt.

Emellertid, såsom jag förut yttrat, kan jag icke biträda Utskottets förslag till underdånig skrifvelse i ämnet.

Herr Hasselrot: Det kan icke vara den siste talaren obekant, att gästgifverierna före 1854 hade rättighet att försälja bränvin, och att det på många af dem var en stor rörelse, så att gästgifverierna deraf hade en stor fördel. Till följd deraf ansåg man vid 1854 års riksdag, att man icke lagligen kunde beröfva gästgifverierna denna fördel, genom hvilken dessa hemman fått ett högre värde. Denna sak har också blifvit erkänd vid hvarje riksdag sedan 1854. På de skäl Friherre af Ugglas anfördt, får jag därför yrka afslag.

Herr von Koch: Jag måste svara den siste talaren, att jag icke kan ingå på de skäl han anfört. Jag är försedd med bevis ur författningarne, huru i åtskilliga Kongl. Bref blifvit förklaradt på 1830-talet att Konungens Befallningshafvande egde indraga krogarne, äfven å gästgifverierna. Dessutom kan det icke vara den ärade talaren, som sjelf är domare, obekant, att det beror på Konungens Befallningshafvande att flytta gästgifverierna, och då måste ju krogrörelsen följa med. Om gästgifverier, som upphört, fortfarande kunna bedrifva bränvinsrörelsen, då har jag orätt.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma endast hade yrkats afslag å den förevarande punkten; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades många nej jemte några ja, och sedermera proposition på afslag derå, då svaren utföllo med många ja jemte några nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

44:de punkten, 45:te punkten jemte sista momentet i § 26, 46:te punkten jemte § 23 samt 47:de punkten.

Biföllos.

Friherre af Ugglas: Jag får anhålla, att på föredragningslistan näst efter Stats-Utskottets utlåtande N:o 42 angående jernvägarne måtte sättas samma Utskotts utlåtanden N:o 43—54 och derefter Lag-Utskottets betänkande N:o 19 samt vidare sistnämnda Utskotts betänkande N:o 21 och 20.

Denna hemställan bifölles.

Kammaren åtskiljdes kl. nära 12 på natten.

In fidem

O. Brakel.
